

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI PODSTAWĄ
OŻYWIENIA SPOŁECZNO – GOSPODARCZO –
KULTURALNEGO GMINY SUŁÓW
NA LATA 2017 – 2020

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020 został opracowany przez firmę GIS-Expert Sp. z o.o. na podstawie umowy nr 5/2017 z Gminą Sułów z dnia 30.01.2017. Dokument LPR powstał w ramach projektu „Lokalny Program Rewitalizacji podstawą ożywienia społeczno – gospodarczo – kulturalnego gminy Sułów” współfinansowanego ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020.

Eksperti zewnętrzni:

Koordynator opracowania:
mgr inż. Paulina Owczarek

Opracowanie szczegółowej
diagnozy obszaru:
mgr inż. Paweł Ciechański
mgr Maciej Wrona
mgr Mateusz Zawadzki

Sułów, 2017

SPIS TREŚCI

1. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY	7
2. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH.....	13
2.1. Identyfikacja głównych problemów Gminy Sułów	13
2.2. Położenie i podział terytorialny Gminy Sułów	14
3. ZASIĘGI PRZESTRZENNE OBSZARU REWITALIZACJI(PRZESTRZENNA ANALIZA WIELOKRYTERIALNA GMINY).....	17
4. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	51
5. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE ZIDENTYFIKOWANYM POTRZEBOM REWITALIZACYJNYM KIERUNKI DZIAŁAŃ	53
6. LISTA PLANOWANYCH, PODSTAWOWYCH PROJEKTÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	58
7. CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH RODZAJÓW PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH REALIZUJĄCYCH KIERUNKI DZIAŁAŃ, MAJĄCYCH NA CELU ELIMINACJĘ LUB OGRANICZENIE NEGATYWNYCH ZJAWISK POWODUJĄCYCH SYTUACJĘ KRYZYSOWĄ.....	87
8. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANIAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE GMINY.....	88
9. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE PROJEKTÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	91
10. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI	95
11. SYSTEM REALIZACJI (WDRAŻANIA) PROGRAMU REWITALIZACJI.....	98
11.1. System instytucjonalny w procesie rewitalizacji	98
11.2. Zarządzanie procesem rewitalizacji	100
11.3. System budowania i wspierania partnerstwa	102
11.4. System informacji i promocji.....	103
12. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PROGRAMU.....	105
12.1. Monitorowanie efektów działań rewitalizacyjnych	105
12.2. Zasady i tryb aktualizacji programu.....	110
13. PROCES STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU NA ŚRODOWISKO.....	112

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

ZAŁĄCZNIK NR 1. PODSTAWA PRAWNA I METODA OPRACOWANIA PROGRAMU

ZAŁĄCZNIK NR 2. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU GMINY SUŁÓW

ZAŁĄCZNIK NR 3. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA – OPIS I WNIOSKI

SŁOWNIK NAJWAŻNIEJSZYCH POJĘĆ¹

1) Rewitalizacja – kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych). Rewitalizacja jest prowadzona zgodnie z zasadami zawartymi w Umowie Partnerstwa, a w szczególności z zasadami polityki przestrzennej zawartymi w rozdziale 1.5.4 Umowy.

2) Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

¹Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r.

3) Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

4) Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 2, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

5) Program rewitalizacji – inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

6) Projekt rewitalizacyjny – projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

1. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2017-2020 jest spójny z obowiązującymi dokumentami Gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sułów na lata 2014 – 2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę do realizacji niezbędnych na danym obszarze interwencji społecznych, które mają za zadanie wpłynąć na poprawę warunków życia mieszkańców, z wyróżnieniem tych, którzy zagrożeni są marginalizacją i wykluczeniem społecznym. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sułów na lata 2014 – 2020* jest jednym z dokumentów źródłowych dla opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów. LPR uwzględnia zidentyfikowane w strategii problemy społeczne oraz wpisuje się w główne cele strategiczne:

- Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom.
- Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.
- Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.
- Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.
- Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sułów wynikają z celów Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i służą ich realizacji.

Poniżej szczegółowe powiązania celów Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sułów na lata 2014 – 2020 i LPR Gminy Sułów.

Tabela 1 Zestawienie celów Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sułów na lata 2014 – 2020 oraz celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2017-2020

Cele Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sułów na lata 2014 – 2020	Cele operacyjne Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2017-2020
Podobszar I Sąsiadka	
Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom	1. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców oraz przeciwdziałanie występowaniu zjawisk patologicznych 2. Zapobieganie zjawiskom wykluczenia społecznego, szczególnie wśród osób starszych i niesamodzielnych
Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	1. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców oraz przeciwdziałanie występowaniu zjawisk patologicznych
Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym	2. Zapobieganie zjawiskom wykluczenia społecznego, szczególnie wśród osób starszych i niesamodzielnych

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie	3. Dostosowanie infrastruktury użytku publicznego do potrzeb mieszkańców w tym osób niepełnosprawnych oraz z trudnościami w poruszaniu się
Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego	1. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców oraz przeciwdziałanie występowaniu zjawisk patologicznych
Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworyczów – Wieś, Tworyczów – Starowieś	
Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom	1. Podnoszenie kompetencji osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu 4. Rozwój gospodarczy podobszaru związany ze wzmocnieniem jego atrakcyjności handlowo-usługowej
Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	1. Podnoszenie kompetencji osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu 2. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym tj. zwiększanie poziomu integracji mieszkańców, ochrona dzieci i młodzieży 3. Uporządkowanie przestrzeni publicznych, wyposażenie i uzupełnienie w niezbędną infrastrukturę techniczną i sportowo-rekreacyjną oraz ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń
Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym	1. Podnoszenie kompetencji osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie	2. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym tj. zwiększanie poziomu integracji mieszkańców, ochrona dzieci i młodzieży
Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego	1. Podnoszenie kompetencji osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu 3. Uporządkowanie przestrzeni publicznych, wyposażenie i uzupełnienie w niezbędną infrastrukturę techniczną i sportowo-rekreacyjną oraz ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń 4. Rozwój gospodarczy podobszaru związany ze wzmocnieniem jego atrakcyjności handlowo-usługowej
Podobszar III – Michalów – Osiedlowa	
Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu oraz zapobieganie ich skutkom	1. Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych zgodnych z zasadami projektowania uniwersalnego wraz z podniesieniem bezpieczeństwa publicznego 2. Promowanie postaw ekologicznych wśród

	mieszkańców oraz prezentacja możliwości i korzyści płynących ze stosowania odnawialnych źródeł energii
Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	1. Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych zgodnych z zasadami projektowania uniwersalnego wraz z podniesieniem bezpieczeństwa publicznego
Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym	3. Poprawa stanu i dostępności infrastruktury technicznej na terenie sołectwa i podnoszenie jakości jej użytkowania i eksploatacji
Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie	1. Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych zgodnych z zasadami projektowania uniwersalnego wraz z podniesieniem bezpieczeństwa publicznego 3. Poprawa stanu i dostępności infrastruktury technicznej na terenie sołectwa i podnoszenie jakości jej użytkowania i eksploatacji
Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego	2. Promowanie postaw ekologicznych wśród mieszkańców oraz prezentacja możliwości i korzyści płynących ze stosowania odnawialnych

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Sułów na lata 2015 – 2020

Przewodnią wizją Strategii Rozwoju Gminy Sułów jest następująca myśl: *Gmina Sułów dobrze rozwinięta gospodarczo i społecznie – tu warto żyć, pracować i działać*. Charakter gminy został wyrażony poprzez sformułowaną misję, której wypełnianie zależne jest od postawy mieszkańców gminy oraz konsekwencji w osiągnięciu wizji przyszłego stanu. Misja ta stawia na pierwszym miejscu wzrost gospodarczy, który stanowi istotny wskaźnik godnego życia mieszkańców Gminy Sułów.

Cele rewitalizacji niniejszego dokumentu są spójne z wyżej wymienioną wizją oraz wyznaczonymi obszarami strategicznymi.

Tabela 2. Zestawienie powiązań pomiędzy obszarami strategicznymi Strategii Rozwoju Gminy Sułów na lata 2015 – 2020 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020

Obszary strategiczne / cele	Cel strategiczny Podobszar I Sąsiadka: poprawa warunków zamieszkania, podniesienie jakości życia i pracy mieszkańców oraz aktywizacja i integracja osób wykluczonych społecznie	Cel strategiczny Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworczów – Wieś, Tworczów – Starowieś: Aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców, ożywienie gospodarcze oraz poprawa warunków zamieszkania i efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Cel strategiczny Podobszar III – Michalów – Osiedlowa: Poprawa jakości oraz stanu terenów zielonych, podnoszenie świadomości ekologicznej oraz zapewnienie wysokiego standardu i efektywności energetycznej budynków publicznej użyteczności
Poprawa jakości życia mieszkańców	x	x	x
Rozwój lokalnej gospodarki	x	x	x
Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	x	x	x
Rozwój kulturalno-turystyczny	x	x	x

Źródło: opracowanie własne

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sułów

Kluczowym dokumentem z punktu widzenia kształtowania polityki miejskiej jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Cele i postanowienia studium określają bowiem ramy przestrzenne przyszłego rozwoju gminy, warunkując w ten sposób możliwości realizacji programów oraz polityk strategiczno-planistycznych w granicach administracyjnych gminy. Dlatego też cele i przedsięwzięcia niniejszego LPR muszą być komplementarne z postanowieniami studium.

W Studium ustalone zostały następujące cele strategiczne rozwoju gminy:

- ochrona istniejących zasobów przyrodniczych i dążenie do zrównoważonego rozwoju (tzw. ekorozwoju),

- tworzenie warunków sprzyjających aktywności mieszkańców, tworzenie optymalnych warunków do tworzenia gospodarki lokalnej, w tym wspieranie drobnej przedsiębiorczości,
- efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich, przestrzeni, infrastruktury technicznej i społecznej,
- podnoszenie atrakcyjności gminy w celu zwiększenia napływu zasobów zewnętrznych (ludności i kapitału),
- rozwijanie współpracy władz gminy z administracją rządową, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami gminy,
- wzrost rangi gminy w powiecie zamojskim, a także województwie lubelskim.

Cele rewitalizacji określone w niniejszym dokumencie tj.:

- Cel strategiczny Podobszar I Sąsiadka: Przeciwdziałanie marginalizacji i rosnącemu wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie skali negatywnych zjawisk, poprzez poprawę warunków zamieszkania, podniesienie jakości życia i pracy mieszkańców oraz aktywizację i integrację osób wykluczonych społecznie;
- Cel strategiczny Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworyczów – Wieś, Tworyczów – Starowieś: Przeciwdziałanie rosnącym zagrożeniom społecznym, przestrzennym, technicznym, środowiskowym i gospodarczym oraz marginalizacji obszarów kryzysowych gminy poprzez aktywizację i integrację społeczną mieszkańców, ożywienie gospodarcze oraz poprawę warunków zamieszkania i efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej;
- Cel strategiczny Podobszar III – Michałów – Osiedlowa: Poprawa jakości oraz stanu terenów zielonych, podnoszenie świadomości ekologicznej oraz zapewnienie wysokiego standardu i efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej,

są spójne z celami strategicznymi Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, gdyż postulują rozwój przestrzeni w wymiarze funkcjonalnym (poprawa ładu przestrzennego i stanu środowiska przyrodniczego), społecznym (poprawa dostępności do usług publicznych) i gospodarczym (wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy i przedsiębiorczości mieszkańców gminy).

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Aktualnie w Gminie Sułów jest 3 obowiązujące Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego:

1. uchwała nr X/61/2003 Rady Gminy Sułów z dnia 27 listopada 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Sułów; opublikowany w Dz. U. Woj. Lubelskiego, poz. 710, nr 29 z dnia 25 lutego 2004r.
2. uchwała nr XXIV/152/2013 Rady Gminy Sułów z dnia 22 marca 2013r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów do zalesienia; opublikowany w Dz. U. Woj. Lubelskiego, poz. 2252 z dnia 24 kwietnia 2013 r.

3. uchwała nr XXXI/203/2014 Rady Gminy Sułów z dnia 25 marca 2014r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Sułów; opublikowany w Dz. U. Woj. Lubelskiego, poz. 2386 z dnia 4 lipca 2014 r.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące cele Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020 będą zgodne z zapisami Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego odpowiadającym miejscu realizacji przedsięwzięć.

2. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów rozpoczęło od diagnozy społeczno-ekonomicznej, w której kluczowe znaczenie ma pogłębiona analiza kwestii społecznych niezbędna do określenia potrzeb podjęcia działań o charakterze społecznym, co pozwoliło na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Obowiązującymi dokumentami strategicznym w gminie jest Strategia Rozwoju Gminy Sułów na lata 2015-2020 oraz Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sułów na lata 2014 – 2020.

W celu identyfikacji obszaru zdegradowanego w Gminie Sułów przeprowadzono diagnozę obejmującą sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną oraz środowiskową.

W niniejszym rozdziale dokonano podsumowania szczegółowej diagnozy gminy Sułów obejmującej ogólne informacje o położeniu i podziale administracyjnym Gminy Sułów oraz identyfikacja głównych problemów w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej.

2.1. Identyfikacja głównych problemów Gminy Sułów

Główne problemy Gminy Sułów zidentyfikowano na podstawie spotkań konsultacyjnych, badań ankietowych oraz analizy danych zastanych (źródła m.in. Bank Danych Lokalnych GUS, dane z Urzędu Gminy w Sułowie, dane z Gminne Ośrodka Pomocy Społecznej).

Problemy zidentyfikowane w sferze społecznej:

- Wyludnianie się gminy;
- Malejący wskaźniki gęstości zaludnienia;
- Ujemne saldo migracji, które świadczy o większej liczbie wymeldowani niż zameldowań na terenie gminy;
- Ujemny przyrost naturalny;
- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa - spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym;
- Brak poprawy sytuacji osób bezrobotnych – od 2010 r. utrzymuje się na poziomie 260-270 osób;
- Uzależnienie od pomocy społecznej - zwiększania się liczby osób objętych pomocą w stosunku do ogółu mieszkańców;
- Niska jakość usług zdrowotnych;
- Brak miejsc integracji osób w wieku poprodukcyjnym.

Problemy zidentyfikowane w sferze gospodarczej:

- Spowolnienie gospodarcze - spadek liczby podmiotów gospodarczych i wskaźnika przedsiębiorczości;
- Zmniejszająca się liczba osób pracujących;

- Znaczące bezrobocie szczególnie wśród osób po 50 roku życia i osób do 25 roku życia;
- Brak stałych miejsc pracy, dostosowanych do profilu zawodowego mieszkańców;
- Brak możliwości podnoszenia kwalifikacji przez osoby w wieku produkcyjnym.

Problemy zidentyfikowane w sferze przestrzenno-funkcjonalnej:

- Nieodpowiednie zagospodarowanie atrakcyjnej turystycznie i rekreacyjnie zbiornika wodnego „Nielisz” w Kulikowie;
- Zły stan techniczny dróg;
- Mało reprezentacyjne i źle zagospodarowane tereny wokół Urzędu Gminy w Sułowie;
- Tereny zielone oraz przestrzenie publiczne wskazane jako niezagospodarowane i w pełni niewyposażone w infrastrukturę techniczną m.in. teren wokół budynku w Deszkowicach Pierwszych zlokalizowanego na działce nr 781/2, Budynek Remizo – Świetlicy w Deszkowicach Pierwszych, teren wokół dawnej szkoły w Sąsiadce;
- Niewystarczająca liczba i złe standardy miejsc wypoczynku i aktywności fizycznej (place zabaw, siłownie na powietrzu);
- Niewielka powierzchnia gruntów będących własnością gminy.

Problemy zidentyfikowane w sferze technicznej:

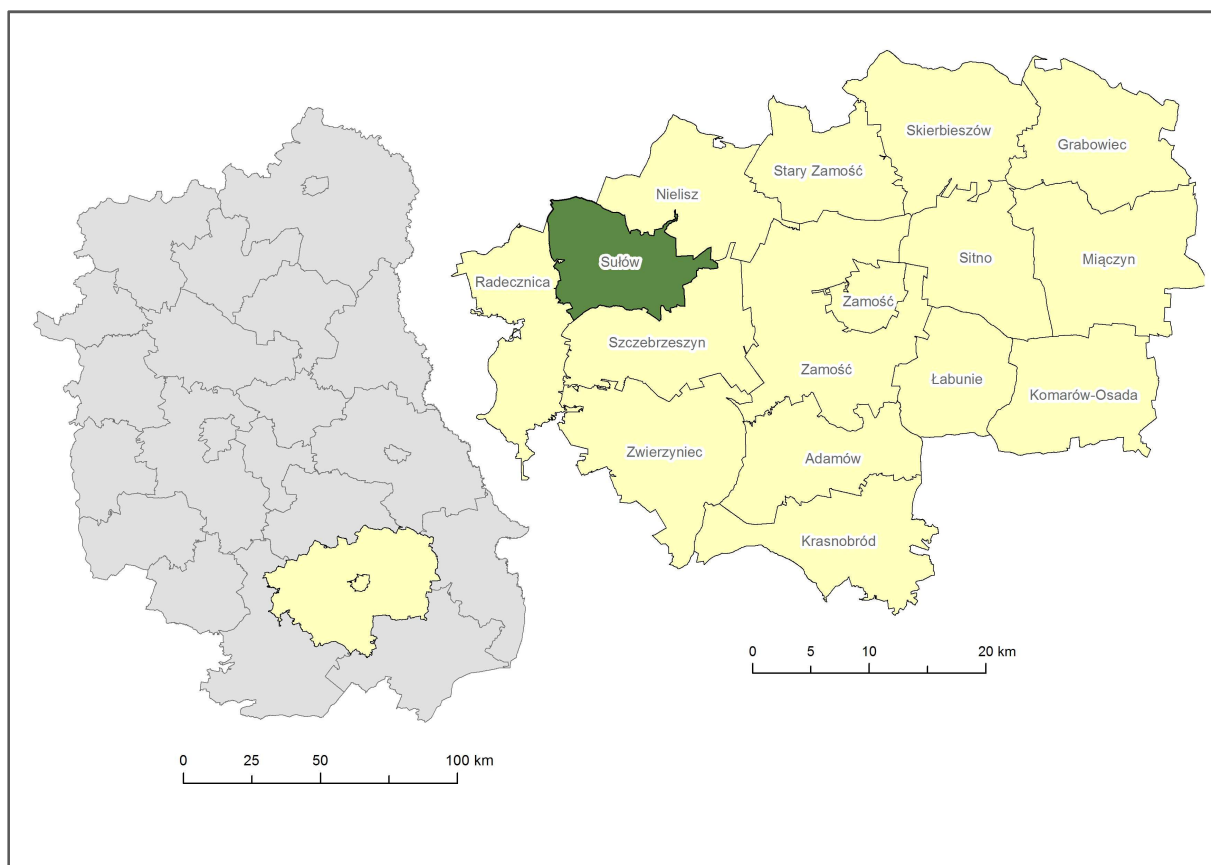
- Brak infrastruktury dostosowanej dla osób niepełnosprawnych i osób z trudnościami w poruszaniu się m.in. budynek Urzędu Gminy w Sułowie, budynek Ośrodka Zdrowia w Tworczowie;
- Brak wystarczającej infrastruktury społecznej przeznaczonej dla osób starszych oraz dzieci i osób niepełnosprawnych – brak świetlic i warsztatów;
- Brak miejsca skupiającego lokalnych przedsiębiorców, którzy mogliby prowadzić handel;
- Zły stan mieszkań komunalnych i socjalnych pozostających w dyspozycji Gminy;
- Zły stan zabytków w Gminie Sułów;
- Niedostatecznie rozwinięta baza turystyczna, sportowo-rekreacyjna i kulturalna.

Problemy zidentyfikowane w sferze środowiskowej:

- Zanieczyszczenie środowiska;
- Zaniedbane i źle zagospodarowane tereny zielone, skwery i parki miejski;
- Niedostateczne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i brak świadomości ekologicznej mieszkańców;
- Problem związany z „dzikimi” wysypiskami.

2.2. Położenie i podział terytorialny Gminy Sułów

Gmina Sułów zajmuje obszar 93,3 km² i położona jest w południowej części województwa lubelskiego, w północno-zachodniej części powiatu zamojskiego. Jest gminą wiejską znajdującą się w odległości około 30 km od Zamościa oraz około 70 km od Lublina. Od północy graniczy z gminami Rudnik i Nielisz, od wschodu i południa z gminą Szczepieszyn, od zachodu z gminami Radecznica i Turobin. Siedzibą władz Gminy jest Sułów.

Rysunek 1 Położenie Gminy Sułów na tle województwa lubelskiego oraz powiatu zamojskiego (źródło danych: CODGIK, opracowanie własne)

W skład gminy wchodzi 15 sołectw: Deszkowice Pierwsze, Deszkowice Drugie, Kitów, Kulików, Michałów, Rozłopy, Rozłopy Kolonia, Sąsiadka, Sułowiec, Sułów, Kolonia Sułów, Sułówek, Tworyczów, Żrebce, Kolonia Kawęczyn.

Gmina Sułów

Rysunek 2 Podział Gminy Sułów na obręby ewidencyjne (źródło danych: CODGIK, opracowanie własne)

3. ZASIĘGI PRZESTRZENNE OBSZARU REWITALIZACJI (PRZESTRZENNA ANALIZA WIELOKRYTERIALNA GMINY)

3.1. Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Wyznaczenie obszarów zdegradowanych w Gminie Sułów zostało przeprowadzone przy pomocy dwóch odrębnych analiz: jakościowej i ilościowej (wskaźnikowej).

Delimitacja obszaru rewitalizacji jest postępowaniem wielowymiarowym. Wytyczne porządkujące i normujące ten proces, do których odnoszą się niniejsze analizy, zawarte są w następujących dokumentach:

- *Zasady programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim, Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym, Grudzień 2015.*
- *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach na lata 2014 - 2020, Warszawa, 2 sierpień 2016.*
- *Zasady delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego.*

Analiza jakościowa obejmowała obszar całej gminy i w niniejszym dokumencie przyjęła formę szczegółowej diagnozy (załącznik nr 2), zawierającej charakterystykę sfery społecznej, sfery gospodarczej, sfery przestrzenno-funkcjonalnej, sfery technicznej i sfery środowiskowej. Jednym z dokumentów źródłowych dla opracowania diagnozy była Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sułów na lata 2014 – 2020 oraz Strategia Rozwoju Gminy Sułów na lata 2015-2020. W diagnozie uwzględniono problemy zidentyfikowane w strategiach i przeanalizowano je w skali jednostek pomocniczych. Analiza problemów społecznych została uzupełniona analizą zjawisk społecznych w sferze gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Kluczowym elementem delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji były konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy oraz z przedstawicielami poszczególnych sołectw, w tym z sołtysami.. Konsultacje miały formę otwartych spotkań, warsztatów oraz badań ankietowych (załącznik nr 3).

Kluczowym etapem podczas prac nad wyznaczeniem obszaru zdegradowanego było przeprowadzenie **analizy ilościowej (wskaźnikowej)**, obejmującej obszar Gminy Sułów w podziale na jednostki pomocnicze, które pozwoliły na prezentację poszczególnych wskaźników w konkretnych częściach gminy i porównanie ich do średniej referencyjnej wartości danego wskaźnika dla całej gminy. Wykorzystano zestaw wskaźników dla 5 analizowanych sfer.

Pierwszym krokiem analizy jakościowej było wybranie odpowiednich wskaźników, jak najpełniej obrazujących degradację społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową Gminy Sułów. Przyjęto następujące wskaźniki wyznaczenia obszaru zdegradowanego:

- **Sfera społeczna** – podstawą wyznaczenia obszarów zdegradowanych w sferze społecznej było zobrazowanie w przestrzeni gminy wskaźników określających koncentrację negatywnych zjawisk społecznych:
 - *Gęstość zaludnienia (os./km²);*

- Gęstość zaludnienia (os/ha w promieniu 250 m)
 - Dynamika zmian liczby ludności w latach 1995-2015;
 - Liczba osób w rodzinach pobierających zasiłki z pomocy społecznej w 2015 r. (wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce)
 - Liczba osób długotrwale bezrobotnych w 2015 r. (wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce)
 - Liczba przestępstw kryminalnych w 2015 r. na 100 mieszkańców;
- **Sfera gospodarcza** – podstawą wyznaczenia obszarów zdegradowanych w sferze gospodarczej było wyznaczenie obszaru koncentracji przedsiębiorczości a także aktywności gospodarczej mieszkańców na terenie gminy Sułów na podstawie wskaźników:
 - Dynamika zmiany liczby podmiotów gospodarczych w latach 2010-2015 w jednostce pomocniczej.
- **Sfera przestrzenno-funkcjonalna** – podstawą wyznaczenia obszarów zdegradowanych w sferze przestrzennej było zobrazowanie w przestrzeni gminy wskaźników określających problemy związane z zagospodarowaniem terenów zielonych oraz wiek zabudowy:
 - Stan terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych,
 - Zabudowa sprzed 1989 r. (wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce).
- **Sfera techniczna** - podstawą wyznaczenia obszarów zdegradowanych w sferze infrastrukturalnej było wyznaczenie obszarów występowania obiektów zabytkowych oraz przedstawienie stanu zabudowy na podstawie wskaźników:
 - Budynki o charakterze zabytkowym (wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce),
 - Budynki wymagające remontu (wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce).
- **Sfera środowiskowa** - podstawą wyznaczenia obszarów zdegradowanych w sferze środowiskowej było wskazanie obszarów o niskim wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii na podstawie wskaźnika:
 - Udział budynków posiadających kotły węglowe (wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce).

Dane wejściowe wykorzystane jako materiał do analiz zmierzających do wyboru obszaru kryzysowego zostały pozyskane z kilku źródeł:

- Dane z rejestrów prowadzonych przez Urząd Gminy w Sułowie,
- Dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sułowie,
- Dane z rejestrów Komisariatu Policji w Szczepieszynie,
- Dane przygotowane na potrzeby Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Sułów
- Dane z rejestru PESEL,
- Ogólnodostępne źródła danych.

Szczegółowe omówienie zastosowanych materiałów znajduje się w opisie poszczególnych wskaźników.

Za podstawową metodę, zmierzającą do identyfikacji obszaru rewitalizacji, posłużyło pozycjonowanie obszarów pod kątem występowania wybranych wskaźników w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej. Struktura opracowania jest odzwierciedleniem podstawowych wyznaczników użytych do wyboru obszaru kryzysowego.

Analizy przestrzenne zostały wykonane z wykorzystaniem oprogramowania Systemów Informacji Przestrzennej, z pakietu oprogramowania ArcGIS for Desktop firmy Esri.

W niniejszym opracowaniu w głównej mierze wykorzystano klasyczne metody prezentacji kartograficznej. Istotnym ich celem jest rzetelne zaprezentowanie zjawiska - najczęściej w formie kartogramu. Oprócz standardowych form prezentacji posłużono się również analizą geostatystyczną. Oferuje ona bardziej zaawansowane metody analizy zjawisk. W niniejszym dokumencie wykorzystano również przestrzenną analizę gęstościową (jądrowa estymacja gęstości, ang. Kernel density estimation). Proces ten pozwala na precyzyjną wizualizację zjawiska w formie mapy gęstości.

Jednostki pomocnicze wchodzące w skład obszaru zdegradowanego, w którym zidentyfikowano stan kryzysowy, cechujące się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk zostały uznane za obszar rewitalizacji.

3.2. Delimitacja obszaru zdegradowanego – analiza ilościowa

Analiza wskaźnikowa, w podziale na jednostki pomocnicze była kluczowym narzędziem umożliwiającym delimitację obszarów dysfunkcyjnych/problemowych na obszarze Gminy Sułów. Podział ten składa się z 23 jednostek tj. Deszkowice Pierwsze, Deszkowice Drugie, Kitów, Kolonia Sułów, Kolonia Kawęczyn, Kolonia Rozłopy, Kulików, Michalów – Chmielna, Michalów – Nadrzeczna, Michalów – Ogrodowa, Michalów – Orzechowa, Michalów – Osiedlowa, Michalów – Parkowa, Michalów – Zielona, Rozłopy, Sąsiadka, Sułowiec, Sułów - Lewa (Urząd), Sułów – Prawa, Sułówek, Tworyczów – Wieś, Tworyczów – Starowieś, Żrebce. Z analizy został wyłączony Michalów – Ogrodowa ze względu na to, iż jest obszarem niezamieszkałym oraz intensywnie użytkowanym rolniczo.

Poniżej zestawienie wskaźników koncentracji negatywnych zjawisk społecznych występujących na obszarze współwystępujących ze sferą gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową w podziale na jednostki pomocnicze Gminy Sułów.

3.2.1. Sfera społeczna

- *Gęstość zaludnienia (os./km²)*

Dane wykorzystane do obliczenia wskaźnika pochodzą z rejestru Urzędu Gminy Sułów. Analiza gęstości zaludnienia (Mapa nr 1a) przygotowana dla poszczególnych jednostek gminy pozwoliła stwierdzić, że najwyższy wskaźnik gęstości występuje w Michalowie – Osiedlowa i wynosi 146,6 osób na km². Duże zagęszczenie ludności występuje również w jednostce Deszkowice Pierwsze, Kolonia Rozłopy, Tworyczów – Starowieś, Michalów – Nadrzeczna, Sułów – Lewa (Urząd), Sułów Prawa, Tworyczów – Wieś, Michalów – Zielona oraz Kitów. Przedział dla tych jednostek mieści się w przedziale od 51 do 100 osób na km². Świadczy to o koncentracji ludności na obszarze tych jednostek, co wynika z rozwoju budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego. Najmniejsze

zagęszczenie ludności występuje w Kolonii Kawęczyn i wynosi 25 osób na km². Średnia wartość wskaźnika zagęszczenia ludności na terenie gminy Sułów wynosi 50 osób na km². Przygotowana została również szczegółowa analiza gęstościowa (Mapa nr 1b), która pozwoliła precyzyjnie wskazać obszary gdzie występuje największe zagęszczenie ludności.

- Osoby w wieku poprodukcyjnym .(wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce),

Dane wykorzystane do obliczenia wskaźnika pochodzą z rejestru Urzędu Gminy Sułów. Na obszarze Gminy Sułów najwyższy udział procentowy osób w wieku poprodukcyjnym (Mapa nr 2) występuje w jednostce Sułówek, Kolonia Kawęczyn, Rozłopy oraz Michalów Orzechowa i mieści się w przedziale od 46% do 50%. Wysoki wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym występuje m.in. w jednostce Sułowiec, Sąsiadka, Żrebce oraz Sułów - Prawa (Urząd) i mieści się w skali pow. 40% osób. Świadczy to o skali starzenia się społeczeństwa gminy Sułów. Najmniej osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkuje obszar Michalów - Osiedlowa, Michalów - Parkowa, Michalów - Chmielna oraz Michalów - Nadrzeczna i wartość wskaźnika wynosi do 25% osób zamieszkałych w poszczególnych jednostkach. Średnia wartość wskaźnika wskazuje, że na obszarze gminy Sułów 36% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

- Dynamika zmian liczby ludności w latach 1995-2015;

Dane wykorzystane do obliczenia zmiany liczby ludności na przestrzeni lat 1995-2015 zostały pozyskane z rejestru danych PESEL. Dynamika zmiany liczby ludności w wybranym okresie czasu na danym terenie uzależniona jest od zmian społeczno-gospodarczych na nim zachodzących i jednocześnie pozwala określić zainteresowanie ludności do osiedlania się na stałe na danym obszarze (Mapa nr 3). Najwięcej osób wyemigrowało z jednostki Deszkowice Pierwsze, Rozłopy oraz Sąsiadka. Liczba osób, które opuściły wymienione jednostki mieści się w skali od 100 do 150 osób. W ciągu 20 lat licząc od 1995 roku, najwięcej osób przybyło w jednostce Michalów – Osiedlowa i jest to 63 osoby. Wartość średnia dla Gminy Sułów jest ujemna i wynosi „minus” 32 osoby.

- Liczba osób w rodzinach pobierających zasiłki z pomocy społecznej w 2015 r.(wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce)

Dane wykorzystane w analizie pochodzą z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sułowie i prezentują udział procentowy osób w jednostce, które potrzebują pomocy w trudnych sytuacjach życiowych (Mapa nr 4). Największy udział procentowy osób pobierających zasiłki z pomocy społecznej występuje w jednostce Michalów – Parkowa oraz Tworyczów – Starowieś i mieści się w przedziale 26-50%. Wysoki wskaźnik występuje również w jednostce Deszkowice Drugie oraz Tworyczów – Wieś i wynosi ponad 23%. Brak osób pobierających zasiłki występuje w jednostce Michalów-Orzechowa. Wartość średnia dla gminy Sułów to 14% osób korzystających z pomocy społecznej.

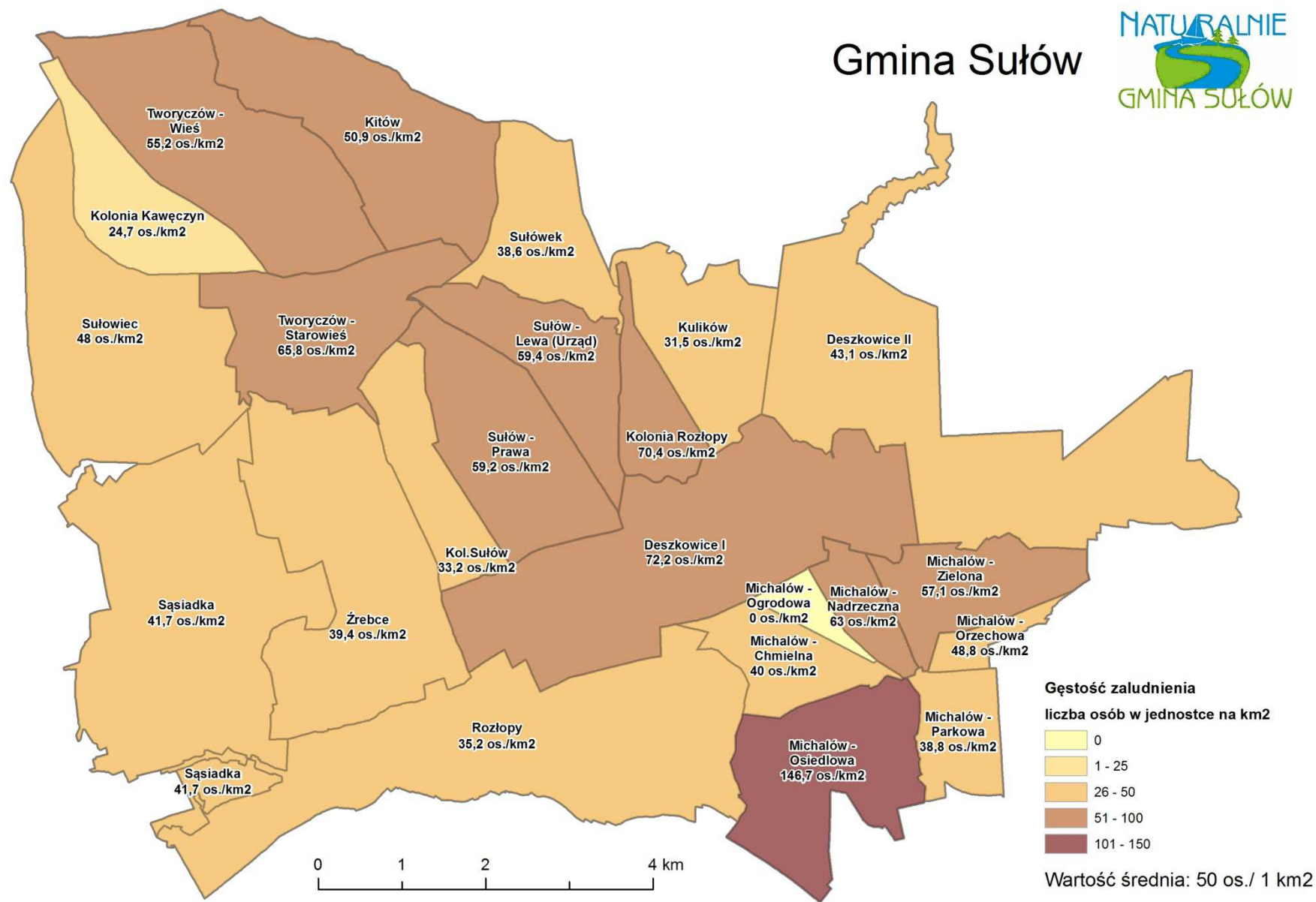
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych w 2015 r.(wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce)

Dane wykorzystane w analizie pochodzą z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sułowie i prezentują udział procentowy osób w jednostce, które otrzymały status długotrwale bezrobotnych (Mapa nr 5) co oznacza, iż są to osoby, które w okresie ostatnich dwóch lat pozostają w rejestrze powiatowego urzędu pracy przez minimum 12 miesięcy.

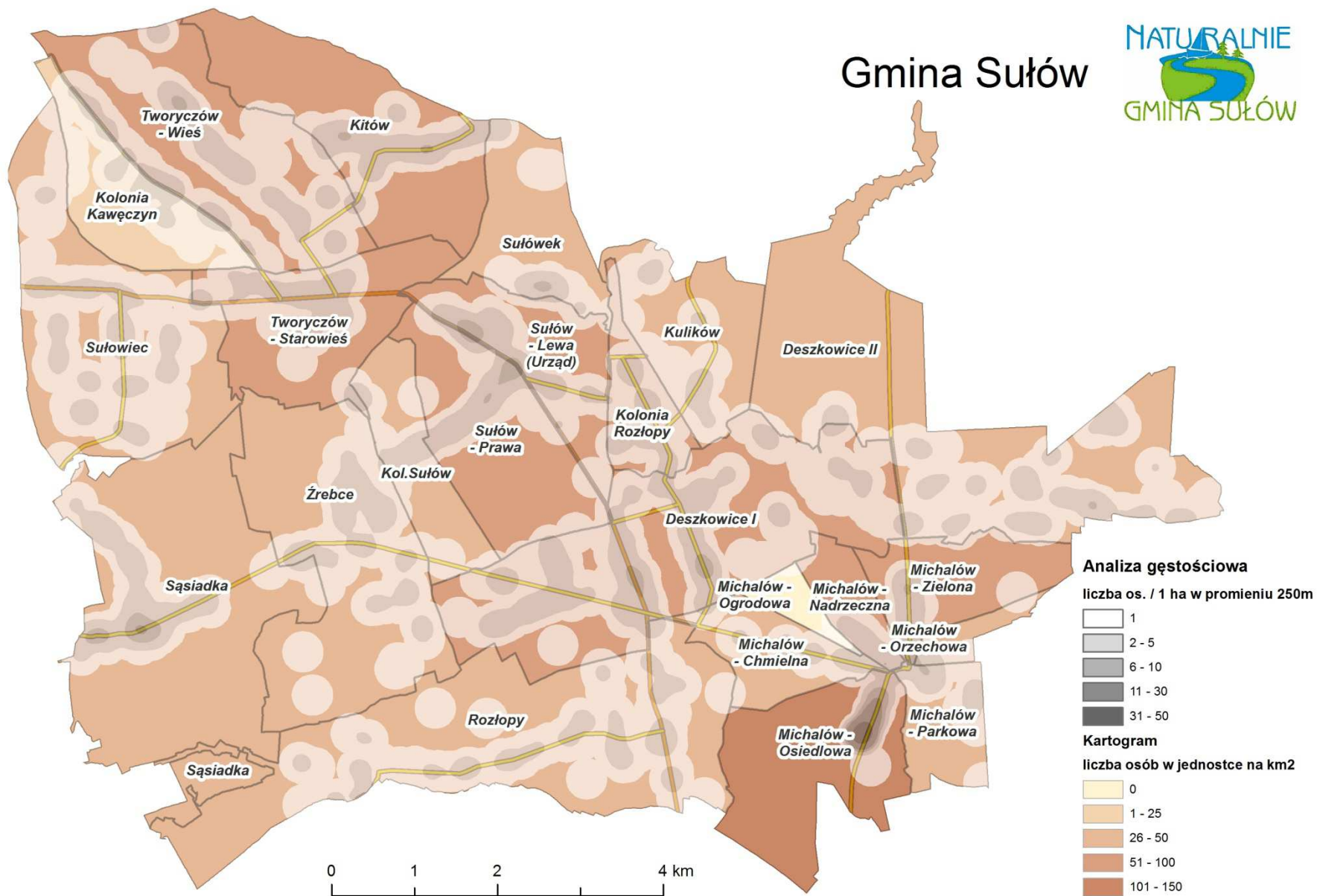
Najwyższy udział procentowy osób długotrwale bezrobotnych występuje w jednostce Kulików oraz Rozłopy i wynosi od 3% do 4,5%. Brak osób długotrwale bezrobotnych występuje w jednostce Sułów – Prawa, Kolonia Sułów, Michalów – Chmielna, Michalów – Nadrzeczna, Michalów – Zielona, Michalów – Parkowa oraz Michalów – Parkowa. Średnia wartość wskaźnika dla gminy wynosi 1% osób.

- Liczba przestępstw kryminalnych w 2015 r. na 100 mieszkańców

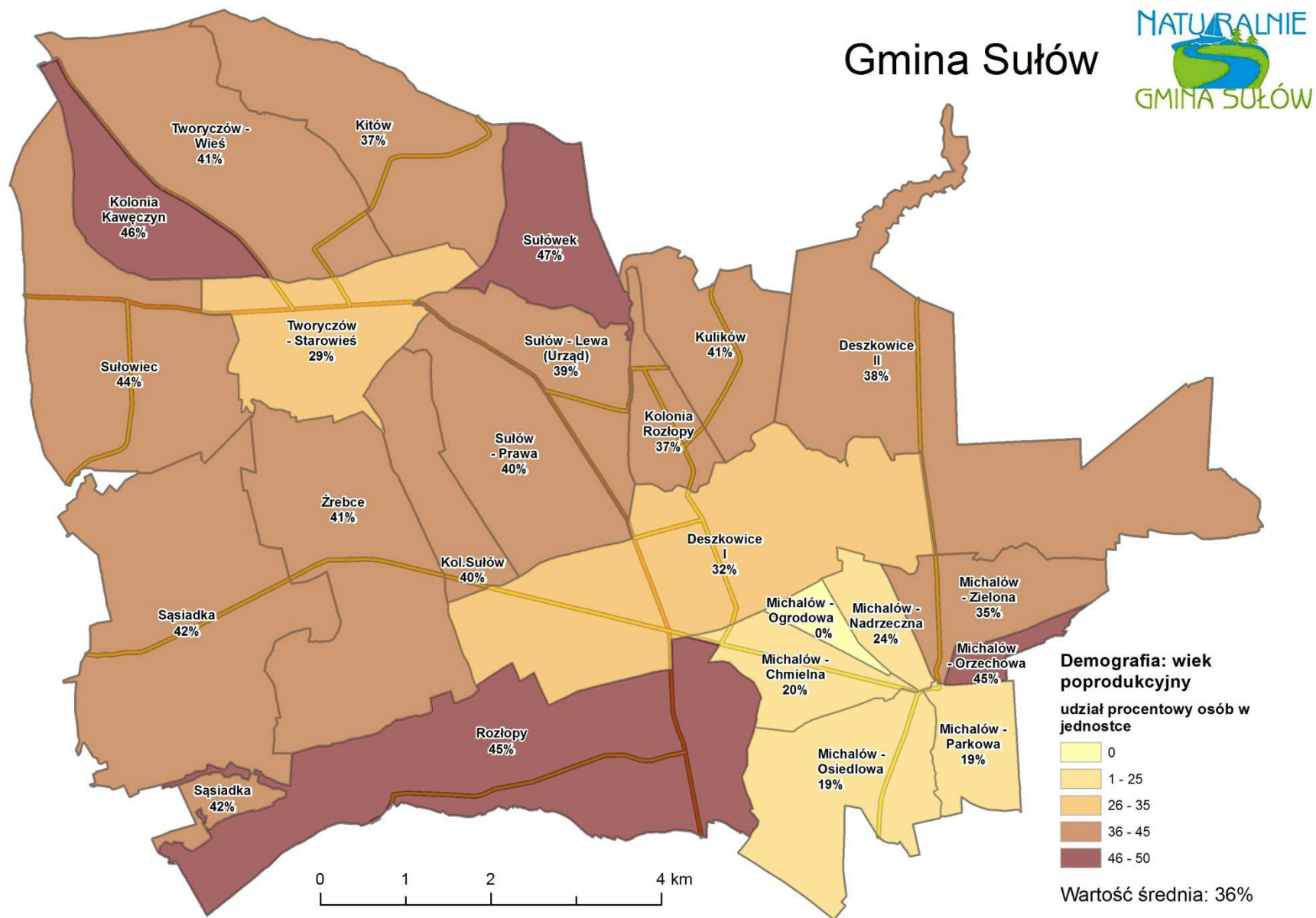
Dane wykorzystane w analizie pochodzą z Komisariatu Policji w Szczeczeszynie. Wskaźnik przestępstw kryminalnych na 2015 r. prezentuje stan bezpieczeństwa oraz natężenie zjawisk patologicznych i problemów społecznych. Największa liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców występuje na terenie jednostki Michalów – Osiedlowa (41 przestępstw) oraz Deszkowice Pierwsze (31 przestępstw). Brak zdarzeń odnotowano w jednostkach tj. Kitów, Kolonia Kawęczyn, Żrebce, Sułów - Lewa (Urząd), Sułów – Prawa, Kolonia Sułów, Kolonia Rozłopy, Deszkowice Drugie, Michalów – Chmielna, Michalów – Zielona, Michalów – Orzechowa, Michalów – Parkowa. Średnia ilość przestępstw na terenie gminy wynosi 6 zdarzeń na 100 mieszkańców.

Mapa nr 1a. Gęstość zaludnienia (opracowanie własne)

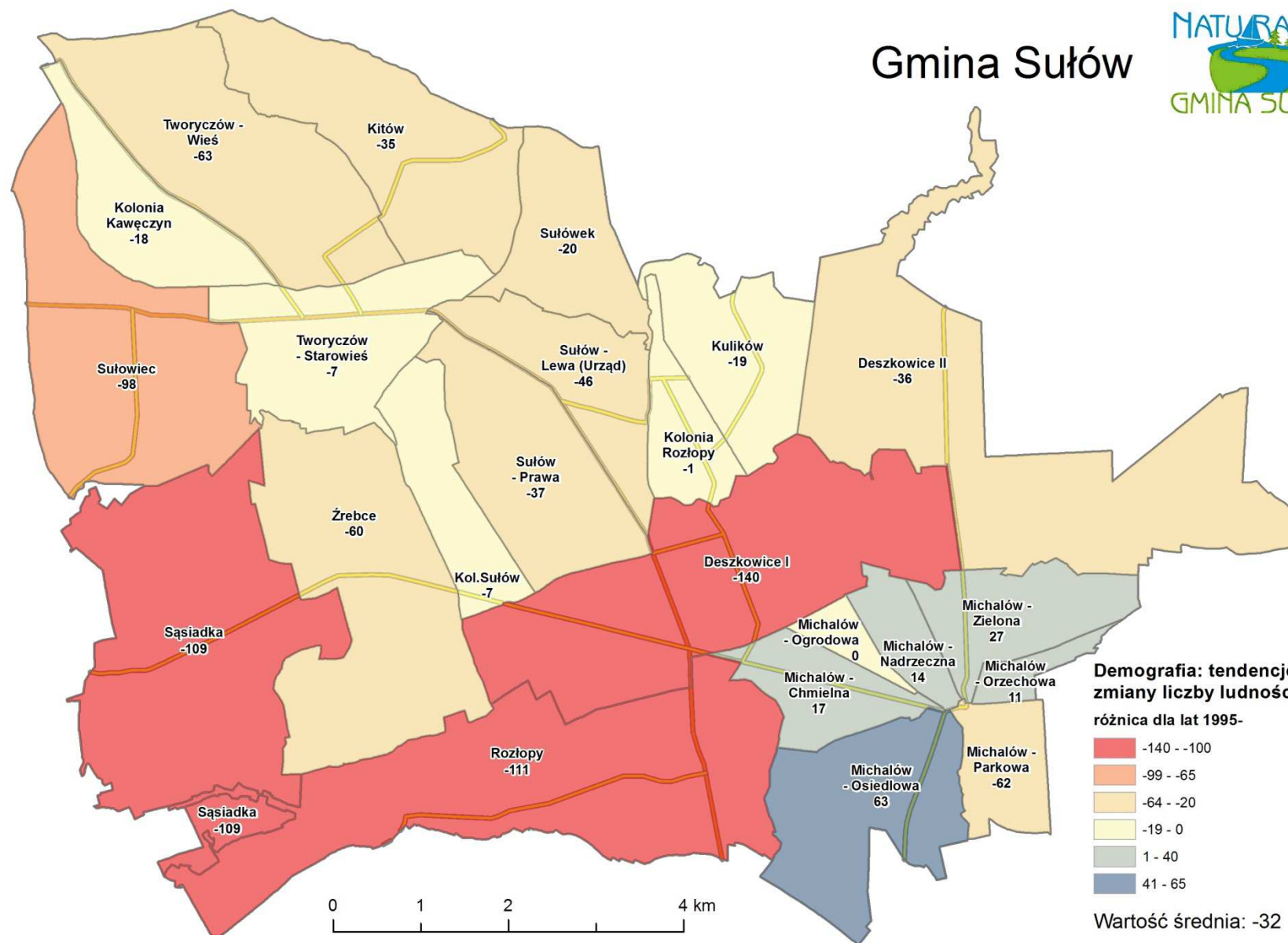

Mapa nr 1b. Gęstość zaludnienia ze szczegółową prezentacją interpolacyjną (opracowanie własne)

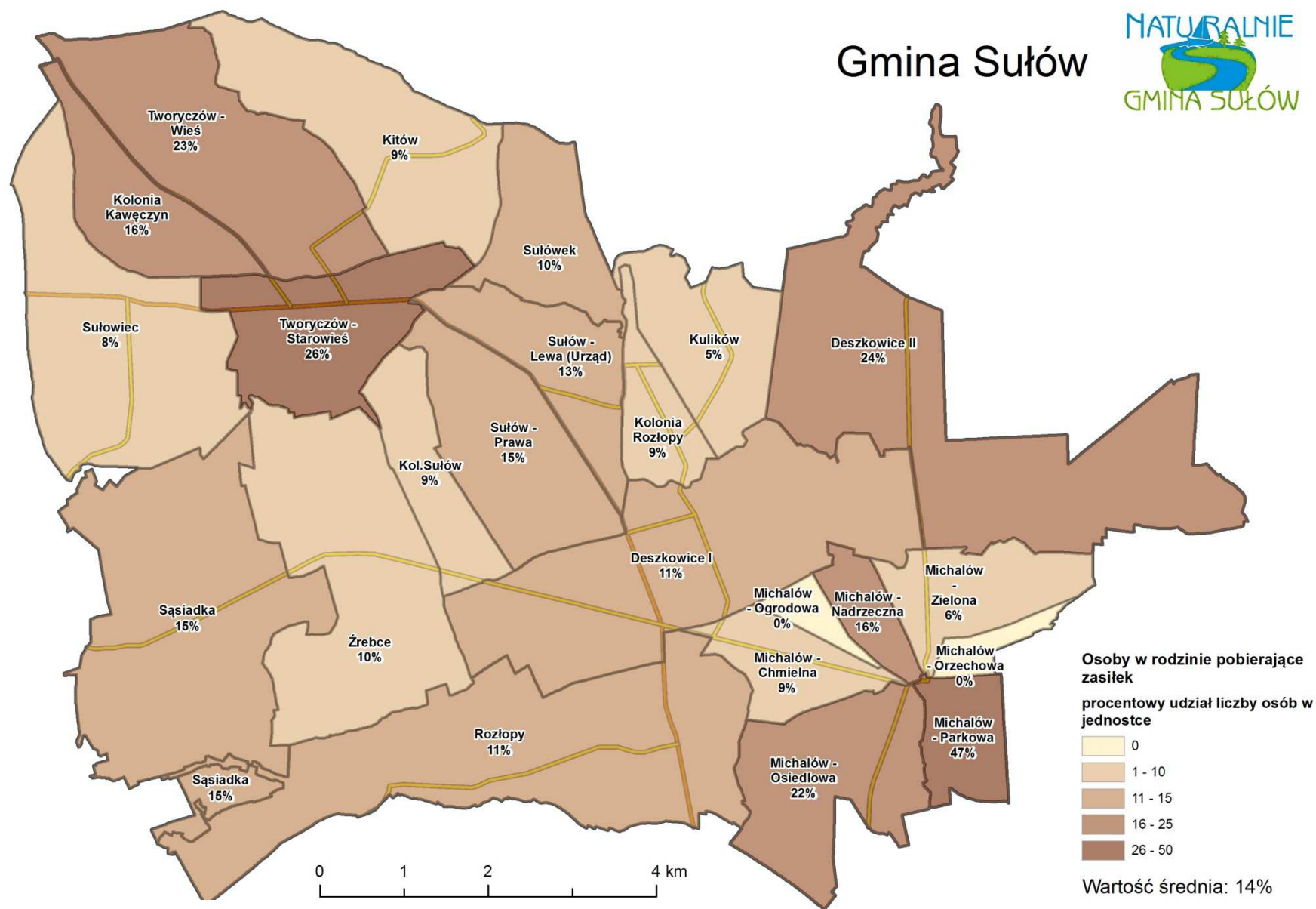

Mapa nr 2. Osoby w wieku poprodukcyjnym (opracowanie własne)

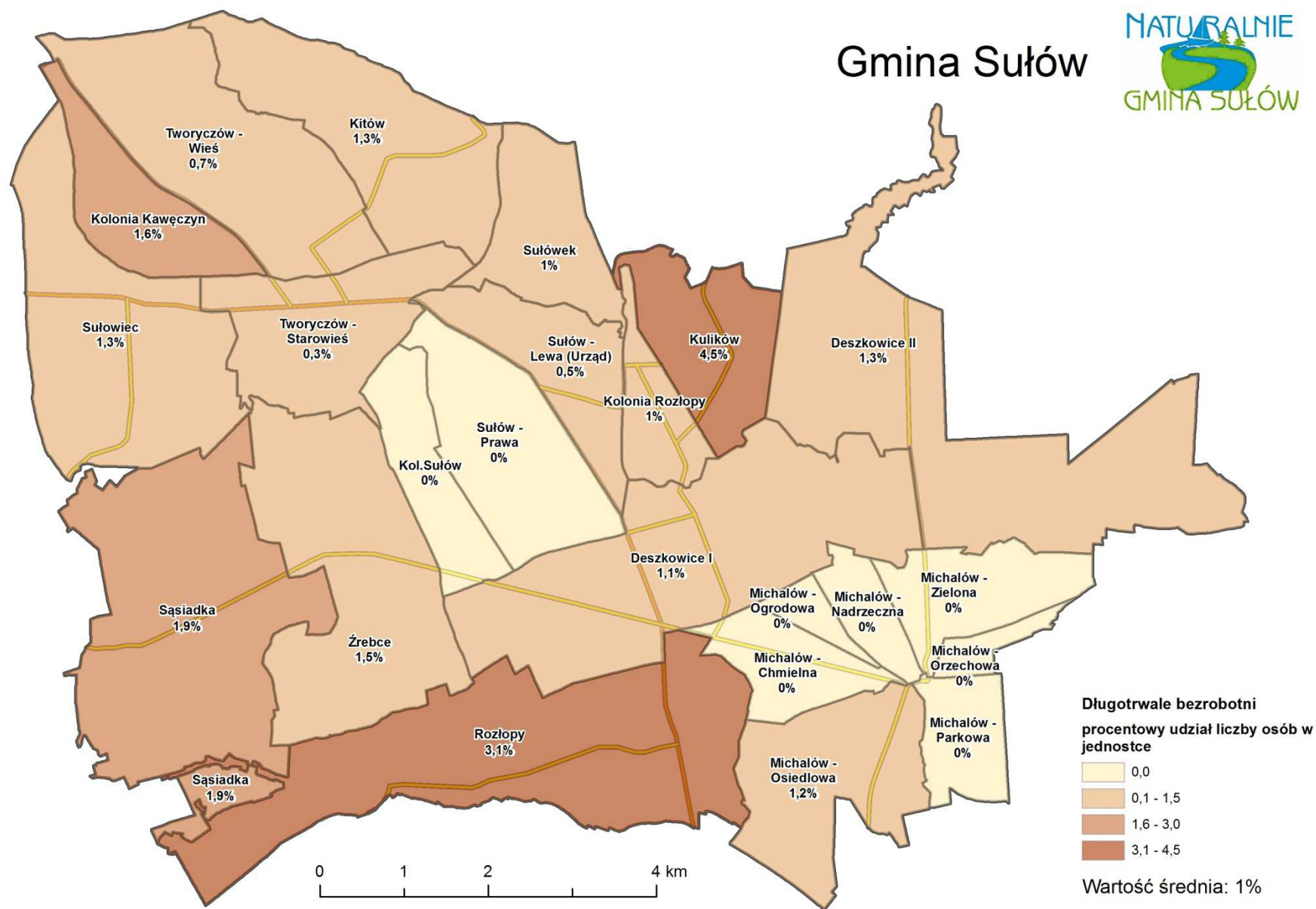
Gmina Sułów

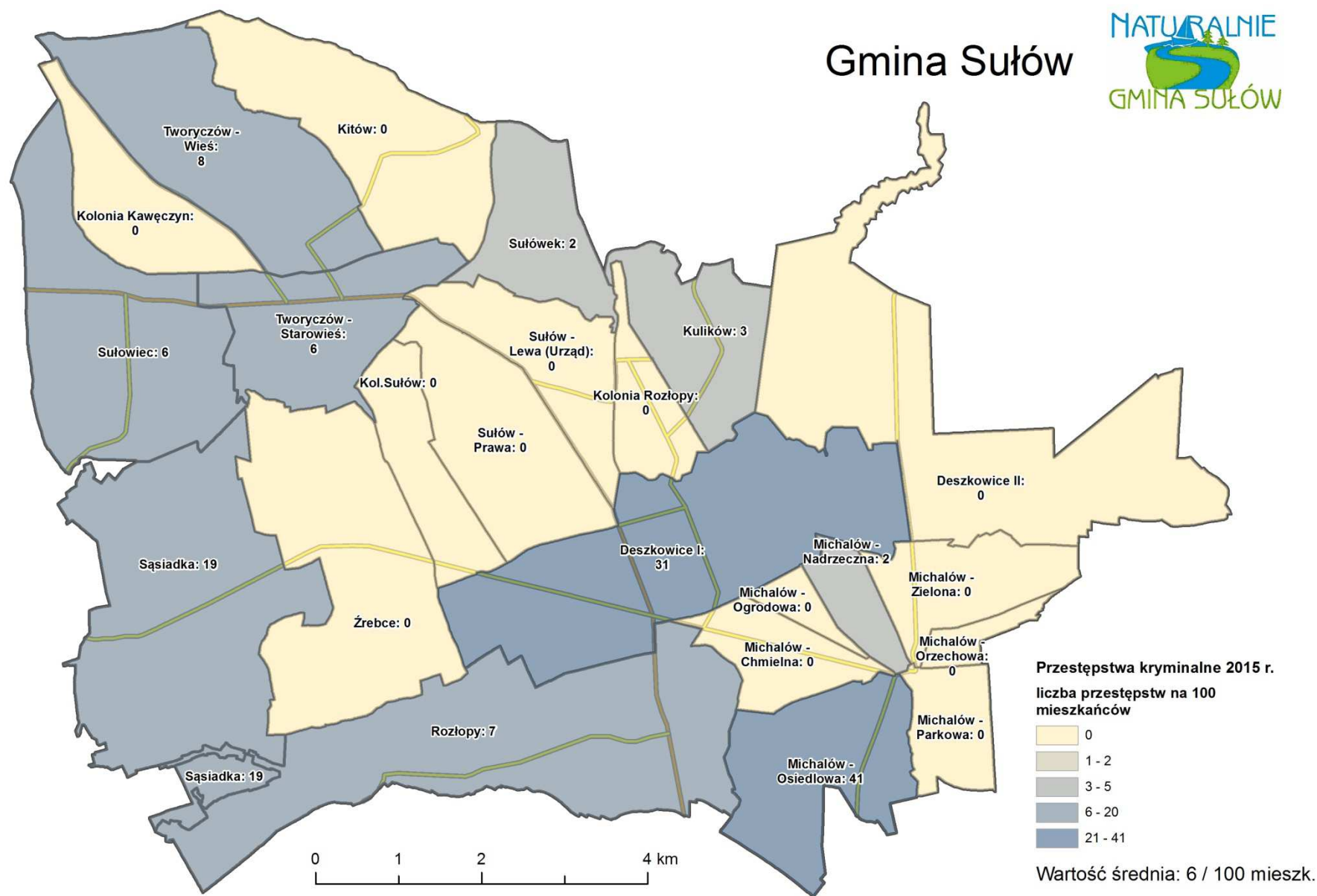
Mapa nr 3. Zmiany liczby ludności w latach 1995-2015 (opracowanie własne)

Mapa nr 4. Osoby korzystające z pomocy społecznej (opracowanie własne)

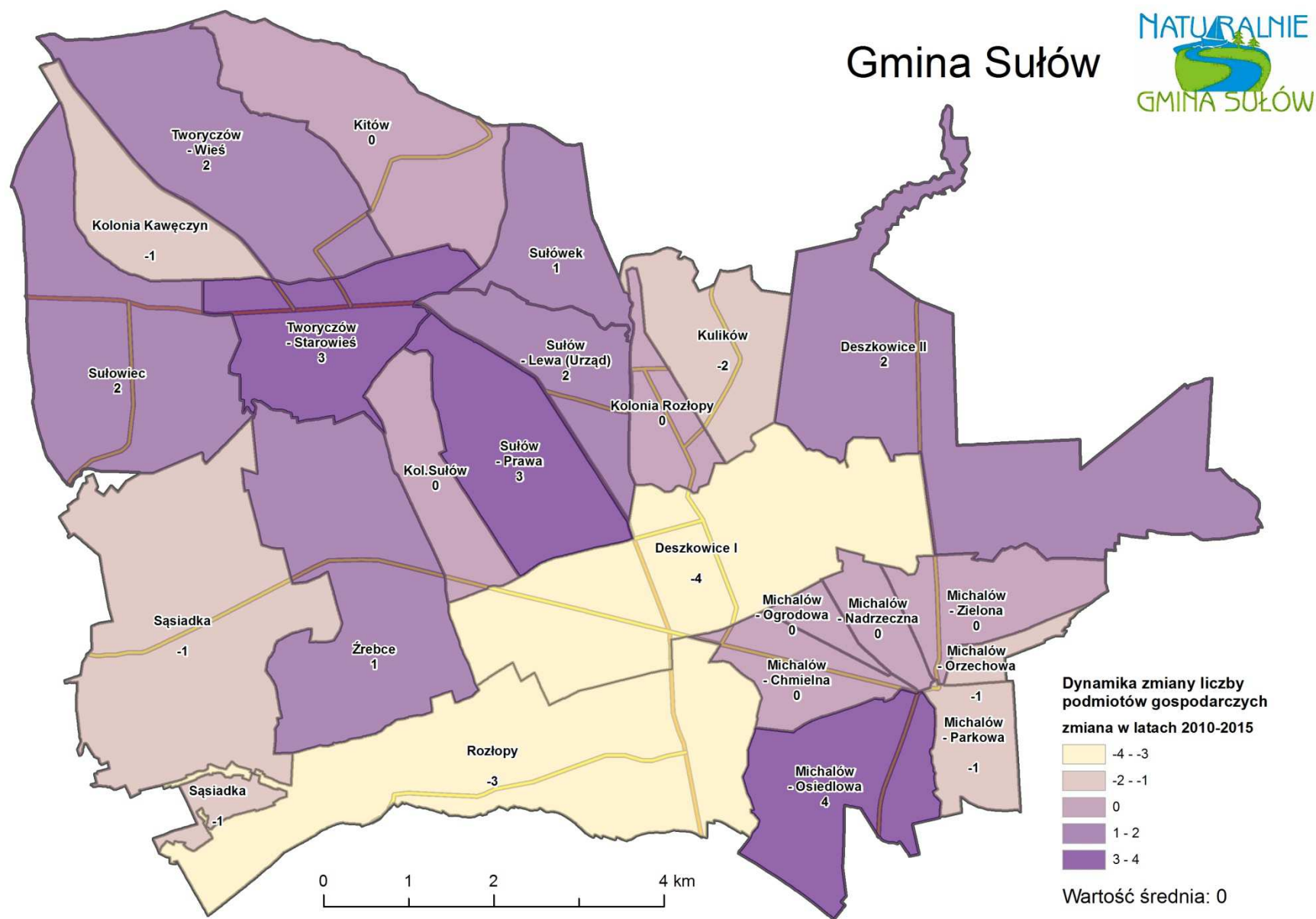
Mapa nr 5. Osoby długotrwale bezrobotne (opracowanie własne)

3.2.2. Sfera gospodarcze

- Dynamika zmiany liczby podmiotów gospodarczych

Dane wykorzystane w analizie pochodzą z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz zasobów Urzędu Gminy w Sułowie. Prezentują zmiany dla lat 2010 – 2015 (Mapa nr 7). Zauważono, iż w jednostce Deszkowice Pierwsze największa liczba podmiotów gospodarczych została rozwiązana – 4 organizacje zakończyły działalność. Również w Rozłopach oraz Kulikowie odnotowano spadek liczby podmiotów gospodarczych – wartość wynosi od 1 do 3 organizacji. Pozytywne zmiany występują w Michlowie – Osiedlowa – 4 nowe organizacje, Sułów – Prawa oraz Tworyczów – Starowieś – po 3 nowe organizacje. Wartość średnia zmian wynosi 0.

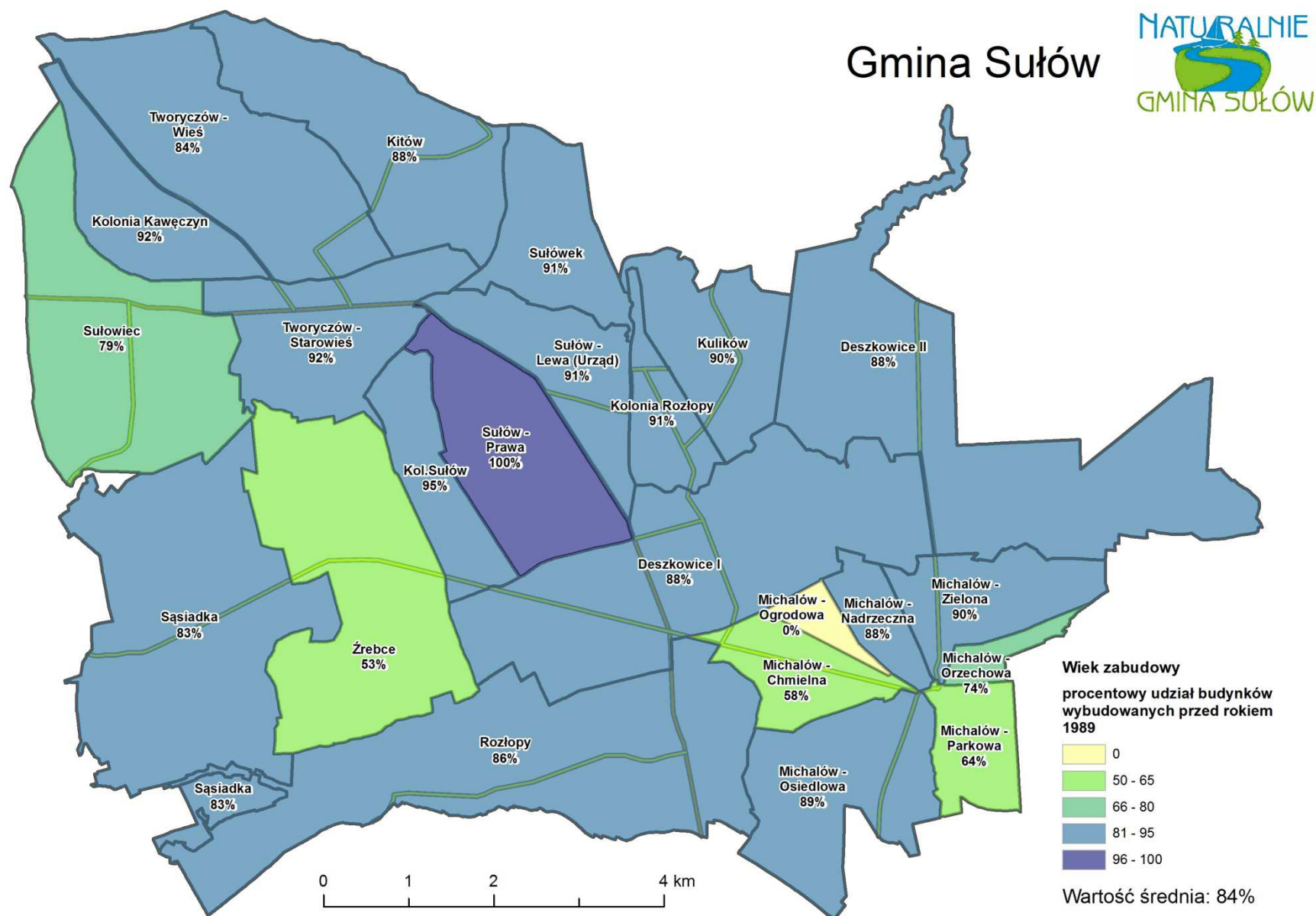
3.2.3. Sfera przestrzenno – funkcjonalna

- Wiek zabudowy (udział procentowy w jednostce gminy)

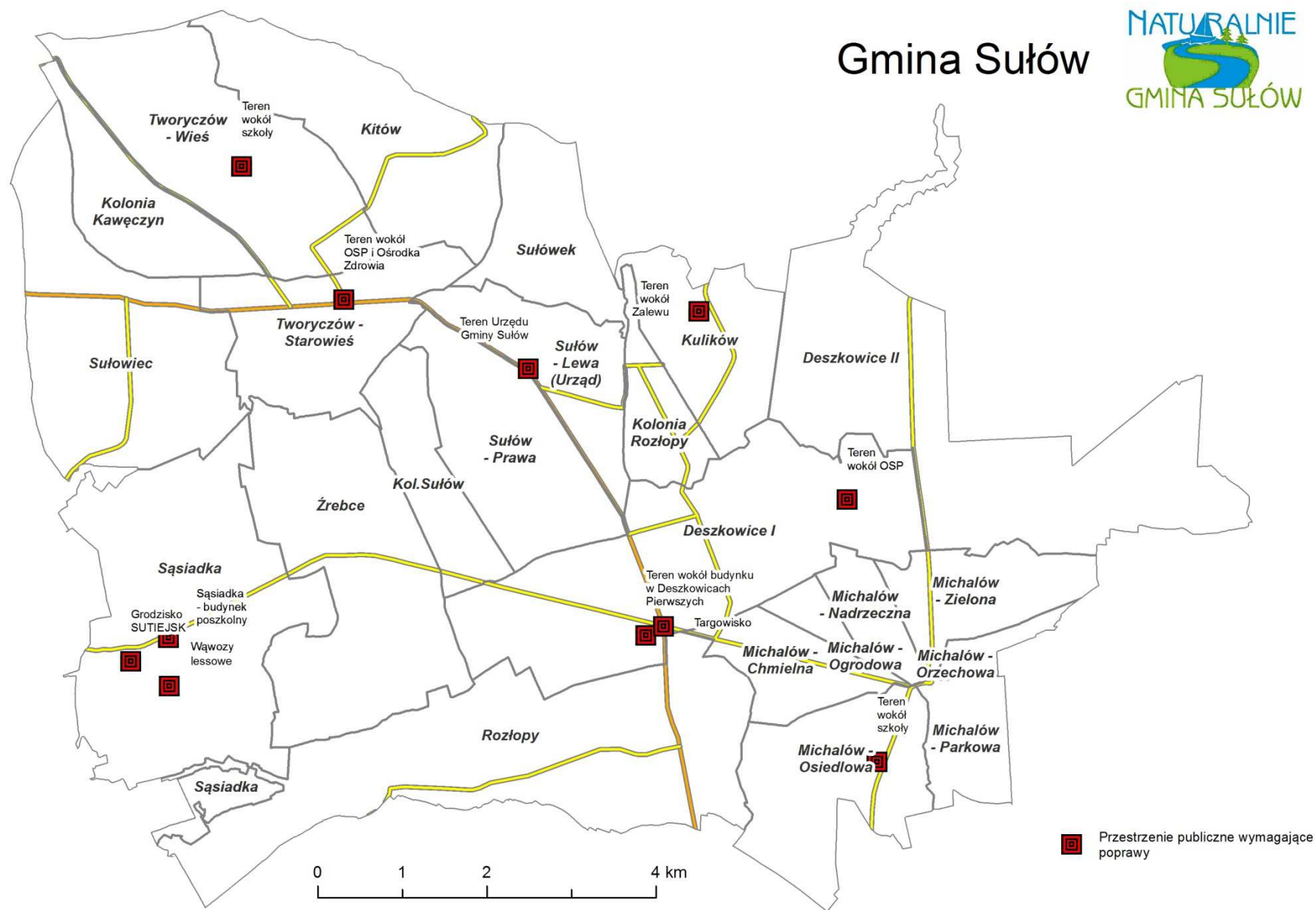
Dane wykorzystane w analizie pochodzą z zasobów Urzędu Gminy w Sułowie oraz analiz przygotowanych w ramach Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Sułów na lata 2016 – 2020. Dane dotyczą udziału procentowego budynków wybudowanych przed rokiem 1989 (Mapa nr 8). Największy udział procentowy budynków, które, z zostały wybudowane blisko 30 lat temu znajduje się w jednostce Sułów – Prawa i wartość ta wynosi 100%. Wysoki wskaźnik wieku zabudowy występuje również w Sułowie – Lewa (Urząd) oraz Sułówki – 91 % zabudowy. Najmłodsza zabudowa występuje w Żrebcach – 53% zabudowy – oraz Michałów – Chmielna, gdzie wartość ta wynosi 58%. Wyliczenie wartości średniej pozwoliło stwierdzić, iż 84% zabudowy w Gminie Sułów powstało przed rokiem 1989.

- Zdegradowane tereny zieleni oraz nieurządzone przestrzenie publiczne

Na podstawie danych pochodzących z Zasobów Gminy Sułów oraz danych jakościowych pochodzących z ankiet, zostały wyznaczone przestrzenie publiczne, które wymagają poprawy i wyposażenia (Mapa nr 9). W Sąsiadce zidentyfikowano najwięcej obszarów wymagających poprawy i są to teren wokół budynku poszkolnego, wąwozy lessowe oraz Grodzisko Sutiejsk. W Deszkowicach I jako tereny zaniedbane uznano teren wokół budynku gospodarczego należącego do Urzędu Gminy w Sułowie, teren targowiska oraz teren wokół Ochotniczej Straży Pożarnej. Pozostałe miejsca wymagające uporządkowania oraz zagospodarowania to teren wokół szkół w Michałowie (Michałów – Osiedlowa) oraz Tworyczowie (Tworyczów – Wieś), teren Ochotniczej Straży Pożarnej w Tworyczowie oraz Ośrodka Zdrowia (Tworyczów – Starowieś), teren Urzędu Gminy w Sułowie wraz z budynkiem gospodarczym (Sułów – Lewa (Urząd)) oraz przestrzeń wokół Zalewu Nielisz (Kulików). W sumie zdiagnozowano 11 obszarów wymagających zagospodarowania, uporządkowania i doposażenia.

Mapa nr 8. Zabudowa sprzed 1989 r. (opracowanie własne)

Mapa nr 9.Przestrzenie publiczne wymagające poprawy (opracowanie własne)

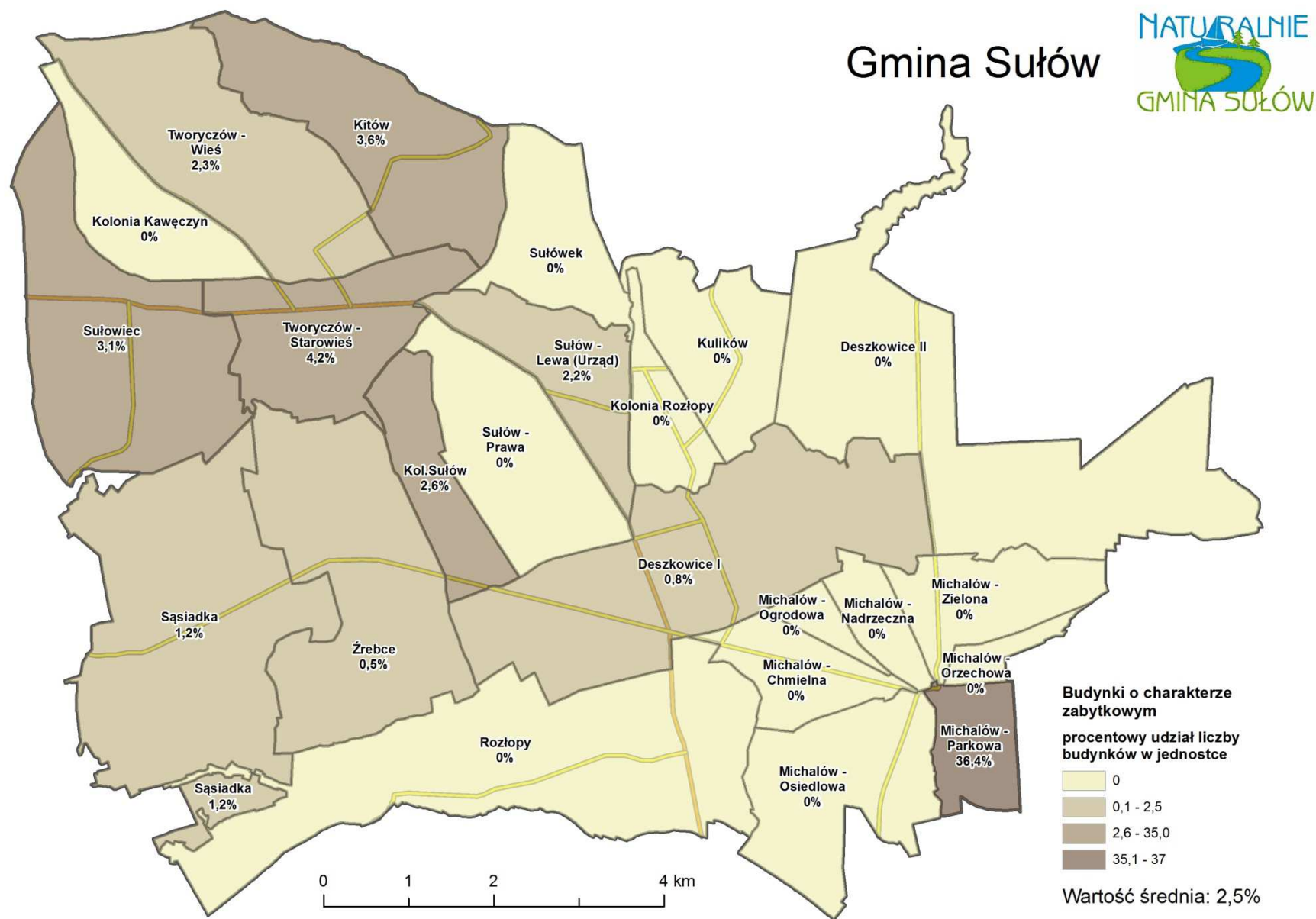
3.2.4. Sfera techniczna

- Budynki o charakterze zabytkowym (udział procentowy budynków zabytkowych w jednostce pomocniczej)

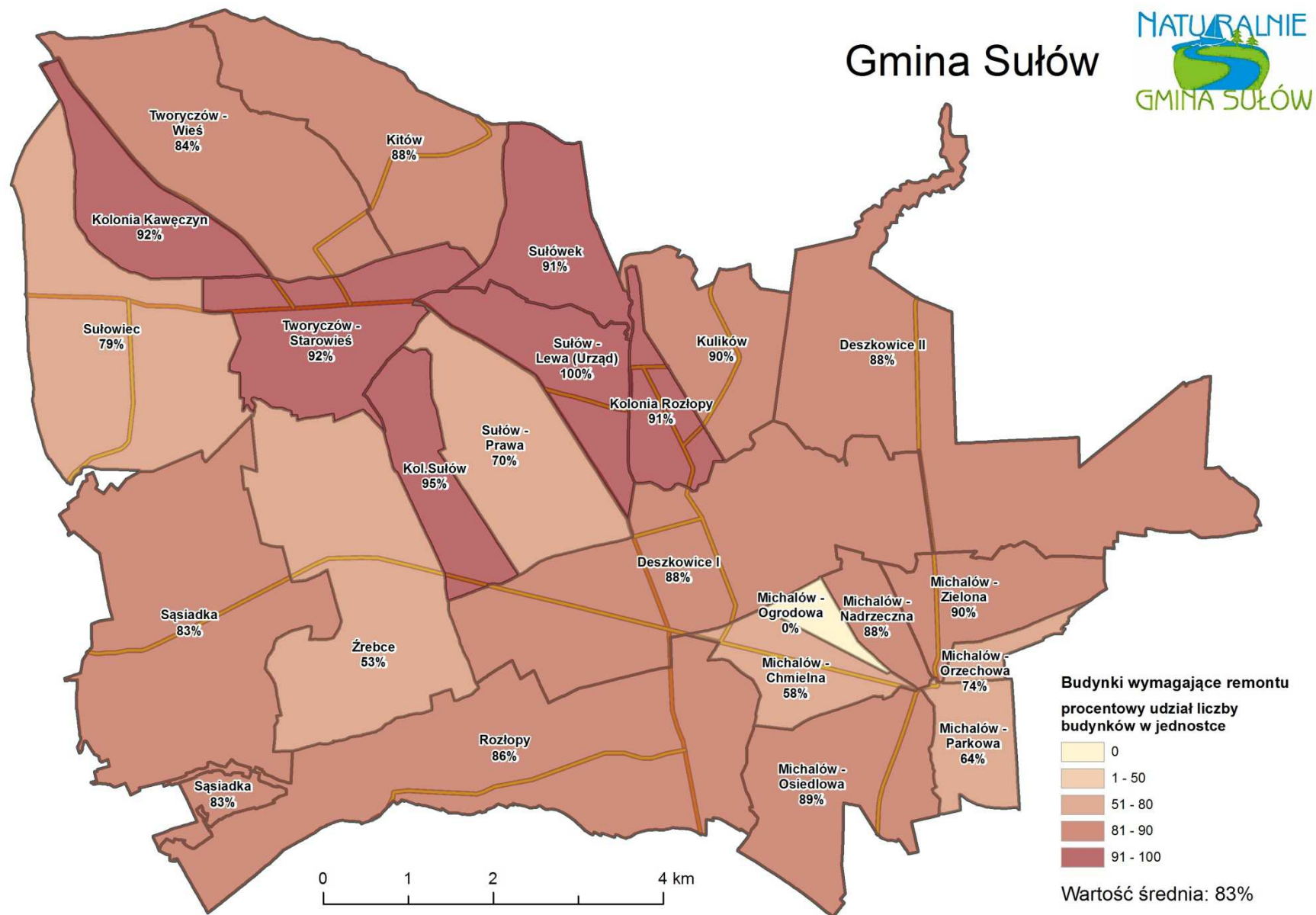
Dane wykorzystane w analizie pochodzą z zasobów Urzędu Gminy w Sułowie. Na ich podstawie zaprezentowano udział procentowy budynków o charakterze zabudowy w stosunku do wszystkich budynków w jednostce pomocniczej (Mapa nr 10). Największy udział procentowy budynków zabytkowych występuje w jednostce Michalów – Parkowa i wskaźnik ten wynosi ponad 36%. Jako druga w kolejności jednostka, gdzie występuje najwięcej budynków zabytkowych to Tworyczów – Starowieś – 4% zabudowy. Wartość średnia to 2,5% budynków gminy Sułów posiada status budynków o charakterze zabudowy.

- Budynki wymagające remontu (udział procentowy budynków w jednostce pomocniczej)

Dane wykorzystane w analizie pochodzą z zasobów Urzędu Gminy w Sułowie oraz analiz przygotowanych w ramach Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Sułów na lata 2016 – 2020. Zostały one zaprezentowane za pomocą wskaźnika prezentującego udział procentowy budynków wymagających remontu spośród wszystkich budynków w jednostce gminy (Mapa nr 11). Największy procent budynków wymagających remontu zdiagnozowano w Sułowie – Lewa (Urząd) i wartość ta wynosi 100%. Wysoki wskaźnik (powyżej. 90%) występuję również w Kolonii Sułów, Tworyczów – Starowieś, Kolonia Kawęczyn, Sułówek, Kolonia Rozłopy. Najmniejszy udział budynków wymagających remontu występuje w Żrebcach oraz Michalów – Chmielna – poniżej 60%. Wartość średnia dla Gminy Sułów to 83% budynków.

Mapa nr 10. Budynki o charakterze zabytkowym (opracowanie własne)

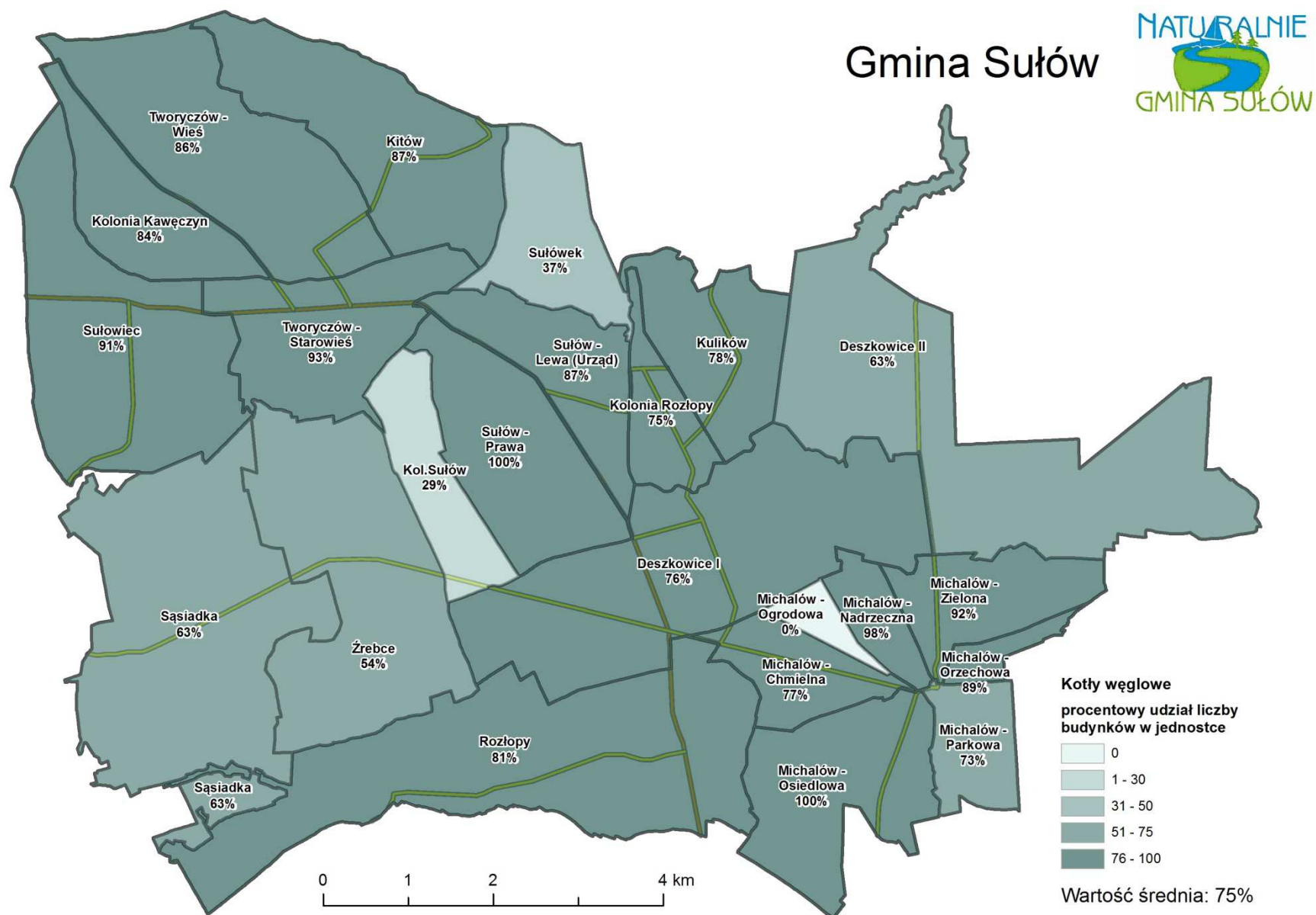

Mapa nr 11. Budynki wymagające remontu (opracowanie własne)

3.2.5. Sfera środowiskowa

- Budynki wyposażone w kotły węglowe (udział procentowy budynków w jednostce pomocniczej)

Dane wykorzystane w analizie pochodzą z zasobów Urzędu Gminy w Sułowie oraz analiz przygotowanych w ramach Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Sułów na lata 2016 – 2020. Zostały one zaprezentowane za pomocą wskaźnika prezentującego udział procentowy budynków wyposażonych w kotły węglowe (Mapa nr 12). Najwięcej budynków prezentujących powyższy wskaźnik występuje w jednostce pomocniczej Sułów – Prawa oraz Michalów – Osiedlowa i wynosi 100% budynków. Najmniej budynków występuje w Kolonii Sułów, gdzie wskaźnik wynosi poniżej 30%. Wartość średnia dla Gminy Sułów to 75% budynków spośród wszystkich budynków w gminie.

Mapa nr 12. Budynki wyposażone w kotły węglowe (opracowanie własne)

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na podstawie przeprowadzonych analiz przestrzennych oraz przygotowanie zestawienia rankingowego poprzedzało wykonanie szczegółowych analiz delimitujących obszar rewitalizacji.

Dla obszaru gminy wykonano analizy przestrzenne (jakościową i ilościową) w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej obejmujące:

- Gęstość zaludnienia
- Wiek poprodukcyjny społeczeństwa,
- Zmiany demograficzne,
- Osoby objęte pomocą społeczną,
- Osoby długotrwale bezrobotne,
- Poziom bezpieczeństwa publicznego,
- Dynamikę zmian liczby podmiotów gospodarczych,
- Wiek zabudowy,
- Przestrzenie publiczne wymagające poprawy,
- Zabudowę o charakterze zabytkowym,
- Zabudowę wymagającą remontu,
- Budynki wyposażone w kotły węglowe.

Zestawienie rankingowe (Załącznik nr 1) reprezentuje oceny punktowe wartości poszczególnych wskaźników otrzymanych w wyniku przeprowadzonych analiz. Ocenę diagnozy przeprowadzono z dokładnością do granic jednostek pomocniczych Gminy Sułów. Uwzględniono problemy o charakterze społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym oraz środowiskowym. Przyznano poszczególnym wskaźnikom miejsca rankingowe od 1 do 22, przy czym pierwsze miejsce uzyskał obręb o najkorzystniejszej wartości danego wskaźnika, a ostatnie (dwudzieste drugie) miejsce obszar o najgorszym wskaźniku diagnozującym problem w danej sferze.

Do najkorzystniejszych wskaźników zaliczono:

- najmniejszą gęstość zaludnienia,
- najmniejszy udział procentowy osób w wieku poprodukcyjnym,
- dodatnie zmiany demograficzne w latach 1995-2015,
- najmniejszą liczbę osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej,
- najmniejszą procent osób długotrwale bezrobotnych,
- najmniejszą liczbę zdarzeń przestępczych,
- wzrost liczby podmiotów gospodarczych,
- najniższy średni wiek zabudowy,
- najmniejszą liczbę przestrzeni publicznych wymagających poprawy,
- najmniejszy procentowy udział zabudowy o charakterze zabytkowym,
- najmniejszy procentowy udział zabudowy wymagającej remontu,
- najmniejszy procentowy udział zabudowy wyposażone w kotły węglowe.

Do najmniej korzystnych wskaźników zaliczono:

- największą gęstość zaludnienia,
- największy udział procentowy osób w wieku poprodukcyjnym,
- ujemne zmiany demograficzne w latach 1995-2015,
- największą liczbę osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej,
- największy procent osób długotrwale bezrobotnych,
- największą liczbę zdarzeń przestępczych,
- spadek liczby podmiotów gospodarczych,
- najwyższy średni wiek zabudowy,
- największą liczbę przestrzeni publicznych wymagających poprawy,
- największy procentowy udział zabudowy o charakterze zabytkowym,
- największy procentowy udział zabudowy wymagającej remontu,
- największy procentowy udział zabudowy wyposażone w kotły węglowe.

Ocena końcowa to pozycja rankingowa uzyskana na podstawie średniej pozycji otrzymanej za poszczególne wskaźniki. Obszar najbardziej problemowy, oznaczony jako obszar zdegradowany posiadający wspólne granice to jednostki tj.: Sułowiec, Kolonia Kawęczyn, Kulików, Rozłopy, Michalów – Osiedlowa, Tworyczów – Starowieś, Tworyczów – Wieś, Sułów – Lewa (Urząd), Deszkowice Pierwsze, Sąsiadka (Tab. 1). Obszar ten stanowi 59% powierzchni gminy oraz obejmuje 65% mieszkańców gminy (Mapa nr 13).

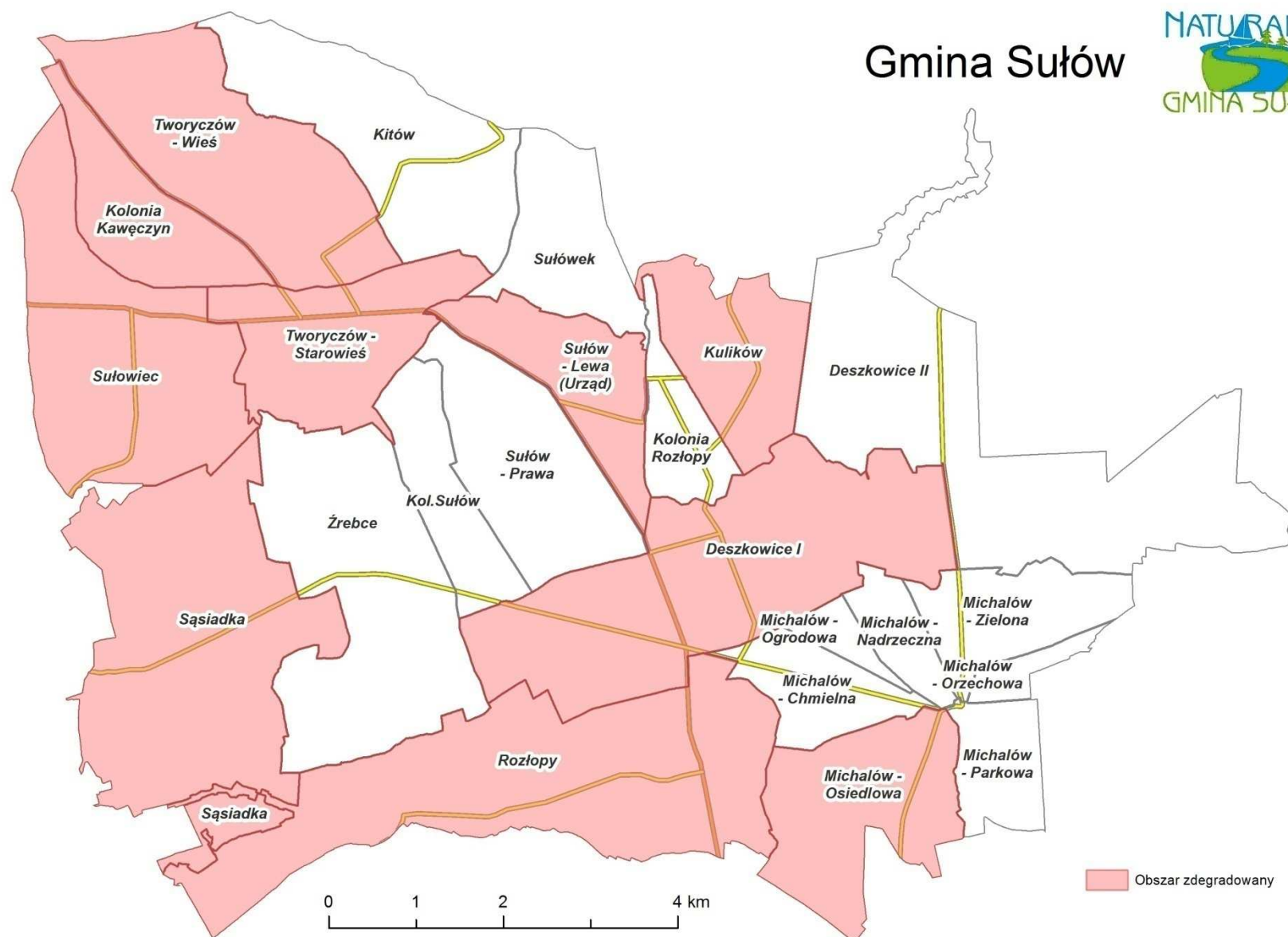
Rewitalizacja tego obszaru wymaga wieloletnich, wieloaspektowych i kompleksowych działań, a jej osiągnięcie będzie możliwe poprzez aktywność w ramach wyznaczonych celów w pięciu sferach:

- społecznej – likwidacja oraz ograniczenie zjawisk patologicznych, ograniczenie ubóstwa, ograniczenie zjawiska bezrobocia i poprawa dostępności do usług publicznych,
- przestrzenno-funkcjonalnej – uporządkowanie przestrzeni publicznej, ochrona terenów o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych,
- gospodarczej – rozwój przedsiębiorczości na terenie obszaru rewitalizacji, aktywizacja gospodarcza,
- środowiskowej – promocja postaw proekologicznych,
- technicznej – poprawa i rozwój infrastruktury technicznej, modernizacja zabudowy, poprawa jakości i stanu terenów zielonych.

Tabela 3 Ranking wskaźników analizy ilościowej

L.p.	Nazwa jednostki	Gęstość zaludnienia	Demografia: osoby w wieku poprodukcyjnym	Demografia: tendencja zmiany liczby ludności	Osoby pobierające zasiłek	Osoby długotrwale bezrobotne	Przestępstwa kryminalne	Dynamika zmiany liczby podmiotów gospodarczych w latach 2010-2015	Wiek zabudowy	Przestrzenie publiczne wymagające poprawy	Obiekty o charakterze zabytkowym	Budynki wymagające remontu	Liczba budynków z węglowymi kotłami ciepła	Ocena końcowa
1.	Michałów - Chmielna	8	3	3	5	1	1	10	2	1	1	2	9	1
2.	Michałów - Orzechowa	12	19	5	1	1	1	16	4	1	1	5	16	5
3.	Michałów - Zielona	15	7	2	3	1	1	10	14	1	1	15	18	2
4.	Żrebce	7	14	16	9	18	1	8	1	1	13	1	3	3
5.	Michałów - Parkowa	6	1	17	22	1	1	16	3	1	22	3	6	4
6.	Kol.Sułów	3	12	7	6	1	1	10	21	1	18	21	1	6
7.	Deszkowice Drugie	10	10	13	20	17	1	4	10	1	1	12	5	7
8.	Kolonia Rozłopy	20	8	6	7	11	1	10	16	1	1	17	7	8
9.	Michałów - Nadrzeczna	18	4	4	16	1	13	10	9	1	1	10	20	9
10.	Sułów - Prawa	16	12	14	14	1	1	2	22	1	1	4	22	10
11.	Sułówek	5	22	11	10	12	14	8	18	1	1	18	2	11

12.	Kitów	13	8	12	8	15	1	10	12	1	20	13	15	12
13.	Sułowiec	11	18	19	4	16	17	4	5	1	19	6	17	13
14.	Kolonia Kawęczyn	1	21	9	17	19	1	16	20	1	1	20	12	14
15.	Kulików	2	14	10	2	22	15	20	15	16	1	16	10	15
16.	Rozłopy	4	19	21	11	21	18	21	8	1	1	9	11	16
17.	Michałów - Osiedlowa	22	2	1	18	14	22	1	13	16	1	14	21	17
18.	Sułów - Lewa (Urząd)	17	11	15	13	9	1	4	17	16	16	22	14	20
19.	Tworyczów - Starowieś	19	5	7	21	8	16	2	19	16	17	19	19	18
20.	Tworyczów - Wieś	14	16	18	19	10	19	4	7	20	21	8	13	19
21.	Sąsiadka	9	17	20	15	20	20	16	6	20	15	7	4	22
22.	Deszkowice Pierwsze	21	6	22	12	13	21	22	11	20	14	11	8	21
23.	Michałów - Ogrodowa	Wykluczono ze względu na obszar niezamieszkały												

Mapa nr 13. Obszar zdegradowany (opracowanie własne)

3.3. Delimitacja obszaru rewitalizacji

W związku z wynikami delimitacji, która wskazała jako obszar zdegradowany 10 jednostek pomocniczych gminy Sułów (zajmujący ponad 59% powierzchni Gminy i zamieszkały przez 65% mieszkańców) oraz odnosząc się do Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Rozwoju oraz Ustawy o rewitalizacji z dn. 3 października 2015r., które wskazują iż obszar rewitalizacji nie może zajmować więcej niż 20% powierzchni gminy oraz obejmować więcej niż 30% ludności, zaszła konieczność ograniczenia obszaru rewitalizacji w ramach obszaru zdegradowanego. Po wykonaniu szczegółowej analizy obszaru, na podstawie informacji dotyczących rozwoju gminy oraz wyników spotkań i warsztatów partycypacyjnych zdelimitowano obszary charakteryzujące się kumulacją negatywnych zjawisk (najwyższa ocena stanu kryzysowego) wyznaczono trzy podobszary rewitalizacji o wspólnych granicach: Podobszar I zlokalizowany w obrębie Sąsiadka, Podobszar II zlokalizowany w obrębie Deszkowice Pierwsze, Sułów oraz Tworyczów, Podobszar III zlokalizowany w obrębie Michalów PGR (Mapa nr. 14).

Obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 1191 ha, co stanowi 12,8% powierzchni gminy, zamieszkuje go 1431 osób (30% społeczeństwa Gminy Sułów).

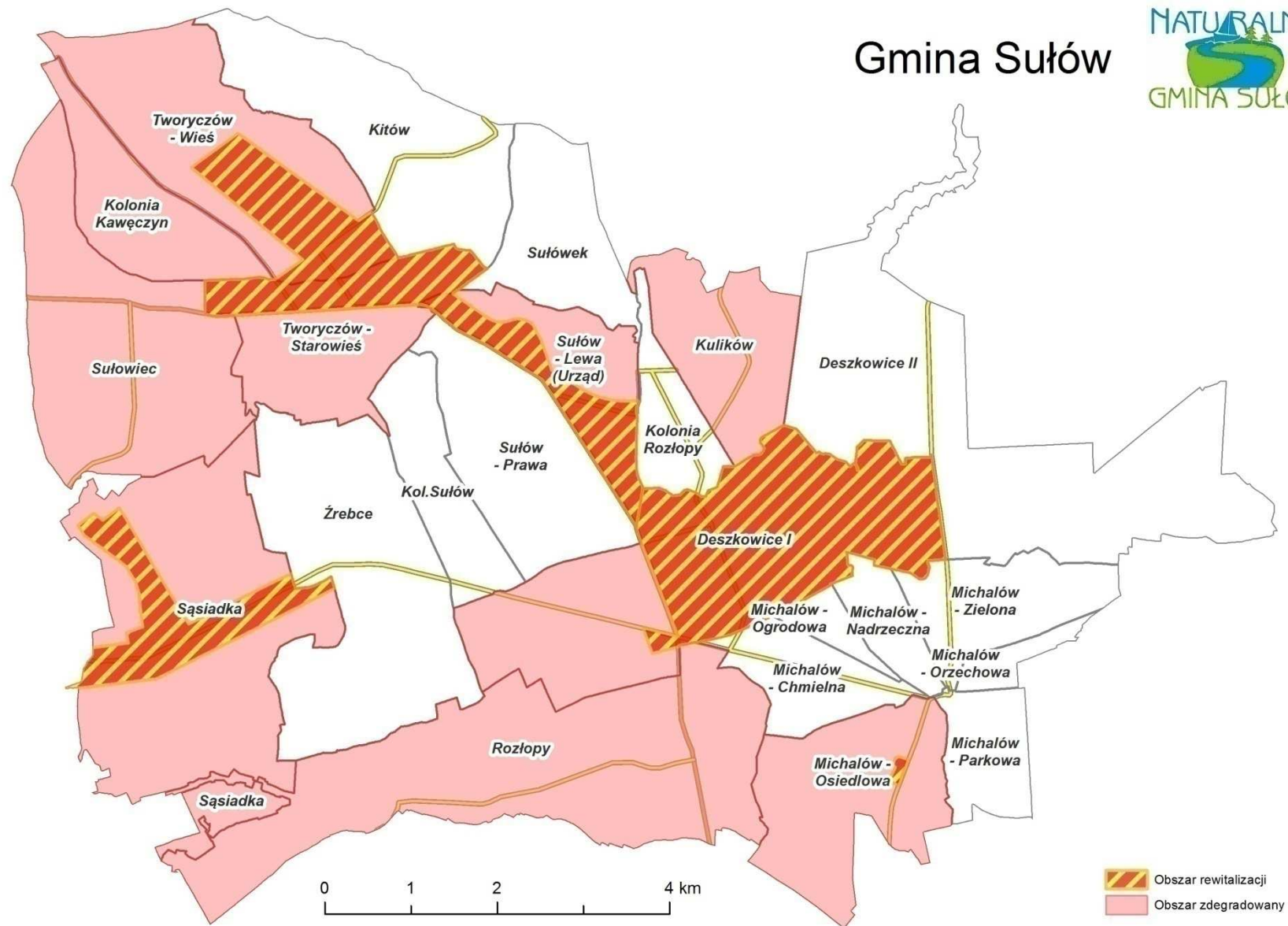
Wyznaczony obszar rewitalizacji wyróżnia się kumulacją problemów społecznych i innych negatywnych zjawisk, przez co ograniczona jest jego dotychczasowa funkcja. W wyniku pogłębiającego się kryzysu nie spełnia funkcji wyznaczonych mu przez lokalną społeczność. Działania rewitalizacyjne, we wszystkich sferach równocześnie, pomogą odzyskać i wykreować powstanie nowych funkcji, zgodnych z aktualnymi potrzebami mieszkańców.

Podobszar I Sąsiadka jest jednym z obszarów gdzie występuje duże zagęszczenie ludności, a w ciągu ostatnich 20 lat został również zauważony ujemny trend demograficzny. Ponadto na obszarze tym zlokalizowany jest budynek po dawnej szkole w Sąsiadce, o stanie technicznym określanym jako zły. Poprzez poprawę stanu technicznego budynku, nadanie obiektowi nowych funkcji oraz zaadaptowaniu wolnych przestrzeni lokalowych, działania te wyszłyby naprzeciw zdiagnozowanym problemom Gminy Sułów.

Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworyczów – Wieś, Tworyczów – Starowieś ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego ze względu na pełnioną funkcję, ponieważ skupione są tutaj najważniejsze instytucje oraz obszary pełniące funkcje reprezentacyjne oraz wykazujące się dużym potencjałem gospodarczym.

Podobszar III – Michalów – Osiedlowa jest zlokalizowany na obszarze o największym zagęszczeniu ludności, a trend demograficzny ma najwyższy, dodatni wskaźnik. Mimo to zdiagnozowano na obszarze tereny wymagające uporządkowania i wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Problem stanowi również liczba przestępstw, która jest najwyższa w stosunku do całej gminy. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji oprócz zabudowy mieszkaniowej, na którą składają się: zabudowa jednorodzinna i wielorodzinna, zlokalizowane są obiekty użyteczności publicznej.

Gmina Sułów

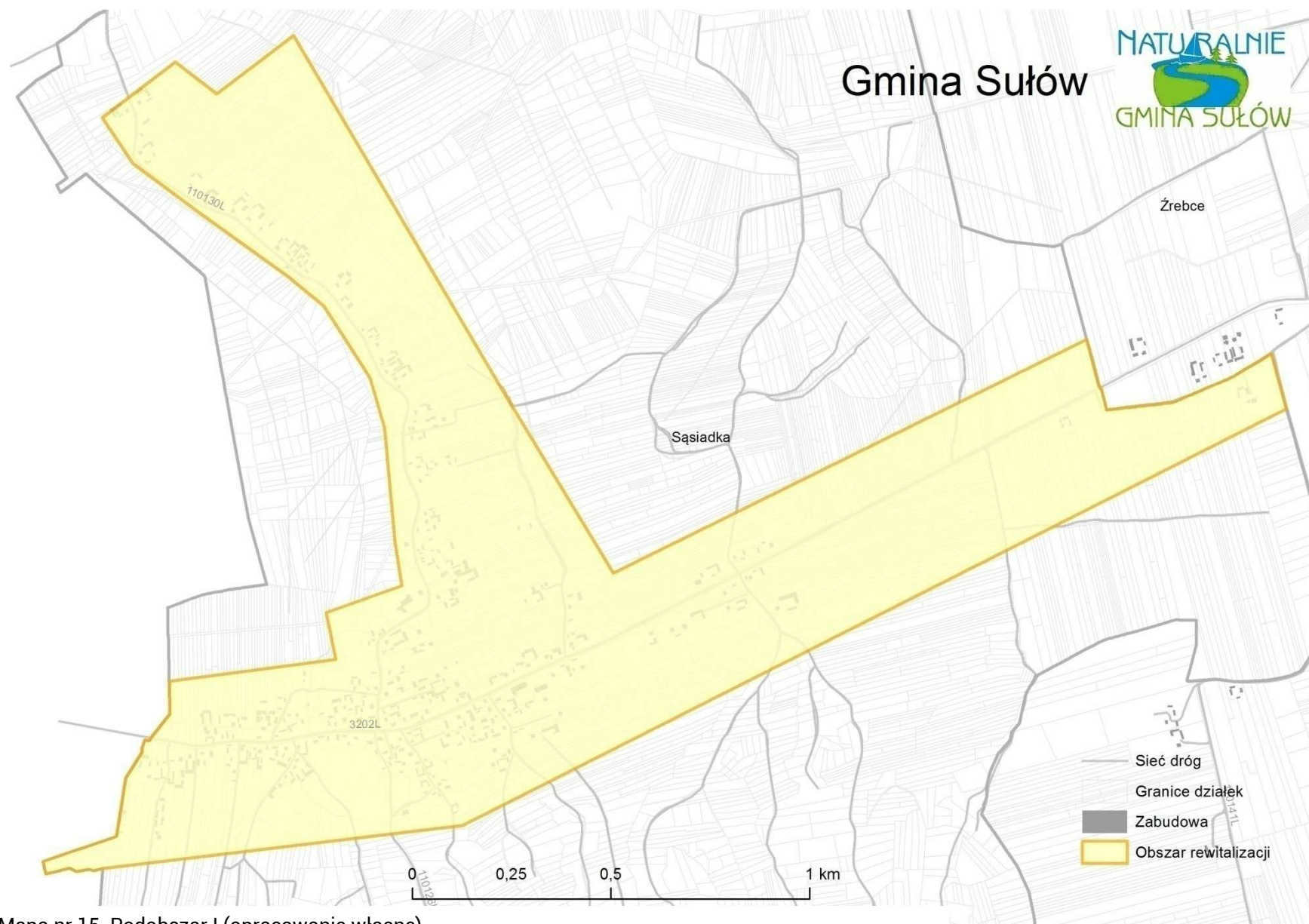
Mapa nr 14. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji (opracowanie własne)

Tabela 4. Charakterystyka podobszaru rewitalizacji

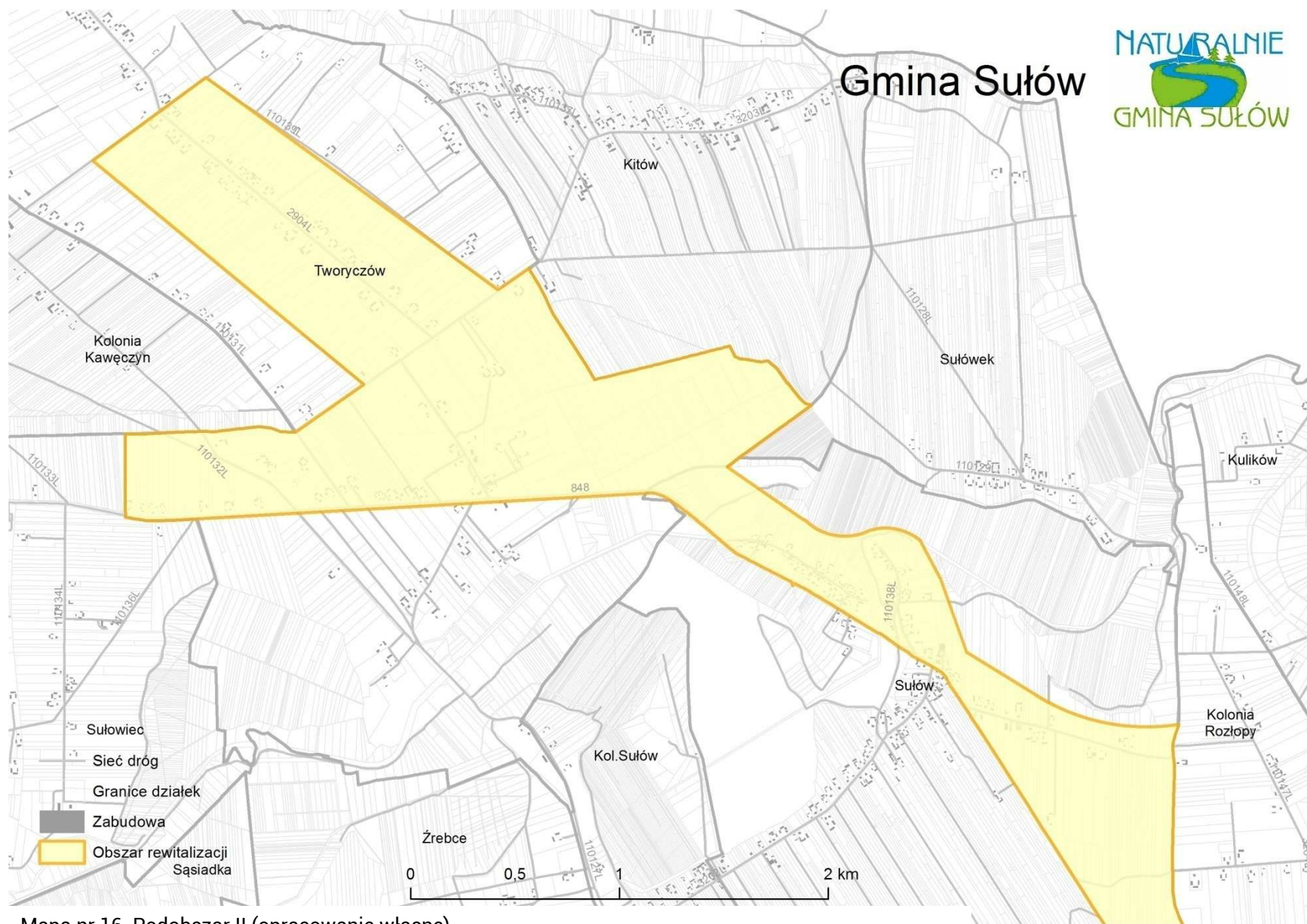
Podobszar I – Sąsiadka (Mapa nr 15)	
Powierzchnia	180 ha (1,9 % powierzchni Gminy Sułów)
Liczba osób zamieszkujących	378 osób (7,8% ludności Gminy Sułów)
Główne problemy	Obszar o wysokim wskaźniku koncentracji zaludnienia jednak o ujemnej dynamice zmian liczby ludności (-109 osób na przestrzeni lat 1995-2015). Wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym wynosi 42% i znacznie przekracza średni wartość. Tereny zielone wymagają modernizacji, nasadzeń i dostosowania do potrzeb mieszkańców. Miejsce charakteryzujące się wysoką przestępczością i dużą liczbą rodzin dotkniętych przemocą domową. Duże uzależnienie mieszkańców od pomocy społecznej (zjawisko wykluczenia społecznego). Wysoki wskaźnik budynku wymagających remontu i przystosowania dla osób niepełnosprawnych i z trudnościami w poruszaniu się.
Potencjały obszaru	Na obszarze znajduje się budynek o w pełni niewykorzystanej powierzchni lokalowej. Obszar cechuje się wysokim potencjałem turystycznym, wypoczynkowym oraz sportowo-rekreacyjnym ze względu na sąsiedztwo wąwozów lessowych oraz Grodziska Sutiejsk.

Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworyczów – Wieś, Tworyczów – Starowieś (Mapa nr 16, Mapa nr 17)	
Powierzchnia	1007 ha (10,8% powierzchni Gminy Sułów)
Liczba osób zamieszkujących	796 osób (16,6% ludności Gminy Sułów)
Główne Problemy	Wysoki wskaźnik osób pobierających zasiłek – w Tworyczowie – Starowieś wartość ta wynosi 26%, przy czym wartość średnia dla gminy to 14%. Duża liczba zanotowanych przestępstw, jak również duży spadek aktywności gospodarczej na obszarze Deszkowic I. Wysoki wskaźnik budynku wymagających remontu i przystosowania dla osób niepełnosprawnych i z trudnościami w poruszaniu się.
Potencjały obszaru	Najważniejszy potencjał obszaru niezagospodarowane tereny należące do własności gminy, które mogą zostać wykorzystane w celu aktywizacji gospodarczej oraz aktywizacji wypoczynkowej i rekreacyjnej mieszkańców Gminy. Na wyznaczonym obszarze znajdują się obiekty kulturalne oraz obiekty użyteczności publicznej.

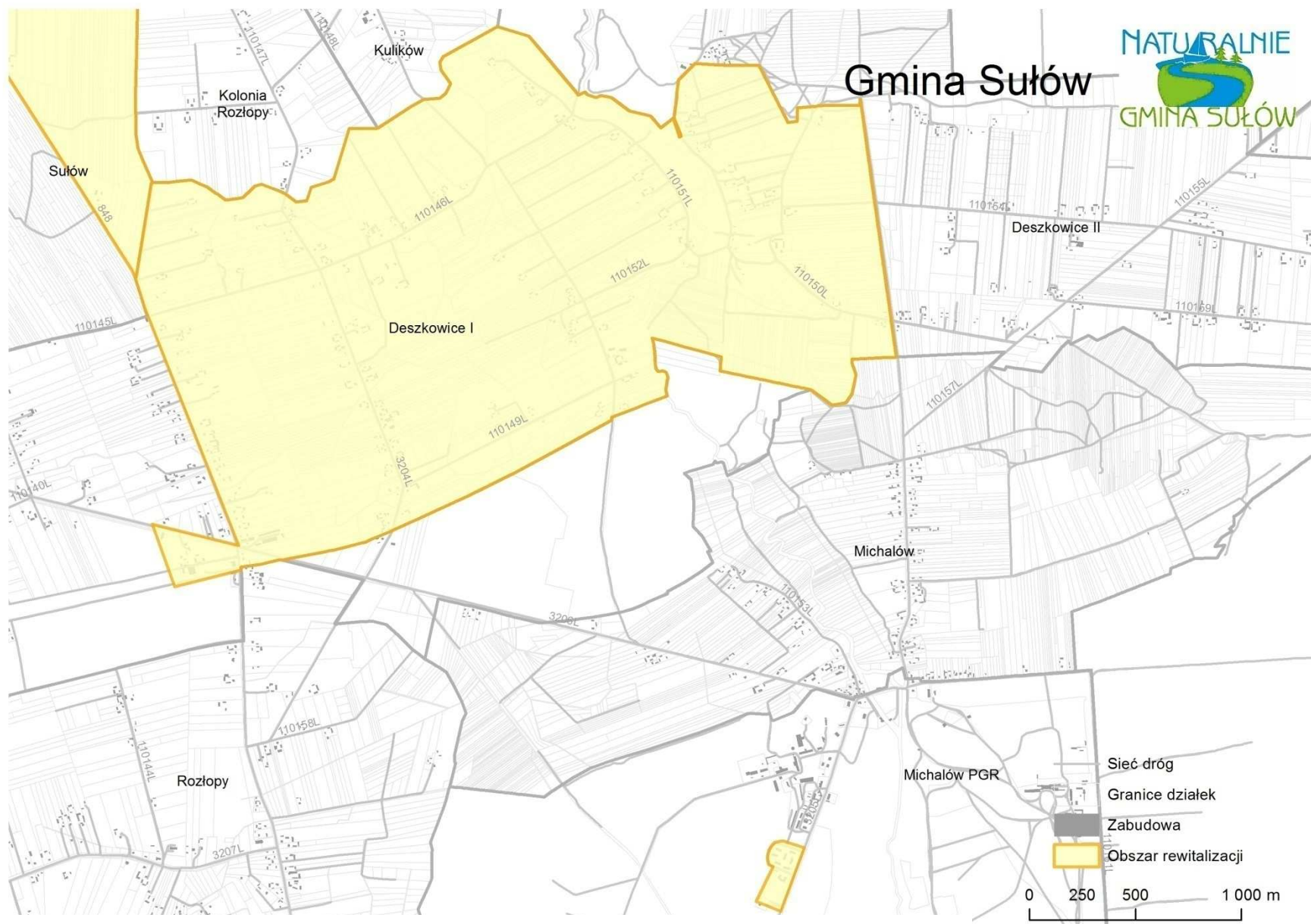
Podobszar III – Michałów – Osiedlowa (Mapa nr 17)	
Powierzchnia	4 ha (0,04% powierzchni Gminy Sułów)
Liczba osób zamieszkujących	257 osób (5,3% ludności Gminy Sułów)
Główne Problemy	Widoczne zjawiska wykluczenia społecznego (brak integracji społecznej, ubóstwo, uzależnienie od pomocy społecznej, bezrobocie). Duża liczba zanotowanych przestępstw, interwencji domowych i przypadków przemocy w rodzinie. Miejsce charakteryzujące się wysoką przestępczością. Najwyższy wskaźnik obiektów wykorzystujących kotły węglowe.
Potencjały obszaru	Obszar o wysokim zagęszczeniu ludności, co świadczy o dużych zasobach kapitału ludzkiego. Obszar cechuje się występowaniem przestrzeni publicznych możliwych do wykorzystania do wypoczynku i rekreacji mieszkańców. Potencjał rekreacyjny obszaru podnosi fakt sąsiedztwa parku wokół Pałacu Zamoyskich w Klemensowie.

Mapa nr 15. Podobszar I (opracowanie własne)

Mapa nr 16. Podobszar II (opracowanie własne)

Mapa nr 17. Podobszar II oraz Podobszar III (opracowanie własne)

4. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Rewitalizacja, dzięki swojej kompleksowości oraz podjęcie działań w sposób skoncentrowany wpłynie na rozwiązanie lub zminimalizowanie najistotniejszych problemów Gminy oraz przyczyni się do wzrostu jej atrakcyjności z punktu widzenia inwestorów, turystów a przede wszystkim mieszkańców, będących głównymi interesariuszami.

Przedsięwzięcia zaplanowane w ramach rewitalizacji przyczynią się do podniesienia jakości życia mieszkańców, tworząc atrakcyjne warunki do życia i rozwoju dzięki odnowie struktur zarówno w sferze społecznej jak i gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Działania rewitalizacyjne pozwolą na aktywny udział lokalnej społeczności we wdrażaniu korzystnych zmian na terenie Gminy.

Realizowane projekty pozwolą na polepszenie jakości przestrzeni publicznej oraz zagospodarowania przestrzennego, ale przede wszystkim wpłyną na zminimalizowanie problemów Gminy poprzez poprawę sytuacji osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej.

Gmina w wyniku procesów ożywienia społecznego i gospodarczego zyska przestrzeń przyjazną rozwojowi przedsiębiorczości (bazujących na lokalnych potencjałach) a ograniczenie wpływu obszarów zdegradowanych i niepożądanych zjawisk odbywać się będzie poprzez zrównoważony rozwój, uwzględniający oczekiwania i potrzeby wskazane przez mieszkańców Gminy Sułów.

Szczególną uwagę w procesie rewitalizacji zwrócona będzie na pomoc mieszkańcom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym (osoby niepełnosprawne, ubogie, bezrobotne, starsze i samotne). Ich włączenie społeczne będzie możliwe dzięki poprawie komfortu życia, integracji ze społecznością za pomocą realizacji inicjatyw lokalnych oraz wyrównywania szans.

Wszystkie zaprezentowane powyżej działania przełożyły się na wizję obszarów rewitalizacji obrazującą stan docelowy tych obszarów w 2020 roku. Wizję wypracowano w oparciu o aspiracje lokalnej społeczności (zidentyfikowane podczas partycypacji społecznej) oraz analizę kierunków rozwoju wskazanych w obowiązujących dokumentach strategicznych Gminy.

W 2020 teren rewitalizacji Gminy Sułów jest miejscem ożywionym społecznie oraz gospodarczo, charakteryzującym się wysoką jakością życia mieszkańców, obszarem świadomie wykorzystującym swoje potencjały oraz zasoby lokalne, gdzie przestrzeń publiczne przekształcone są w miejsca integracji i wypoczynku wszystkich mieszkańców Gminy.

Wizja obszaru rewitalizacji w Gminie Sułów została sformułowana jako zbiór działań, których przebieg warunkuje nie tylko osiągnięcie zakładanych efektów ale również stanowić będzie podstawę dla długofalowego ożywienia podobszarów poddanych rewitalizacji.

W wizji uwzględniono wszystkie niezbędne aspekty rewitalizacji tj. społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe.

5. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE ZIDENTYFIKOWANYM POTRZEBOM REWITALIZACYJNYM KIERUNKI DZIAŁAŃ

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017 – 2020 opiera się na kompleksowym ujęciu procesu rewitalizacji, obejmującym działania zarówno ze sfery społecznej np. aktywizujące i integrujące mieszkańców jak również ze sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania Programu Rewitalizacji będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

LPR zbudowany został w oparciu o hierarchiczną strukturę celów, w tym celów strategicznych, podlegających im celów operacyjnych oraz kierunków działań rewitalizacyjnych. Cele strategiczne nawiązują bezpośrednio do wizji obszaru rewitalizacji, stanowiąc jej rozwinięcie.

Ze względu na odrębne potrzeby i problemy społeczności lokalnej wyznaczonych podobszarów rewitalizacji tj. Podobszar I Sąsiadka, Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworyczów – Wieś, Tworyczów – Starowieś, Podobszar III – Michalów – Osiedlowa wyznaczono odrębne cele strategiczne i operacyjne dla każdego z podobszarów.

Wyznaczone cele i kierunki działań spełniają założenia metody SMART, oznacza to że są:

- Konkretnie – jasno stwierdzają, czego dotyczy Lokalny Program Rewitalizacji i w jaki sposób zamierza to osiągnąć;
- Mierzalne – umożliwiające pomiar założonych celów;
- Osiągalne – technicznie wykonalne biorąc pod uwagę zakres LPR;
- Realistyczne – wyznaczone w oparciu o środki, czas i zakres interwencji;
- Ograniczone w czasie – osiągnięcie ich jest możliwe do końca 2020 roku.

Identyfikacji celów i kierunków działań dokonano na drugim spotkaniu konsultacyjnym z wykorzystaniem metody „Charette”. Wymieniona metoda partycypacji społecznej pozwoliła na uwzględnienie wszystkich postulatów społeczności lokalnej i wyznaczenie kierunków rozwoju obszaru rewitalizacji zgodnie z ich oczekiwaniami i potrzebami. Uwzględniono w niej również głosy sołtysów obszaru rewitalizacji.

Podczas identyfikowania celów i kierunków działań uwzględniono również udział niezależnych od gminy podmiotów lokalnych i mieszkańców obszaru rewitalizacji w ich wdrażaniu oraz zapewniono komplementarność źródeł finansowania przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych opisanych w rozdziale 6 niniejszego dokumentu.

Większość celów wymienionych w niniejszym dokumencie wynika z celów Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sułów na lata 2014-2020 i służą jej realizacji.

Cel strategiczny Podobszar I Sąsiadka: Przeciwdziałanie marginalizacji i rosnącemu wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie skali negatywnych zjawisk, poprzez poprawę warunków zamieszkania, podniesienie jakości życia i pracy mieszkańców oraz aktywizację i integrację osób wykluczonych społecznie

1. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców oraz przeciwdziałanie występowaniu zjawisk patologicznych

Kierunki

- Warsztaty i szkolenia aktywizujące seniorów np. nauka obsługi komputera, szkolenia językowe, rękodzieło, zajęcia kulturalne
- Promowanie i wspieranie zdrowego i aktywnego trybu życia
- Realizacja programów aktywizacji i integracji społecznej
- Organizacja staży i praktyk dla osób bezrobotnych oraz szkoleń prowadzących do nabycia lub zmiany kwalifikacji zawodowych
- Wsparcie dla społecznych grup inicjatywnych na rzecz inwestycji przeprowadzanych w ramach rewitalizacji

2. Zapobieganie zjawiskom wykluczenia społecznego, szczególnie wśród osób starszych i niesamodzielnych

Kierunki

- Tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad seniorami oraz osobami niepełnosprawnymi (m.in. adaptacja budynków, doposażenie, organizacja zajęć)
- Utworzenie świetlic środowiskowych, domu dziennego pobytu, klubu seniora.
- Tworzenie i rozwijanie działalności spółdzielni socjalnych
- Promocja i wsparcie działań kulturowych nawiązujących do tradycji lokalnych

3. Dostosowanie infrastruktury użytku publicznego do potrzeb mieszkańców w tym osób niepełnosprawnych oraz z trudnościami w poruszaniu się

Kierunki

- Poprawa dostępu do usług społecznych dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych
- Rozwój budownictwa komunalnego i socjalnego
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej, kulturalnej, rekreacyjnej i zdrowotnej
- Rozwój sieci dróg i ścieżek rowerowych oraz pieszych
- Przewrócenie nieruchomościom utraconej wartości

Cel strategiczny Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów - Prawa (Urząd), Tworyczów - Wieś, Tworyczów - Starowieś: Przeciwdziałanie rosnącym zagrożeniom społecznym, przestrzennym, technicznym, środowiskowym i gospodarczym oraz marginalizacji obszarów kryzysowych gminy poprzez aktywizację i integrację społeczną mieszkańców, ożywienie gospodarcze oraz poprawę warunków zamieszkania i efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.

1. Podnoszenie kompetencji osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Kierunki

- Prowadzenie programów aktywizacji zawodowej i przeciwdziałaniu bezrobociu
- Prowadzenie kursów i szkoleń pozwalających na nabycie oraz podnoszenie kwalifikacji lub zmiany profilu zawodowego.
- Rozwój przedsiębiorczości w tym samozatrudnienia
- Warsztaty i szkolenia aktywizujące mieszkańców gminy w każdym przedziale wiekowym

2. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym tj. zwiększanie poziomu integracji mieszkańców, ochrona dzieci i młodzieży

Kierunki

- Rozwój infrastruktury sportowej i promocja aktywnego trybu życia wśród dzieci i młodzieży
- Organizacja zajęć/warsztatów dla młodzieży z zakresu rozwoju osobistego, komunikacji interpersonalnej, autoprezentacji
- Wsparcie rozwoju i integracja organizacji pozarządowych.
- Realizacja programów aktywizacji i integracji społecznej
- wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem oraz marginalizacją społeczną

3. Uporządkowanie przestrzeni publicznych, wyposażenie i uzupełnienie w niezbędną infrastrukturę techniczną i sportowo-rekreacyjną oraz ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń

Kierunki

- Poprawa dostępu do usług społecznych dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych
- Poprawa estetyki i stanu technicznego obiektów zlokalizowanych w centrum gminy
- Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia
- Termomodernizacja sieci placówek edukacyjnych i doposażenie
- Eliminacja niskiej emisji, m. in. poprzez modernizację kotłowni lokalnych oraz modernizację, rozbudowę infrastruktury ciepłowniczej i energetycznej oraz

wsparcie dla inwestorów indywidualnych związane ze zmianą sposobu ogrzewania

- Rozbudowa i modernizacja sieci placówek edukacyjnych i doposażenie

4. Rozwój gospodarczy podobszaru związany ze wzmocnieniem jego atrakcyjności handlowo-usługowej

Kierunki

- Promocja przedsiębiorczości i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców.
- Rozwój podmiotów wsparcia dla potencjalnych przedsiębiorców (poradnictwo ekonomiczne, prawne, biznesowe).
- Promocja gospodarcza i turystyczna gminy
- Identyfikacja i kreacja produktów lokalnych
- Utworzenie targowiska, jako miejsca o wysokim potencjale handlowym
- Tworzenie warunków do współpracy międzysektorowej

Cel strategiczny Podobszar III – Michałów – Osiedlowa: Poprawa jakości oraz stanu terenów zielonych, podnoszenie świadomości ekologicznej oraz zapewnienie wysokiego standardu i efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej

1. Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych zgodnych z zasadami projektowania uniwersalnego wraz z podniesieniem bezpieczeństwa publicznego

Kierunki

- Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (monitoring, większa liczba partoli policji, patrole obywatelskie).
- uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i międzyblokowych sprzyjających aktywności mieszkańców i poprawiających jakość życia,
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej (np. placów zabaw, siłowni na powietrzu).
- Poprawa estetyki i atrakcyjności terenów zielonych
- Utworzenie miejsc spotkań i wypoczynku dla mieszkańców

2. Promowanie postaw ekologicznych wśród mieszkańców oraz prezentacja możliwości i korzyści płynących ze stosowania odnawialnych źródeł energii

Kierunki

- Termomodernizacja sieci placówek edukacyjnych i doposażenie
- Organizacja szkoleń i kursów w zakresie promocji energooszczędnych technologii i postaw ekologicznych mieszkańców.
- Tworzenie warunków do wykorzystania i rozwoju energii odnawialnej

- Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania niskiej emisji
- Wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (kolektory słoneczne, fotowoltaika).

3. Poprawa stanu i dostępności infrastruktury technicznej na terenie sołectwa i podnoszenie jakości jej użytkowania i eksploatacji

Kierunki

- Poprawa estetyki i stanu technicznego obiektów
- Modernizacja i budowa dróg oraz chodników.
- Wspieranie remontów budynków przeznaczonych na działalność społeczną.
- Dostosowanie budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz z trudnościami w poruszaniu się

6. LISTA PLANOWANYCH, PODSTAWOWYCH PROJEKTÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Zidentyfikowane przedsięwzięcia wyrażają podstawowe interwencje mające w sposób zintegrowany i kompleksowy przyczynić się do rewitalizacji rewalizacji Podobszar I Sąsiadka, Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworyczów – Wieś, Tworyczów – Starowieś, Podobszar III – Michałów – Osiedlowa. Podstawowym założeniem przy identyfikacji przedsięwzięć było osiągnięcie odpowiedniej synergii dzięki połączeniu oddziaływania interwencji nieinwestycyjnych (miękkich) oraz inwestycyjnych.

Kolejność prezentacji przedsięwzięć nie jest przypadkowa i odzwierciedla kolejności ich realizacji oraz wpływu na obszar rewitalizacji.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 1			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworczów – Wieś, Tworczów – Starowieś		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Termomodernizacja budynku szkolnego w Tworczowie		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gmina Sułów		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Ocieplenie budynku, poprawa estetyki obszaru oraz ograniczenie emisji CO2.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Budynek Szkoły w Tworczowie	1. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	650 000 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na zwiększenie efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej. Modernizacja będzie miała również wpływ na poprawę atrakcyjności gminy i obszaru rewitalizacji. Ze względu na znaczenie podobszaru i potrzebę poprawy jego estetyki, zagospodarowania, uporządkowania urbanistyczno - architektonicznego oraz poprawy funkcjonalności społeczno – gospodarczej przedsięwzięcie jest bezpośrednio powiązane i oddziałuje na obszar rewitalizacji.		

WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych, 2. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków, 3. Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji.	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRRŁ	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 9 Siłownia zewnętrzna podstawą zdrowego stylu życia PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 10 Szkoła Podstawowa w Kolonii Tworyczów PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 11 Boisko szkolne szansą rozwoju kultury fizycznej uczniów Szkoły Podstawowej w Tworyczowie.
---------------------------	---	---	---

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 2			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – Podobszar III – Michałów - Osiedlowa		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Termomodernizacja budynku szkolnego w Michałowie		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gmina Sułów		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Docieplenie budynku, poprawa estetyki obszaru oraz ograniczenie emisji CO2.		
MIEJSCE REALIZACJI	Budynek Szkoły w Michałowie	2. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	300 000 PLN

PRZEDSIĘWZIĘCIA:			
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na zwiększenie efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej. Modernizacja będzie miała również wpływ na poprawę atrakcyjności gminy i obszaru rewitalizacji. Ze względu na znaczenie podobszaru i potrzebę poprawy jego estetyki, zagospodarowania, uporządkowania urbanistyczno - architektonicznego oraz poprawy funkcjonalności społeczno – gospodarczej przedsięwzięcie jest bezpośrednio powiązane i oddziałuje na obszar rewitalizacji.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych, 2. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków, 3. Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji.	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS- EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 16 Rozwój kompetencji kluczowych

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 3	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Znajomość języków obcych szansą na podniesienie własnej wartości na rynku pracy
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gminna Biblioteka Publiczna im. Feliksa Poźdźik w Sułowie

ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Oferta szkoleniowa dla osób w wieku produkcyjnym. Oferta obejmuje naukę języka angielskiego na poziomie podstawowym oraz specjalistycznym. Przewidziane są dalsze etapy rozwoju tego projektu.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Gminna Biblioteka Publiczna im. Feliksy Poździk w Sułowie	3. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	70 250,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Podniesienie poczucia własnej wartości w porównaniu z rówieśnikami z obszarów miejskich, podniesienie kwalifikacji zawodowych, integracja społeczna szkolonej grupy osób, większe możliwości znalezienia odpowiedniej pracy.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba utworzonych miejsc pracy, 2. Liczba osób pozostających bez pracy, które nabyły lub podniosły swoje kwalifikacje zawodowe	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 13 Centrum Kateringowe PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 15 Prawo jazdy szansą na pracę

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 4	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Rozwój kompetencji kluczowych
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Zespół Szkół w Michalowie

**ZAKRES
REALIZOWANYCH
ZADAŃ W RAMACH
PRZEDSIĘWZIĘCIA:**

Obwodem szkoły są miejscowości Michałów i Deszkowice Drugie. Są to tereny typowo rolnicze oraz po PGR. Uczniowie Zespołu Szkół w Michałowie pochodzą w większości z rodzin mających złą sytuację materialną. Często są to dzieci z rodzin niepełnych lub których rodzice wyjechali za granicę. Część z uczniów posiada trudne warunki mieszkaniowe, nie mając swojego pokoju, dzieląc go z rodzeństwem. Ponad połowa uczniów deklaruje, że nie posiada komputera oraz/ lub dostępu do sieci Internet. Rodzice uczniów to osoby zróżnicowane wiekowo i wykształceniem. Najczęściej jest to wykształcenie zawodowe, średnie, rzadko wyższe. Wiąże się to z brakiem wsparcia w procesie dydaktycznym ich dzieci. Pod wpływem takiego a nie innego zachowania ze strony rodziców dzieci mają niedostateczne aspiracje edukacyjne oraz motywację do nauki. Problemem jest również usytuowanie miejsca zamieszkania uczniów i szkoły. Jest to dość znaczna odległość od ośrodków edukacyjnych, kultury. Ze względów społeczno – ekonomicznych uczniowie często są pozbawieni możliwości uczestnictwa w różnego rodzaju wydarzeniach kulturalno – naukowych. Dlatego też tak ważna jest organizacja dodatkowych zajęć wyrównujących szanse lub rozwijających zainteresowanie na miejscu w szkole. Możliwości organizacyjne szkoły w tym zakresie są również niewystarczające. Najczęściej zajęcia są organizowane podczas czasu oczekiwania na odwóz autobusem szkolnym (ok. połowa uczniów dojeżdża).

Problemem jest również niewystarczająca ilość pomocy dydaktycznych, szczególnie z przedmiotów ścisłych oraz języka obcego a przede wszystkim informatyki. Komputery, które są w szkole są sprzętami przestarzałymi , w niewystarczającej ilości. Często zdarza się tak, że na dwóch lub nawet trzech uczniów przypada jeden komputer. Ważnym elementem podnoszenia jakości kształcenia oraz ich wyników jest doskonalenie kadry pedagogicznej. W ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli szkoła organizuje szkolenia kadry pedagogicznej zarówno na terenie placówki jak i formie indywidualnych kursów bądź warsztatów. Dyrektor szkoły wspiera nauczycieli w ich dążeniu do podnoszenia kwalifikacji pokrywając częściowo koszty kształcenia.

W szkole nie ma również doradcy zawodowego. Szkoła często korzysta z pomocy pracowników Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Zamościu. Z diagnozy wynika, że istnieje potrzeba aby doskonalili wśród gimnazjalistów wiedzę i umiejętność w zakresie wyboru ścieżki kształcenia oraz kształtowania swojej kariery zawodowej.

Dlatego też ważnym jest aby podjąć działania w zakresie:

	- realizacji dodatkowych zajęć dydaktyczno - wyrównawczych służących wyrównywaniu szans edukacyjnych naszych uczniów, - realizacji kół zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla uczniów, które pozwolą zwiększyć atrakcyjność oferty edukacyjnej placówki, - realizacji działań w zakresie doradztwa zawodowego - realizacji działań w zakresie podnoszenie kompetencji zawodowych nauczycieli - realizacji działań związanych z doposażeniem pracowni komputerowej oraz utworzenie klasy matematyczno -przyrodniczej		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Zespół Szkół w Michalowie	4. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	86 900 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Rezultatem uczestnictwa w planowanym projekcie będzie likwidacja niżej wymienionych problemów występujących wśród uczniów ZS w Michalowie. Ważnym problemem, który utrudnia realizację w sposób prawidłowy zajęć informatycznych jest przestarzały i w niewystarczającej ilości sprzęt komputerowy posiadany przez szkołę. Niezbędny jest zakup komputerów aby utworzyć nowoczesną pracownię komputerową. Jest to tak istotną kwestią, gdyż znaczna część uczniów pochodzi z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Obwód Zespołu Szkół w Michalowie to teren po byłym PGR oraz typowo rolniczy. Część uczniów nie posiada komputera oraz połączenia z siecią Internet. Zakupione komputery umożliwią w znacznym stopniu likwidację różnic (wyrównać szanse edukacyjne) jaka istnieje pomiędzy dziećmi z miast a dzieci mieszkającymi na wsi. Pozwoli to również efektywniej wykorzystywać czas na lekcjach informatyki, jak i innych zajęciach. - Istotnym problemem jest również brak doświadczenia nauczycieli w posługiwaniu się technologią informacyjno – komunikacyjną. Znaczna część kadry pedagogicznej Zespołu Szkół wykazuje zainteresowanie udziału w szkoleniach bądź warsztatach z obsługi sprzętu multimedialnego tak aby w pełni wykorzystywać go na zajęciach. Zwiększy to atrakcyjność prowadzonych zajęć oraz jakość		

	dydaktyczną. - Ważnym problemem, który istnieje a dotyczy uczniów jest stosunkowo niski status materialny ich rodzin. To z jego powodu uczniowie często muszą rezygnować np. z wyjazdów na pokazy naukowe, wycieczki, zakupu podręczników i dodatkowych pomocy naukowych. - Problemem jest również samo usytuowanie miejsca zamieszkania uczniów i szkoły. Jest to dość znaczna odległość od ośrodków edukacyjnych, kultury. - Zbyt mała liczba zajęć wyrównujących szansę lub rozwijających zainteresowania. Niestety tylko nieliczni uczniowie mogą pozwolić sobie na korepetycje. Wymiar godzin z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych jest niewystarczający i nie pozwala na wyrównywanie braków przez słabszych uczniów. Ilość godzin nie pozwala również uczniom uzdolnionym na rozwijanie swoich zainteresowań, umiejętności i wiadomości. Zajęcia dodatkowe, które prowadzą nauczyciele nie pokrywają w całości zapotrzebowania na te zajęcia np. językowe czy matematyczno – przyrodnicze. Zmniejsza to szanse naszych uczniów w przyszłości w poszukiwaniu dobrej szkoły ponadgimnazjalnej oraz szans na rynku pracy.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE:	1. Liczba uczniów objętych wsparciem	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 5 Deszkowice Pierwsze miejscem na spędzenie wakacji letnich PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 8 Termomodernizacja budynku szkolnego w Michałowie

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 5

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworczów – Wieś, Tworczów – Starowieś
------------------------------	--

NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Targowisko gminne szansą na rozwój gospodarczy Gminy Sułów		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gmina Sułów		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Budowa targowiska gminnego w Deszkowicach Pierwszych. Bezpośrednia sprzedaż artykułów rolno - spożywczych to źródło dochodu dla wielu małych gospodarstw rolnych z jakich składa się gmina Sułów. Jednak, aby rolnicy mogli efektywnie sprzedawać wytworzone przez siebie produkty muszą mieć do tego celu odpowiednio przystosowane miejsce. Gmina Sułów posiada do tego celu budynek o pow. 1000 m2 oraz plac o powierzchni 1.34 ha.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Deszkowice Pierwsze, działka o numerze 781/2 o powierzchni 1,34 ha	5. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	1 500 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Planowana inwestycja wpłynie na rozwój gospodarczy całej gminy Sułów. Gospodarze z małych domostw będą mieli możliwość bezpośredniej sprzedaży wyprodukowanych przez siebie produktów co wpłynie na poprawę ich sytuacji ekonomicznej.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	Nie zidentyfikowano

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 6			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – PODOBSZAR I Sąsiadka		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	JESIEŃ ŻYCIA MOŻE BYĆ ZŁOTA		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gmina Sułów		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Ośrodek Wsparcia - Środowiskowy Dom Samopomocy, utworzenie i prowadzenie dziennego domu opieki dla osób starszych oraz opieka nad osobami leżącymi (mobilna opieka pielęgnarska).		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	BUDYNEK DAWNEJ SZKOŁY W MIEJSCOWOŚCI SĄSIADKA - ZASIĘG CAŁEJ GMINY SUŁÓW	6. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	1 800 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Wpływ na problem opieki nad członkami rodzin przez ich najbliższych. Zorganizowana i profesjonalna opieka nad osobami starszymi umożliwi odjęcie pracy zarobkowej potencjalnych opiekunów, a tym samym podniesie jakość życia całych rodzin. Osoby starsze natomiast zdobędą fachową opiekę, rozwój osobisty i zadowolenie z życia. Wszystko to wpłynie pozytywnie na wszystkie aspekty życia rodzinnego, często rodzin trzypokoleniowych. Dzienny dom opieki miałby powstać w ramach działu 11.2 usługi społeczne i zdrowotne, projekt RPO WL ogłoszony w październiku 2017 r.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba utworzonych miejsc pracy, 2. Liczba wspartych miejsc świadczenia usług społecznych 3. Liczba wspartych miejsc świadczenia usług zdrowotnych 4. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 14 Opiekun osób starszych i niepełnosprawnych, PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 15 Prawo jazdy szansą na pracę, PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 13 Centrum Kateringowe

	wsparciem		
--	-----------	--	--

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 7			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Opiekun osób starszych i niepełnosprawnych		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gminna Biblioteka Publiczna im. Feliksy Poździk w Sułowie		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Uzyskanie uprawnień opiekuna osób starszych i niepełnosprawnych w trakcie specjalistycznego kursu (150 godzin), który będzie obejmował zajęcia teoretyczne i praktyczne w szpitalu i domach opieki. Wyszukanie kadry wykonującej usługi opiekuńcze na rzecz Ośrodka Pomocy Społecznej w Sułowie, Dziennego Domu Opieki dla Seniorów i Osób Niepełnosprawnych. Osoby te będą mogły świadczyć usługi opiekuńcze i podstawowe medyczne indywidualnych beneficjentów na terenie miejscowości: Sułów, Sąsiadka, Deszkowice Pierwsze.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Sułów, Sąsiadka, Deszkowice Pierwsze	7. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	19 800 PLN

PROGNOZOWANE REZULTATY:	Wykształcenie wykwalifikowanej kadry opiekunów osób starszych oraz niepełnosprawnych na terenie miejscowości: Sułów, Sąsiadka, Deszkowice Pierwsze jest sprawą najwyższej wagi, mieszka tu bowiem bardzo dużo osób wymagających specjalistycznej opieki ze względu na wiek, choroby oraz niepełnosprawność. Uczestnicy szkolenia uzyskają obok niezbędnych kwalifikacji zawodowych, fundament do podjęcia pracy zarobkowej, co pozwoli im na podniesienie jakości życia własnego oraz swoich rodzin. Zyskają poczucie własnej wartości, a ich osobowy rozwój wspomogą wydatnie lokalną społeczność. Osoby te wypełnią, istniejącą na wymienionym obszarze niszę w zapotrzebowaniu na usługi opiekuńcze, która do tej pory nie doczekała się istotnych rozwiązań.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba osób pozostających bez pracy, które nabyły nowe kwalifikacje zawodowe 2. Liczba osób pozostających bez pracy, które podniosły swoje kwalifikacje zawodowe	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 1 JESIEŃ ŻYCIA MOŻE BYĆ ŻŁOTA

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 8	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworczów – Wieś, Tworczów – Starowieś
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Ośrodek zdrowia w Gminie Sułów
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gmina Sułów
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH	Ośrodek zdrowia mieszczący się w Tworczowie wymaga generalnej modernizacji budynku, dostosowania go do osób niepełnosprawnych, zagospodarowania terenu wokół tj. utworzenia parkingu oraz placu zieleni. Powyższe działania przyczyniłyby się do rozwoju, zwiększenia oferty zdrowotnej o

PRZEDSIĘWZIĘCIA:	gabinety dla specjalistów oraz o przychodnię rehabilitacyjną, do której dostęp dla mieszkańców jest obecnie bardzo utrudniony.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Budynek obecnego ośrodka zdrowia w miejscowości Tworczyów	8. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	300 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Przychodnia posiadać będzie kadrę lekarską o szerszym zakresie specjalistycznym oraz zostanie wyposażona w sprzęt medyczny i rehabilitacyjny co wpłynie na jakość świadczonych usług medycznych. Budynek zostanie również dostosowany dla osób niepełnosprawnych. Powyższe zmiany pozwolą pacjentom na korzystanie ze świadczonych usług w krótszym terminie oraz w zasięgu własnego miejsca zamieszkania a nie jak się dzieje dotychczas daleko poza obszarem gminy Sułów. Podkreślić należy, że gminę Sułów zamieszkuje w znacznej części społeczeństwo ciągle się starzejące, które wymaga nieustannej opieki.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	Nie zidentyfikowano

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 9	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Centrum Kateringowe

PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gminna Biblioteka Publiczna im. Feliksy Poździk w Sułowie		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Uzyskanie uprawnień kucharza (egzamin czeladniczy), niezbędnych do pracy w Centrum Kateringowym w trakcie kursu prowadzonego przez Zakład Doskonalenia Zawodowego w Zamościu. Kurs trwa 200 godzin i obejmuje zajęcia teoretyczne i praktyczne. Gmina Sułów zamierza utworzyć Centrum Kateringowe, które będzie dostarczało posiłki do szkół, Domu dziennej Opieki dla Seniorów, posiłki dla osób starszych i niepełnosprawnych pozostających pod opieką Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sułowie, oraz dla osób uczestniczących w imprezach organizowanych przez gminę Sułów i gminy sąsiadujące.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Sułów, Sąsiadka, Deszkowice Pierwsze	9. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	27 610 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Osoby, które uzyskają uprawnienia kucharza, będą mogły być zatrudnione w Centrum Kateringowym, które zamierza zorganizować gmina Sułów. Tym sposobem zostanie zmniejszone bezrobocie, które w gminie Sułów jest bardzo duże, głównie z powodu braku miejsc pracy. Uczestnicy szkoleń podniosą nie tylko swoją wartość na rynku pracy, ale i zyskają poczucie własnej wartości, możliwość dalszego kształcenia kierunkowego, a przede wszystkim podniosą poprzez uzyskanie dochodów standard życia zarówno własnego jak i swojej rodziny. W sytuacji gminy Sułów, która jest typową gminą wiejską, nie dającą jak dotychczas swoim mieszkańcom zbyt wielu możliwości rozwoju, takie przedsięwzięcie jest bardzo ważne. Należy również mieć na uwadze, że pozwoli zatrzymać młodych ludzi w miejscu zamieszkania, a więc pomoże w sytuacji permanentnie wyludniających się wiosek naszej gminy.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba osób pozostających bez pracy, które nabyły nowe kwalifikacje zawodowe 2. Liczba osób pozostających bez pracy, które podniosły swoje kwalifikacje zawodowe	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 1 JESIEŃ ŻYCIA MOŻE BYĆ ŻŁOTA PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 12 Znajomość języków obcych szansą na podniesienie własnej wartości

			na rynku pracy.
--	--	--	-----------------

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 10			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworczów – Wieś, Tworczów – Starowieś		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Plac zabaw dla dzieci		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Szkoła Podstawowa w Kolonii Tworczów		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Budowa placu zabaw dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym uatrakcyjni młodym mieszkańcom miejscowości Tworczów spędzania wolnego.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Teren wokół budynku przy Szkole Podstawowej w Tworczowie.	10. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	50 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Rezultatem będą mile spędzony czas wolny dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym oraz większe zadowolenie rodziców.		

WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 7 Termomodernizacja budynku szkolnego w Tworczowie
---------------------------	--	---	---

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 11

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworczów – Wieś, Tworczów – Starowieś		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Siłownia zewnętrzna podstawą zdrowego stylu życia		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Szkoła Podstawowa w Kolonii Tworczów		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Zakup przyrządów do ćwiczeń, przygotowanie i utwardzenie placu pod siłownię.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Działka Szkoły Podstawowej w Kolonii Tworczów.	11. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	35 000 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Poprawienie kondycji fizycznej a co za tym idzie zdrowia dzieci uczęszczających do tej szkoły jak również okolicznych mieszkańców dzięki temu, że siłownia będzie ogólnodostępna i czynna całą dobę.		

WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 7 Termomodernizacja budynku szkolnego w Tworczowie
---------------------------	--	---	---

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 12			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworczów – Wieś, Tworczów – Starowieś		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Urząd wizytówką Gminy		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gmina Sułów		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Modernizacja budynku Urzędu Gminy będzie obejmował zarówno jego wnętrze jak i zewnątrz powodując, że stanie się on przyjazny jako miejsce pracy dla urzędników jak i dla osób odwiedzających. Planowana jest rozbudowa, przebudowa i remont istniejącego budynku z zachowaniem wytycznych konserwatora zabytków.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Urząd Gminy Sułów, Sułów 63, 22-448 Sułów	12. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	1 500 000,00 PLN

PROGNOZOWANE REZULTATY:	Planowane działania sprawią, że będzie on bardziej funkcjonalny i przyjazny zarówno dla interesantów jak i pracowników. Urząd stanie się dostępny dla osób niepełnosprawnych. Zagospodarowanie terenu wokół budynku pozwoli na zwiększenie ilości miejsc parkingowych, a estetyczne uporządkowanie zieleni sprawi, że Urząd stanie się doskonałą wizytówką całej gminy.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	Nie zidentyfikowano
PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 13			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Prawo jazdy szansą na pracę		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gminna Biblioteka Publiczna im. Feliksy Poździk w Sułowie		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Przeprowadzenie kursu prawa jazdy zakończonego egzaminem dla młodzieży i osób dorosłych.		
MIEJSCE REALIZACJI	Sułów, Sąsiadka, Deszkowice Pierwsze	13. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	40 000 PLN

PRZEDSIĘWZIĘCIA:			
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Kurs prawa jazdy finansowany z funduszy unijnych pozwoli na wzięcie w nim udziału osobom, które dotychczas nie mogły tego zrealizować z bardzo prostego powodu - braku środków finansowych. Uzyskanie prawa jazdy stworzy szansę uczestnikom kursu na znalezienie pracy, gdyż obecnie jednym z podstawowych warunków stawianych przez pracodawcę jest posiadanie prawa jazdy. Poza tym osoba posiadająca prawo jazdy może poszukiwać pracy w sąsiednich miejscowościach, co jest niezmiernie istotne w sytuacji, gdy na terenie naszej gminy brakuje zakładów przemysłowych i usługowych.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba osób pozostających bez pracy, które nabyły nowe kwalifikacje zawodowe 2. Liczba osób pozostających bez pracy, które podniosły swoje kwalifikacje zawodowe	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 1 JESIEŃ ŻYCIA MOŻE BYĆ ŻŁOTA PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 12 Znajomość języków obcych szansą na podniesienie własnej wartości na rynku pracy.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 14	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworczów – Wieś, Tworczów – Starowieś
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Boisko szkolne szansą rozwoju kultury fizycznej uczniów Szkoły Podstawowej w Tworczowie.

PODMIOT REALIZUJĄCY:	Szkoła Podstawowa w Kolonii Tworczyów		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Budowa boiska szkolnego przy szkole Podstawowej w Tworczowie.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Teren wokół budynku Szkoły Podstawowej w Tworczowie. Działka nr 373/2 o powierzchni 0,46 ha.	14. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	170 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Rezultatem projektu będzie boisko służące dzieciom i młodzieży z najbliższej okolicy. Poprawa ich stanu zdrowia. Rozwój aktywności społecznej.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 7 Termomodernizacja budynku szkolnego w Tworczowie

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 15			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – Podobzar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworczów – Wieś, Tworczów – Starowieś		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Deszkowice Pierwsze miejscem na spędzenie wakacji letnich		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gmina Sułów		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Modernizacja budynku Remizo - Świetlicy w Deszkowicach Pierwszych z przeznaczeniem na budynek noclegowy dla dzieci i młodzieży celem organizacji wakacyjnego wypoczynku. Zajęcia wakacyjne pod nazwą Zielona Szkoła będą dla dzieci odkryciem przepięknej polskiej przyrody w otoczeniu lasów, rzeki i zalewu. Szansą na wakacje z dala od zgiełku i hałasu. Wypoczynek na łonie natury będzie łączył w sobie wycieczki rowerowe, jazdę konno, spływy kajakowe oraz powrót do ginących już dzisiaj zawodów rękodzielniczych.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Deszkowice Pierwsze działka o numerze 208	15. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	400 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Rezultatem powyższego działania, poprzez stworzenie bazy noclegowej dla dzieci, będzie zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 2. Liczba utworzonych miejsc pracy	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 16 Rozwój kompetencji kluczowych

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 16			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI – Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sułów Prawa – Urząd, Tworczów – Wieś, Tworczów – Starowieś		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Utworzenie stacji kontroli pojazdów z warsztatem i wulkanizacją		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Gmina Sułów		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Na działce nr 675/2 w Sułowie mieści się budynek gospodarczy Urzędu Gminy oraz plac o powierzchni 2,13 ha. Rozbudowa, przebudowa i remont budynku celem utworzenia stacji kontroli pojazdów, myjni samochodowej oraz zakładu wulkanizacyjnego.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Sułów, działka nr 675/2 o powierzchni 2,13 ha	16. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	1 000 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Zwiększenie ilości miejsc pracy. Mieszkańcy nie mają łatwego dostępu do tego typu punktów usługowych. Ułatwi to znacznie życie mieszkańcom.		
WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 2. Liczba utworzonych miejsc pracy, 3. Liczba osób pozostających	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	Nie zidentyfikowano

	bez pracy, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej.		
--	--	--	--

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 17			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Czy wiesz co jesz? - czytanie etykiet		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Stowarzyszenie "Nasz Sułowiec"		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	W ramach projektu przeprowadzone zostaną szkolenia mające na celu uświadomienie społeczności lokalnej zasad zdrowego odżywiania oraz wyrobienie nawyku czytania składu kupowanych produktów spożywczych. Spotkania z dietetykiem. Układanie zdrowego jadłospisu.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Siedziba Stowarzyszenia Nasz Sułowiec - Sułowiec 30	17. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	15 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Zdrowe odżywianie wpłynie na dobry stan zdrowia i samopoczucie lokalnej społeczności.		

WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym biorących udział w organizowanych inicjatywach.	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	Nie zidentyfikowano
---------------------------	---	---	---------------------

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 18			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Savoir vivre - jak się zachować w różnych sytuacjach życiowych.		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Stowarzyszenie "Nasz Sułowiec"		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Przeprowadzenie cyklu szkoleń mających na celu zapoznanie uczestników z zasadami dobrego wychowania w relacjach zawodowych i prywatnych. (zachowanie przy stole, korespondencja, jak się ubrać stosowanie do okazji, spotkania biznesowe itp.)		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Siedziba Stowarzyszenia Nasz Sułowiec - Sułowiec 30	18. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	12 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Zwiększenie poczucia własnej wartości uczestników kursu, pozbycie się kompleksów, dowartościowanie spowoduje szukanie lepiej płatnej pracy co wpłynie na jakość życia rodzin.		

WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym biorących udział w organizowanych inicjatywach.	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	Nie zidentyfikowano
---------------------------	---	---	---------------------

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 19			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Jak się ubrać stosownie do okazji i ładnie wyglądać		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Stowarzyszenie "PRO NOBIS"		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Celem projektu jest zorganizowanie cyklu szkoleń z zakresu doboru stroju stosownego do różnych sytuacji życiowych zarówno prywatnych jak i zawodowych.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Siedziba Stowarzyszenia "PRO - NOBIS" Tworyczów 12	19. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	8 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Efektem powyższych spotkań będzie umiejętność doboru prawidłowego stroju do okoliczności a co za tym idzie podniesienie samooceny i wartości uczestników kursu.		

WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym biorących udział w organizowanych inicjatywach.	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	Nie zidentyfikowano
---------------------------	---	---	---------------------

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 20			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Sztuka makijażu - jak zadbać o siebie?		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Stowarzyszenie "PRO - NOBIS"		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Celem projektu jest przeprowadzenie szkolenia nt. doboru odpowiedniego makijażu do stroju, okazji i kształtu twarzy.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Siedziba Stowarzyszenia "PRO - NOBIS" Tworyczów 12	20. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	8 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Podniesienie poczucia własnej wartości kobiet uczestniczących w projekcie wprowi je w lepsze samopoczucie, otworzy je na nowe trendy w modzie a także otworzy je na nowe sytuacje życiowe co wpłynie na ich jakość życia.		

WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym biorących udział w organizowanych inicjatywach.	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	Nie zidentyfikowano
---------------------------	---	---	---------------------

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 21			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Asertywność - umiejętność mówienia "NIE"		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Stowarzyszenie Rozwoju miejscowości Deszkowice Drugie "Więź pokoleń"		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	W ramach zadań przeprowadzone zostanie szkolenie wraz z warsztatami w zakresie asertywności.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Siedziba Stowarzyszenia Deszkowice Drugie 115	21. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	8 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Umiejętność wyrażania własnych emocji wpłynie na jakość prowadzonego dialogu w różnych sytuacjach życiowych zarówno zawodowych jak i prywatnych. Zajęcia warsztatowe wpłyną na podniesie kultury osobistej i relacji międzyludzkich w środowisku wiejskim.		

WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym biorących udział w organizowanych inicjatywach.	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	Nie zidentyfikowano
---------------------------	---	---	---------------------

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 22			
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	OBSZAR REWITALIZACJI		
NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Przewodnik po regionie		
PODMIOT REALIZUJĄCY:	Stowarzyszenie Grodzisko Sąsiadka dawny Sutiejsk		
ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA:	W ramach projektu powstanie cykl szkoleń, w wyniku których przygotowany zostanie folder ukazujący najpiękniejsze zakątki gminy Sułów. Ponadto zostaną przeszkolone osoby, z tutejszej gminy, w celu pełnienia funkcji przewodnika po regionie. Osoby te będą pełniły rolę przewodników podczas wycieczek krajoznawczych po regionie.		
MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA:	Siedziba Stowarzyszenia - Sąsiadka 147	22. SZACOWANA WARTOŚĆ (ZŁ)	20 000,00 PLN
PROGNOZOWANE REZULTATY:	Podniesieni wizerunku gminy.		

WSKAŹNIKI MONITORUJĄCE	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym biorących udział w organizowanych inicjatywach.	KOMPLEMENTARNE PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH EFS/EFRR:	Nie zidentyfikowano
---------------------------	---	---	---------------------

Powyższy katalog projektów nie jest zamknięty, nabór projektów do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2017-2020 jest ciągły. Na stronie Urzędu Gminy Sułów zamieszczona została karta projektu rewitalizacyjnego. Zespół ds. rewitalizacji na czele z Wójtem Gminy Sułów będzie podejmował decyzje o włączeniu zaproponowanego projektu do LPR zgodnie z postępowaniem opisanym w podrozdziale 11.3. Zasady i tryb aktualizacji LPR.

7. CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH RODZAJÓW PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH REALIZUJĄCYCH KIERUNKI DZIAŁAŃ, MAJĄCYCH NA CELU ELIMINACJĘ LUB OGRANICZENIE NEGATYWNYCH ZJAWISK POWODUJĄCYCH SYTUACJĘ KRYZYSOWĄ

Poza przedsięwzięciami podstawowymi wymienionymi w rozdziale 6 Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów na obszarze zdegradowanym i poza nim realizowane będą również inne przedsięwzięcia pozwalające na wyprowadzenie tego obszaru ze stanu kryzysowego. Przedsięwzięcia te mają głównie charakter społeczny i infrastrukturalny:

- Grodzisko SUTIEJSK

Teren grodziska wskazany do uporządkowania architektonicznego. Proponowane przywrócenie grodziska do stanu z okresu średniowiecza. Grodzisko posiada istotne znaczenie historyczne, przyrodnicze oraz krajobrazowe. Promocja potencjału wskazanego obszaru przyczyni się do rozwoju turystyki w gminie oraz powstania nowych potrzeb tj. baza turystyczna, co z kolei generuje nowe miejsca pracy oraz rozwój gospodarczy.

- Wąwozy lessowe w Sąsiadce

Obszar o wysokim potencjale przyrodniczym oraz turystycznym. Zagospodarowanie oraz uporządkowanie przestrzeni terenu pozwoli na powstanie miejsca wycieczek, a także spacerów, nie tylko dla mieszkańców gminy Sułów, ale również turystów. Planowane jest wyznaczenie szlaku turystycznego, ścieżek dydaktycznych oraz rowerowych, a także wyposażenie terenu w wymaganą infrastrukturę techniczną tj. kosze na śmieci, tablice informacyjne.

- Zbiornik wodny „Nielisz”

Ukształtowana tzw. „wyspa” zlokalizowana jest w miejscowości Kulików. Znajduje się tam Miejsce Obsługi Rowerzystów. Na obszarze tym jest zlokalizowana plaża, natomiast nie została ona zagospodarowana, przez co nie może pełnić funkcji terenu rekreacyjnego. Planowane jest uporządkowanie przestrzeni oraz przygotowanie zaplecza turystycznego.

Przedsięwzięcia te skierowane są do szerokiego grona odbiorców z gminy Sułów w tym przede wszystkim do mieszkańców obszarów zdegradowanych.

Dodatkowo poza zdefiniowanymi przedsięwzięciami do ograniczenia negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji przyczynią się przedsięwzięcia wskazane jako kierunki działań wymienione w rozdziale 6 przypisane do poszczególnych celów operacyjnych.

8. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE GMINY

Wymogiem koniecznym dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności²:

- Przestrzennej,
- Problemowej,
- Proceduralno-instytucjonalnej,
- Międzyokresowej,
- Źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Zapewnienie komplementarności przestrzennej w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sułów jest możliwe dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mają służyć wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Są to projekty wzajemnie ze sobą powiązane, synergiczne i wzajemnie się dopełniające, a ich realizacja wpłynie na poprawę całego obszaru rewitalizacji. Ze względu na duże znaczenie obszaru rewitalizacji dla Gminy Sułów planowana interwencja nie spowoduje przesunięcia problemów na inny obszar, a jedynie zapoczątkuje pozytywne zmiany w pozostałych sołectwach gminy, a realizacja przedsięwzięć poza obszarem rewitalizacji nie spowodują wykluczenia społecznego innych terenów gminy.

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w rozdziale 6 niniejszego dokumentu oraz te uzupełniające wymienione w rozdziale 7 przyczynią się do rozwiązania problemów źródłowych, dzięki czemu możliwe jest ograniczenie ich rozprzestrzeniania na inne części gminy. Jednocześnie pozytywne efekty realizowanych przedsięwzięć będą oddziaływać również na mieszkańców całej Gminy jak i na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając że Lokalny Program Rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar zdegradowany we wszystkich niezbędnych aspektach, tj.: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Wymienione w rozdziale 6 podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniają się do rozwiązania problemów we wszystkich wyżej wymienionych aspektach tworząc tym samym spójną i komplementarną całość. Wśród przykładów wymienić można przeciwdziałanie degradacji przestrzeni, dzięki

²Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r.

uporządkowaniu budynku poszkolnego w Sąsiadce i nadanie mu funkcji społecznej, przestrzennej i gospodarczej, rozwój infrastruktury technicznej i postaw ekologicznych (termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, przebudowa niezbędnej infrastruktury technicznej), przeciwdziałanie patologiom społecznym i bezrobociu (dotacja/pożyczka na rozpoczęcie działalności gospodarczej, warsztaty, szkolenia) oraz włączenie społeczne osób niesamodzielnych (utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy oraz dziennego domu opieki dla osób starszych). Pożądany stan, do którego doprowadzi realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych został określony w formie wizji obszaru rewitalizacji (rozdział 4).

Cele rewitalizacji, z których wynikają kierunki działań zostały powiązane z innymi strategicznymi kierunkami rozwojowymi gminy, m.in. poprzez wykazanie zbieżności celów LPR z kluczowymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy Sułów.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2017-2020 charakteryzuje się komplementarnością proceduralno-instytucjonalną, gdyż posiada system zarządzania procesem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie interesariuszy (w tym niezależnych od siebie instytucji i podmiotów) oraz będzie wykorzystywał wzajemnie uzupełniające się i spójne procedury.

Opis systemu wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji został przedstawiony w rozdziale 11 niniejszego dokumentu. Za prawidłową realizację założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji odpowiada Wójt Gminy Sułów, natomiast nad bieżącą koordynację wszystkich działań związanych z rewitalizacją czuwa Zespół ds. rewitalizacji powołany przez Wójta Gminy, w skład którego wchodzi pracownicy Urzędu Gminy. Szczególną rolę we wdrażaniu LPR pełnią Radni Gminy i Sołtysi obszarów zdegradowanych wyznaczonych do rewitalizacji, ponieważ to oni jako przedstawiciele społeczności lokalnej znający najważniejsze problemy i potrzeby mieszkańców będą wspierać wszystkie działania mające na celu poprawę jakości życia i wzmocnienie kapitału ludzkiego na obszarze gminy. We wdrażaniu LPR ważne jest również zaangażowanie innych podmiotów, w tym budowanie partnerstw publicznych, prywatnych i społecznych, pozwoli to na kompleksową rewitalizację obszaru zdegradowanego i poprawę warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego.

Istotnym elementem Lokalnego Programu Rewitalizacji, powiązany z system zarządzania LPR, jest stały monitoring efektów wdrażania dokumentu oraz jego ocena. System monitoringu i ewaluacji oraz procedura aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji została szczegółowo opisana w rozdziale 11.

Komplementarność międzyokresowa

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2017 -2020 są uzupełnieniem i kontynuacją projektów zrealizowanych lub planowanych do realizacji na terenie gminy w latach 2007-2013. Gmina w poprzednim okresie programowania nie opracowywała Lokalnego Programu Rewitalizacji a działania o tematyce rewitalizacyjnej realizowane były w ramach Strategii Rozwoju Gminy.

W związku z powyższym zachowana zostanie ciągłość programowa, wykorzystane zostaną doświadczenia z poprzedniej perspektywy oraz wnioski z przeprowadzonych działań ewaluacyjnych.

Komplementarność źródeł finansowania

Przedsięwzięcia, które zostały zapisane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2017 -2020 mają możliwość realizacji przy udziale różnych źródeł finansowania w tym środków unijnych. W Lokalnym Programie Rewitalizacji wykorzystano możliwość łączenia wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Budżetu Państwa i środków prywatnych z zamiarem realizacji założonych celów i wyprowadzania obszaru ze stanu kryzysowego. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych z różnych źródeł z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania pozwala na uzyskanie korzystnych efektów i wpływa na wzrost dynamiki pożądanых zmian. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszaru zdegradowanego.

Komplementarność finansowa oznacza zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanых zmian.

9. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE PROJEKTÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Szacunkowe ramy finansowe Lokalnego Program Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020 zawierają przedsięwzięcia realizowane do końca obowiązywania dokumentu. Wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych opiewa na wartość 6 949 560,00. Kolejność realizacji poszczególnych przedsięwzięć wynika z logicznej konsekwencji wprowadzanych przez nie zmian.

Nazwa przedsięwzięci a	Lata realizacji						Możliwe źródło finansowania z indykatywnym podziałem środków	Szacowana wartość (PLN)	Środki finansowe ³		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022			Publiczne	Prywatne	Zewnętrzne (w tym unijne) ²
WYKAZ PODSTAWOWYCH PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH											
Termomodernizacja budynku szkolnego w Tworczowie							RPO WL 2014-2020 Działanie 5.2 Efektywność energetyczna sektora publicznego (EFRR) /środki własne	650 000,00	150 000,00		500 000,00
Termomodernizacja budynku szkolnego w Michalowie							RPO WL 2014-2020 Działanie 5.2 Efektywność energetyczna sektora publicznego (EFRR) /środki własne	300 000,00	100 000,00		200 000,00
Znajomość języków obcych szansą na podniesienie własnej wartości na rynku pracy.							RPO WL 2014-2020	70 250,00	10 537,50		59 712,50
Rozwój kompetencji kluczowych							RPO WL 2014-2020 /środki własne	86 900,00	13 035,00		73 865,00
Targowisko gminne szansą na rozwój gospodarczy Gminy Sułów							Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) / środki własne	1 500 000,00	250 000,00		1 250 000,00
Opiekun osób starszych i							RPO WL 2014-2020	19 800,00	2 970,00		16 830,00

³Podziału środków finansowych dla przedsięwzięć dokonano przy założeniu, że dofinansowanie ze środków zewnętrznych będzie wynosiło 85%

niepełnosprawnych											
JESIEŃ ŻYCIA MOŻE BYĆ ZŁOTA							RPO WL 2014-2020 Działanie 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne	1 800 000,00	270 000,00		1 530 000,00
Ośrodek zdrowia w Gminie Sulów							RPO WL 2014-2020 / środki własne	300 000,00	100 000,00		200 000,00
Centrum Kateringowe							RPO WL 2014-2020	27 610,00	4 141,50		23 468,50
Plac zabaw dla dzieci							RPO WL 2014-2020	50 000,00	7 500,00		42 500,00
Siłownia zewnętrzna podstawą zdrowego stylu życia							Fundusze krajowe	35 000,00	5 250,00		29 750,00
Urząd wizytówką Gminy							RPO WL 2014-2020 / środki własne	1 500 000,00	200 000,00		1 300 000,00
Prawo jazdy szansą na pracę							RPO WL 2014-2020	40 000,00	6 000,00		34 000,00
Boisko szkolne szansą rozwoju kultury fizycznej uczniów Szkoły Podstawowej w Tworczowie							RPO WL 2014-2020	170 000,00	25 500,00		144 500,00
Deszkowice Pierwsze miejscem na spędzenie wakacji letnich							RPO WL 2014-2020 / środki własne	400 000,00	60 000,00		340 000,00

Utworzenie stacji kontroli pojazdów z warsztatem i wulkanizacją						RPO WL 2014-2020 / środki własne	1 000 000,00	150 000,00		850 000,00
Czy wiesz co jesz? - czytanie etykiet						RPO WL 2014-2020	15 000,00	2 250,00		12 750,00
Savoir vivre - jak się zachować w różnych sytuacjach życiowych.						RPO WL 2014-2020	12 000,00	1 800,00		10 200,00
Jak się ubrać stosownie do okazji i ładnie wyglądać						RPO WL 2014-2020	8 000,00	1 200,00		6 800,00
Sztuka makijażu - jak zadbać o siebie?						RPO WL 2014-2020	8 000,00	1 200,00		6 800,00
Asertywność - umiejętność mówienia "NIE"						RPO WL 2014-2020	8 000,00	1 200,00		6 800,00
Przewodnik po regionie						RPO WL 2014-2020	20 000,00	3 000,00		17 000,00

10. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Jednym z niezbędnych elementów Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020 jest proces włączenia społeczności lokalnej w proces rewitalizacji. Poza Wytycznymi⁴, które wymieniają „realizację zasady partnerstwa i partycypacji” jako jedną z podstawowych cech programu rewitalizacji, jej znaczenie w procesie tworzenia i wdrażania programu rewitalizacji określa również Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem wypracowanym przez samorząd gminny, ekspertów zewnętrznych oraz mieszkańców, przedsiębiorców i przedstawicieli instytucji publicznych i prywatnych (w tym organizacji pozarządowych) działających na terenie gminy Sułów.

Prace nad przygotowaniem LPR, jego realizacja oraz aktualizacja oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.

Proces partycypacji społecznej umożliwia społeczności lokalnej czynny udział w kształtowaniu przestrzeni wokół siebie oraz działanie na rzecz własnych interesów. Interesariusze byli źródłem informacji nt. problemów, potencjałów i potrzeb Gminy Sułów, a następnie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Na spotkaniach konsultacyjnych (oraz dzięki innym metodom partycypacji) udało się wyznaczyć obszar rewitalizacji a następnie wyznaczyć wizję i cel do podobszarów rewitalizacji. Mieszkańcy oraz pozostali użytkownicy obszaru zdegradowanego i rewitalizacji (m.in. przedsiębiorcy, spółdzielnie mieszkaniowe, organizacje pozarządowe, podmioty publiczne) zidentyfikowali i zweryfikowali przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne (wymienione w rozdziale 6).

Zarówno spotkania konsultacyjne jak i konferencje zorganizowane w trakcie prac na Lokalnym Programem Rewitalizacji wpłynęły na integrację społeczności lokalnej wokół przedsięwzięć

i projektów na rzecz poprawy stanu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Dzięki wykorzystaniu różnych metod i dotarciu do szerokiego grona interesariuszy (dzięki wykorzystaniu różnego rodzaju środków przekazu: prasa lokalna i regionalna, portale społecznościowe, plakaty, strona internetowa, zaproszenia) ustalenia i wypracowane rozwiązania nie prowadzi do uprzywilejowania części społeczności lokalnej kosztem innych interesariuszy.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji Gminy Sułów na każdym etapie tego procesu (opracowania LPR, wdrażania LPR, monitorowania i aktualizacji LPR). Poniżej zestawienie metod partycypacyjnych wykorzystanych podczas tworzenia Lokalnego

⁴ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r.

Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020. Raporty z poszczególnych spotkań stanowią załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu.

Tabela 5. Zestawienie spotkań i innych metod partycypacji społecznej oraz formy informowania społeczności lokalnej

Nazwa metody	Podstawowe informacje o jej przeprowadzeniu	Efekty spotkania
Ankieta na temat działań związanych z rewitalizacją Gminy Sułów	06.03.2017-31.03.2017	Ankieta identyfikująca jakość życia mieszkańców i braki na terenie Gminy Sułów i problemów grup interesariusza.
I spotkanie konsultacyjne. Warsztaty identyfikujące główne problemy, potrzeby oraz wizję rozwoju Gminy Sułów (z wykorzystaniem metody „Warsztaty przyszłościowe”).	9 marca 2017r. w Sali Konferencyjnej Gminy Sułów. Liczba uczestników: 18	Dzięki metodzie „Warsztaty przyszłościowe” społeczność lokalna zidentyfikowała najważniejsze problemy, potrzeb oraz wstępną wizję rozwoju Gminy Sułów. Ponadto dokonano wstępnej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Na spotkaniu wyznaczono cele rozwoju obszaru rewitalizacji oraz zidentyfikowano kierunki działań.
II spotkanie konsultacyjne - podsumowujące. Spotkanie konsultacyjne w sprawie wizji rozwoju obszaru rewitalizacji Gminy Sułów.	6 kwietnia 2017r. w Sali Konferencyjnej Gminy Sułów. Liczba uczestników: 16	Spotkanie dotyczyło procesów wdrażania, monitoringu oraz aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Została również zaprezentowana granica obszaru rewitalizacji oraz obszaru zdegradowanego. Omówiono cele wyznaczonego obszaru rewitalizacji.
Karta projektu	I etap naboru 20.03.2017 - 31.03.2017	Identyfikacja projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych
Konferencja podsumowująca	18.05.2017	Konferencja obejmowała podsumowanie procesu prac na Lokalnym Programem Rewitalizacji oraz prezentację przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Ze względu na to, że proces partycypacji społecznej obejmuje również fazę realizacji, monitoringu i aktualizacji LPR dotyczy on okresu do 2020 r. Proces partycypacji sprzyja inicjatywom oddolnym mieszkańców i włączaniu się w realizację zidentyfikowanych projektów rewitalizacyjnych.

Konieczne jest także podejmowanie stałych działań mających na celu informowanie interesariuszy o zrealizowanych działaniach, w tym wynikach przeprowadzonych analiz oraz konsultacji, opracowanych planów i wizualizacji przestrzennych, harmonogramu realizacji projektów i monitoringu procesu. Poniżej zestawieni działań informacyjnych przeprowadzonych w trakcie opracowywania Programu Rewitalizacji.

Tabela 6. Zestawienie działań informacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej

Działanie informacyjne	Grupa interesariuszy	Etap realizacji LPR
Artykuły w prasie lokalnej	Osoby starsze, młodzież i osoby pracujące oraz bezrobotne. Podmioty publiczne i prywatne. Organizacje pozarządowe	Na każdym etapie prac nad dokumentem
Informacja na stronach internetowych (strona główna Urzędu Gminy)	Osoby młode oraz osoby pracujące i bezrobotne. Podmioty publiczne i prywatne. Organizacje pozarządowe.	Na każdym etapie prac nad dokumentem

Plakaty informacyjne	Osoby starsze, bezrobotne oraz inni mieszkańcy Gminy	Na etapie wyznaczania celów i identyfikacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych
Mapa obszaru rewitalizacji	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz podmioty działające na jego obszarze (przedsiębiorcy, instytucje publiczne)	Na etapie wyznaczania celów i identyfikacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych
Broszura informacyjna	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz podmioty działające na jego obszarze (przedsiębiorcy, instytucje publiczne)	Na etapie identyfikacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych
Indywidualne zaproszenia	Podmioty publiczne i prywatne. Organizacje pozarządowe	Na każdym etapie prac nad dokumentem

11. SYSTEM REALIZACJI (WDRAŻANIA) PROGRAMU REWITALIZACJI

11.1. System instytucjonalny w procesie rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze operacyjnym, wpisuje się w system zarządzania rozwojem lokalnym Gminy Sułów i stanowi jeden z istotnych elementów procesu zarządzania sprawami publicznymi w gminie. W związku z tym wymaga zintegrowanego systemu wdrażania, który zapewni efektywne łączenie różnych źródeł finansowania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz współpracy podmiotów, instytucji i lokalnej społeczności zaangażowanych w cały proces rewitalizacji.

Podmiotem zarządzającym procesem rewitalizacji na obszarze Gminy Sułów jest Urząd Gminy Sułów na czele z Wójtem Gminy Sułów i Radą Gminy Sułów. Za bieżącą koordynację wszystkich działań związanych z rewitalizacją odpowiada Zespół ds. rewitalizacji powołany zarządzeniem nr 12/U/2017 Wójta Gminy Sułów z dnia 20 marzec 2017 r. na etapie opracowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020. W skład Zespołu wchodzi pracownicy Urzędu Gminy Sułów mający duże doświadczenie w realizacji projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych oraz zarządzaniu przestrzenią publiczną, jak i doświadczenie we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Do głównych kompetencji Zespołu ds. rewitalizacji nadzorowanego przez Wójta Gminy Sułów należy:

- Dokonanie diagnoz problemów społecznych i gospodarczych w gminie,
- Określenie i wskazanie obszarów wymagających rewitalizacji,
- Opracowanie materiałów informacyjnych na temat rewitalizacji obszarów zdegradowanych w gminie, udostępnienie tych materiałów mieszkańcom gminy w urzędzie i podczas planowanych konsultacji społecznych,
- Zamieszczanie artykułów dotyczących obszarów rewitalizacji w gminie w lokalnej prasie,
- Przygotowanie zaproszeń, zawiadomień i zorganizowanie konsultacji społecznych,
- Weryfikacja wstępnego projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- Współpraca z wykonawcą Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- Współpraca z wykonawcą Lokalnego Programu Rewitalizacji, odpowiedzialnym za opracowanie końcowej wersji dokumentu,
- Obsługa finansowa projektu.

Szczególną rolę we wdrażaniu LPR pełnią Radni Gminy i Sołtysi obszarów zdegradowanych wyznaczonych do rewitalizacji, ponieważ to oni jako przedstawiciele społeczności lokalnej znający najważniejsze problemy i potrzeby mieszkańców będą wspierać wszystkie działania mające na celu poprawę jakości życia i wzmocnienie kapitału ludzkiego na obszarze gminy.

Partnerami procesu rewitalizacji mogą być również podmioty lokalne, do których należą podmioty społeczne i gospodarcze, a poziom ich zaangażowania zależy od charakteru projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zaangażowanie różnych podmiotów w proces rewitalizacji poprzez współpracę jednostek funkcjonujących na obszarze gminy, w tym budowanie partnerstwa różnych podmiotów (publicznych, prywatnych i społecznych) pozwoli na kompleksową rewitalizację obszaru zdegradowanego i poprawę warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego.

Z uwagi na wieloaspektowy charakter Lokalnego Programu Rewitalizacji, w procesie jego wdrażania uczestniczyć będzie wiele podmiotów. Niezwykle istotne jest aby wszystkie zainteresowane podmioty wykazywały maksymalne zaangażowanie w realizację założeń LPR, które umożliwią osiągnięcie założonych w nim celów.

11.2. Zarządzanie procesem rewitalizacji

Proces wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji jest przedsięwzięciem złożonym, wymagającym odpowiedniego przygotowania organizacyjnego i kadrowego oraz stałej komunikacji z otoczeniem.

Opracowanie programu rewitalizacji to konieczny warunek do rozwoju jednostki samorządu terytorialnego, jednak aby przyniósł on zaplanowane efekty konieczne jest jego sukcesywne wdrażanie oraz kontrolowanie przebiegu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

System wdrażania LPR powinien w przejrzysty sposób określić struktury zarządzania realizacją założeń dokumentu oraz wyodrębnić i zidentyfikować struktury organizacyjne. Z uwagi na możliwość zaangażowania lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych, wymagane jest jasne określenie tych elementów, dzięki którym ułatwione zostanie ich działanie w trakcie wdrażania Programu.

Wśród struktur organizacyjnych, które biorą udział w realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, należy wymienić dwa typy podmiotów:

- podmioty wykonawcze – jednostki realizujące poszczególne zadania;
- podmioty zarządzające – jednostki nadzorujące oraz koordynujące wdrożenie programu, prowadzące monitoring i ocenę programu.

Dla określenia systemu wdrażania samego programu, kluczowe znaczenie mają podmioty zarządzające. Funkcję podmiotu zarządzającego i koordynującego realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie pełnił Wójt Gminy Sułów, przy współpracy z powołanym specjalnie na potrzeby wdrożenia LPR Zespołem ds. rewitalizacji.

Podstawowymi aspektami zarządzania procesem rewitalizacji są:

- umiejętne włączanie wielu interesariuszy w sposób skłaniający do współpracy ,
- wybór i inicjowanie przedsięwzięć o wysokim potencjale do wywołania pozytywnych zmian na obszarze rewitalizacji,
- angażowanie w realizacji LPR różnych środków finansowych,
- planowanie realizacji poszczególnych inicjatyw w czasie mając na uwadze logiczną konsekwencję wprowadzania przez nie zmian,
- ciągłe monitorowanie postępów w realizacji przedsięwzięć oraz stopnia osiągnięcia założonych celów rewitalizacji,
- czuwanie nad trwałością osiągniętych rezultatów.

System wdrażania LPR Gminy Sułów składa się z zasad wdrażania, które ustalają mechanizm zarządzania i są kształtowane przez partycypację społeczną. W systemie tym występuje również określony przez mechanizmy zarządzania plan finansowy, podlegający ciągłej aktualizacji.

Właściwy proces wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i obejmuje następujące etapy:

Etap pierwszy:

Pierwszy etap wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji obejmuje powołanie koordynatora w postaci Zespołu ds. rewitalizacji. Zespół ds. rewitalizacji zarządza bezpośrednio całokształtem procesu rewitalizacji.

Istotnym elementem pierwszego etapu wdrażania LPR jest redukcja głównych barier rozwojowych Gminy Sułów poprzez inicjowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Inicjatorem pierwszych przedsięwzięć jest Gmina Sułów, co pociąga za sobą identyfikację kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze strony podmiotów prywatnych (społecznych i gospodarczych).

Etap drugi:

Drugi etap procesu obejmuje ustalenie harmonogramu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz określenie tych priorytetowych. Dzięki temu realizacja przedsięwzięć priorytetowych otworzy drogę do realizacji kolejnych podobnych projektów indywidualnych i partnerskich. Przedsięwzięcia wskazane w Lokalnym Programie Rewitalizacji będą przygotowywane systematycznie, tak aby charakter przedsięwzięć odpowiadał aktualnym potrzebom mieszkańców zdegradowanego obszaru.

Etap trzeci:

Trzeci etap wdrażania LPR to przede wszystkim prowadzenie stałego monitoringu i ewaluacji realizowanych przedsięwzięć oraz analiza ich wpływu na otoczenie (efekty ich realizacji).

Ważnym elementem etapu trzeciego jest aktualizacja podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (w tym aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji) i prowadzony w ramach tego procesu mechanizm włączania społeczności lokalnej.

11.3. System budowania i wspierania partnerstwa

Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektora: publicznego, społecznego i gospodarczego, w szczególności z obszaru rewitalizacji. Warunkuje to zasada „partnerstwa”, która opiera się na zaangażowaniu w proces rewitalizacji jak największej instytucji mogących być partnerami w realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także zachęcenie lokalnej społeczności do podejmowania inicjatyw służących realizacji celów rewitalizacji w poszczególnych podobszarach obszaru rewitalizacji.

Określenie zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy rewitalizacji jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z zidentyfikowanymi potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej na etapie konsultacji społecznych. Ponadto istotne jest ograniczenie występowania potencjalnych konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, co jest podstawą do tworzenia współczesnych form samoświadomości społecznej. Współpraca międzysektorowa, podczas wdrażania LPR, odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

- **Merytorycznym** – poprzez współuczestnictwo w podejmowaniu decyzji i rozwiązywaniu problemów przy wdrażaniu LPR; podmiot wykonawczy cyklicznie będzie organizował spotkania z przedstawicielami sektora gospodarczego i społecznego;
- **Organizacyjnym** – poprzez angażowanie zasobów i kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów;
- **Finansowym** – poprzez współudział finansowy partnerów i zapewnienie wkładu własnego (w przypadku projektu partnerskiego, w tym wykorzystanie koncepcji partnerstwa publiczno-prywatnego).

Inicjatorem projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest Wójt Gminy Sułów oraz Rada Gminy, których zadaniem jest zachęcenie do współpracy jak największej liczby partnerów. Będzie to możliwe dzięki organizacji naborów na partnera projektu bądź przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Dodatkowo zostanie wdrożony system zachęt pozwalający na zidentyfikowanie osób zaangażowanych w życie społeczności lokalnej (tzw. lokalni liderzy) i będą w stanie pozyskać dla procesu rewitalizacji szerokie poparcie wśród interesariuszy. Partnerstwa zostaną sformalizowane stosowymi porozumieniami, umowami lub listami intencyjnymi, co pozwoli na określenie zakresu obowiązku poszczególnych partnerów i terminów wykonywanych zadań.

Współpraca pomiędzy partnerami LPR ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji i społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach jednego, spójnego projektu akceptowanego i wspieranego przez wszystkich uczestników,
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców,
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażającej się zastosowaniem nowych podejść do problemów związanych z rozwojem lokalnym.

11.4. System informacji i promocji

W procesie wdrażania LPR i prowadzenia procesu rewitalizacji współpraca z wieloma partnerami nakłada na gminę obowiązki, wśród których jednym z najważniejszych jest obowiązek informacyjny. W związku z tym wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów będzie procesem jawnym, tj. publicznym i uspołecznionym.

Celem komunikacji społecznej jest podnoszenie świadomości społecznej na temat korzyści płynących z przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych poprzez poinformowanie możliwie największej liczby interesariuszy o ostatecznych zapisach LPR oraz wszystkich istotnych dla nich aspektach rewitalizacji oraz formą dialogu pomiędzy przedstawicielami władz lokalnych, a społecznością lokalną. Działanie pozwala również na zasięgnięcie opinii oraz identyfikacji indywidualnych potrzeb wspólnoty lokalnej.

W ramach prac nad dokumentem istotne jest aktywne włączenie interesariuszy, zarówno w proces opracowania, wdrażania i realizacji. Działanie będzie bodźcem stymulującym pozyskiwanie partnerów procesu rewitalizacji.

Udział mieszkańców w procesach decyzyjnych przyczyni się do uspołecznienia podejmowanych decyzji i rozwiązań wybieranych w drodze dialogu. Dzięki temu zamierzone cele, po dopasowaniu ich do potrzeb grup społecznych i ciągłej współpracy w zakresie podejmowanych inicjatyw, wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców w skali całej gminy.

Ważnym elementem realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji jest promocja dokumentu. Działania promocyjne powinny zostać skierowane do następujących grup docelowych:

- społeczność lokalna;
- organizacje pozarządowe;
- partnerzy społeczno-gospodarczy, w tym spółdzielnie, lokalni przedsiębiorcy;
- media.

Za informowanie i promocję Lokalnego Programu Rewitalizacji na poziomie gminy odpowiedzialny będzie Burmistrz Tarnogrodu. Za pośrednictwem właściwie przeprowadzanych działań w zakresie kreowania pozytywnego wizerunku Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz zaangażowanie partnerów społecznych w proces jego konsultacji i realizacji rozumie się:

- umieszczenie informacji na temat stanu realizacji założeń LPR, realizacji projektów itp. na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Gminy Sułów (<http://www.sulow.pl/>)
- zamieszczanie informacji w lokalnych mediach (np. prasie);
- publiczną prezentację LPR społeczności lokalnej;
- organizację spotkań i konferencji dla społeczności lokalnej, przedstawicieli lokalnych środowisk, organizacji pozarządowych dotyczących wdrażania i/lub aktualizacji LPR, będących elementem dialogu społecznego (zwłaszcza w przypadkach projektów społecznych, uzupełniających inwestycje infrastrukturalne), prowadząc do wymiany opinii i weryfikacji planów lub ich uzupełniania,

- umożliwienie szerokiego dostępu do zapisów dokumentu poprzez jego powielenie, bądź udostępnienie w formie broszur i ulotek najważniejszych zapisów dotyczących realizowanych działań.

Oprócz Wójta, będącego głównym podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych związanych z Lokalnym Programem Rewitalizacji, działania tego typu powinny prowadzić wszystkie inne podmioty, zaangażowane w poszczególne projekty zawarte w LPR.

Informowanie o planowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych (inwestycyjnych i nieinwestycyjnych) są ważnym sygnałem dla potencjalnych inwestorów i nowych firm, a także dla mieszkańców zainteresowanych otwarciem własnej działalności gospodarczej na rewitalizowanym obszarze gminy Sułów.

12. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PROGRAMU

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020 to dokument otwarty, który poddawany będzie okresowej analizie, ocenie i aktualizacji. W związku z czym niezbędne jest systematyczne zbieranie oraz analiza i wykorzystanie informacji o przebiegu wdrażania założeń LPR.

12.1. Monitorowanie efektów działań rewitalizacyjnych

Monitoring to proces polegający na systematycznym i ciągłym gromadzeniu oraz analizowaniu i raportowaniu danych o charakterze ilościowym a także jakościowym umożliwiających określenie efektywności realizacji celów rewitalizacji zidentyfikowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Sułów.

Skuteczny system monitoringu pozwala na dokonanie rzetelnej oceny efektywności prowadzonych działań rewitalizacyjnych. Monitorowanie efektów realizacji LPR będzie się odbywało na poziomie wskaźników rezultatu, pozwalających zmierzyć stopień realizacji celów operacyjnych i strategicznych.

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie celów strategicznych i operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami, a także źródłem pozyskania danych.

Tabela 7 Zestawienie celów strategicznych i operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami

CEL STRATEGICZNY	CELE OPERACYJNE	WSKAŹNIKI REZULTATU	ŹRÓDŁO DANYCH
Podobszar I Sąsiadka - Przeciwdziałanie marginalizacji i rosnącemu wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie skali negatywnych zjawisk, poprzez poprawę warunków zamieszkania, podniesienie jakości życia i pracy mieszkańców oraz aktywizację i integrację osób wykluczonych społecznie	1. Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców oraz przeciwdziałanie występowaniu zjawisk patologicznych	- Liczba wspartych miejsc świadczenia usług społecznych. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje, - Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych	Sprawozdania z realizacji projektów
	2. Zapobieganie zjawiskom	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub	Sprawozdania z realizacji projektów

	wykluczenia społecznego, szczególnie wśród osób starszych i niesamodzielnych	- wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, - Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem. - Liczba wspartych miejsc świadczenia usług społecznych, - Liczba wspartych miejsc świadczenia usług zdrowotnych.	
	3. Dostosowanie infrastruktury użytku publicznego do potrzeb mieszkańców w tym osób niepełnosprawnych oraz z trudnościami w poruszaniu się	- Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach wiejskich. - Długość przebudowanych /wybudowanych dróg - Długość przebudowanych /wybudowanych chodników	Sprawozdania z realizacji projektów
Podobszar II - Deszkowice Pierwsze, Sulów - Prawa (Urząd), Tworyczów - Wieś, Tworyczów - Starowieś: Przeciwdziałanie rosnącym zagrożeniom społecznym, przestrzennym, technicznym, środowiskowym i gospodarczym oraz marginalizacji obszarów kryzysowych gminy poprzez aktywizację i integrację społeczną mieszkańców, ożywienie gospodarcze oraz poprawę warunków zamieszkania i efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.	1. Podnoszenie kompetencji osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	- Liczba wspartych miejsc świadczenia usług społecznych. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym. - Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem. - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Sprawozdania z realizacji projektów
	2. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym tj. zwiększanie poziomu integracji mieszkańców, ochrona dzieci i młodzieży	- Liczba dzieci i młodzieży objętej pomocą; - Skala przestępczości wśród młodzieży;	Sprawozdania z realizacji projektów
	3. Uporządkowanie przestrzeni publicznych, wyposażenie i uzupełnienie w niezbędną	- Liczba obiektów infrastruktury społecznej (w tym sportowej) - Liczba wspartych obiektów infrastruktury sportowej zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze;	Sprawozdania z realizacji projektów

	infrastrukturę techniczną i sportowo-rekreacyjną oraz ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń	- Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków, - Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej będącej przedmiotem projektu.	
	4. Rozwój gospodarczy podobszaru związany ze wzmocnieniem jego atrakcyjności handlowo-usługowej	- Liczba utworzonych miejsc pracy, - Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej. - Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na rewitalizowanych obszarach - Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej. - Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych	Sprawozdania z realizacji projektów
Podobszar III – Michałów – Osiedlowa: Poprawa jakości oraz stanu terenów zielonych, podnoszenie świadomości ekologicznej oraz zapewnienie wysokiego standardu i efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	1. Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych zgodnych z zasadami projektowania uniwersalnego wraz z podniesieniem bezpieczeństwa publicznego	- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem. - Liczba obiektów infrastruktury społecznej - Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. - Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach wiejskich.	Sprawozdania z realizacji projektów
	2. Promowanie postaw ekologicznych wśród mieszkańców oraz prezentacja możliwości i korzyści płynących ze stosowania odnawialnych źródeł energii	- Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków, - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych, - Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji, - Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej.	Sprawozdania z realizacji projektów
	3. Poprawa stanu i dostępności infrastruktury technicznej na terenie sołectwa i podnoszenie jakości jej użytkowania i eksploatacji	- Liczba obiektów infrastruktury społecznej (w tym sportowej) - Długość przebudowanych /wybudowanych dróg - Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na	Sprawozdania z realizacji projektów

		rewitalizowanym obszarze; • Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją.	
--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne

Elementem monitoringu są również wskaźniki delimitacyjne, które zostały wykorzystane do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Monitorowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji w tym zakresie pozwoli na obserwację procesu wyprowadzania obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego jak również identyfikację nowych zjawisk kryzysowych. Pomiaru wartości wskaźników delimitacyjnych będzie dokonywany co 2 lata od dnia przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020.

Tabela 8. Wykaz wskaźników delimitacyjnych

Sfera społeczna	Gęstość zaludnienia (os./km ²);
	Gęstość zaludnienia (os/ha w promieniu 250 m)
	Dynamika zmian liczby ludności w latach 1995-2015
	Liczba osób w rodzinach pobierających zasiłki z pomocy społecznej w 2015 r.(wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce)
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w 2015 r.(wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce)
	Liczba przestępstw kryminalnych w 2015 r. na 100 mieszkańców;
Sfera gospodarcza	Dynamika zmiany liczby podmiotów gospodarczych w latach 2010-2015 w jednostce pomocniczej.
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Stan terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych
	Zabudowa sprzed 1989 r. (wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce)
Sfera techniczna	Budynki o charakterze zabytkowym (wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce)
	Budynki wymagające remontu (wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce)
Sfera środowiskowa	Udział budynków posiadających kotły węglowe (wartość wyrażona w procentach w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce)

Źródło: opracowanie własne

Podmiotem koordynującym wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji jest Wójt Gminy Sułów, gdyż odpowiada za kreowanie i realizację polityki rozwoju na terenie gminy. Ważnym elementem wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów jest umiejętne

określenie systemu kontroli i monitorowania realizacji celów. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji jest Zespół do spraw rewitalizacji, powołany zarządzeniem Wójta na etapie opracowania dokumentu.

Bardzo istotną rolę w procesie społecznego monitorowania realizacji LPR będą pełnić Radni Gminy i Sołtysi, którzy przy pomocy mieszkańców będą kontrolować realizację poszczególnych projektów rewitalizacyjnych, a zatem wyznaczonych celów rewitalizacji.

Zespół ds. rewitalizacji odpowiedzialny będzie za zbieranie danych obrazujących tempo i jakość wdrażania projektów, ich raportowanie, a następnie interpretowanie informacji opisujących postęp i efekty realizowanego zadania. Obejmuje także okresowe i końcowe sprawozdania z realizacji projektów.

Przyjęty system monitorowania jest podstawą do efektywnej ewaluacji i aktualizacji LPR w przypadku gdy stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów. Systematyczna ocena i aktualizacja umożliwi dostosowywanie założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji do bieżących uwarunkowań zewnętrznych wpływających na efektywność realizacji zaplanowanych działań mających na celu poprawę zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej.

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizowanego z jednoczesnym uwzględnieniem wizji jego stanu po przeprowadzeniu rewitalizacji i właściwego prawodawstwa lokalnego, krajowego i wspólnotowego dotyczącego m.in. oddziaływania na środowisko projektów zapisanych do realizacji w LPR.

Ewaluacja LPR będzie służyć przede wszystkim oszacowaniu osiągnięcia wskaźników monitorujących, a przez to stopnia wdrożenia całego LPR. Odpowie również na pytanie o trafność planowanych, przeprowadzonych i zakończonych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odniesieniu do potrzeb oraz pozwoli ocenić efekty i korzyści z ich wdrożenia.

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów opiera się na 2 rodzajach ocen:

- on-going (w trakcie realizacji LPR) – ocenie tej podlegać będą poszczególne projekty w trakcie ich realizacji, ocena będzie skierowana na analizę postępów w realizacji LPR i kontrolę terminów wykonania poszczególnych działań, ewaluacja on-going będzie przeprowadzana co 12 miesięcy (tj. w 2018 r., i 2019r.) po analizie okresowych raportów monitoringowych, jej efektem będą okresowe raporty ewaluacyjne,
- ex-post (po zakończeniu realizacji LPR) – w jej ramach przewiduje się, że po zakończeniu realizacji LPR, tj. w 2020 r., sporządzony zostanie końcowy raport ewaluacyjny celem weryfikacji założonych celów rewitalizacji, wskaźnika oddziaływania i wskaźników rezultatu.

W raportach ewaluacyjnych należy wziąć pod uwagę następujące kryteria ewaluacyjne: trafność, skuteczność, efektywność (przy ewaluacji on-going) oraz skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość (przy ewaluacji ex-post):

- trafność – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele rewitalizacji odpowiadają potrzebom i priorytetom wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji,
- skuteczność – kryterium, które pozwala sprecyzować, do jakiego stopnia cele rewitalizacji zdefiniowane na etapie LPR zostały osiągnięte,
- efektywność – kryterium, które pozwala ocenić poziom „ekonomiczności” LPR,
- użyteczność – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie LPR odpowiada potrzebom grup docelowych,
- trwałość – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem LPR będą trwać po zakończeniu jego wdrażania.

Wszelkie dokumenty ewaluacyjne będą sporządzane przez Zespół ds. rewitalizacji i adresowane do Wójta Gminy Sułów. Ewaluacja on-going będzie podstawą do rozpoczęcia procesu aktualizacji LPR, natomiast po przeprowadzeniu ewaluacji ex-post wszelkie rozbieżności pomiędzy pierwotnymi ustaleniami LPR, a jego rzeczywistym wykonaniem będą szczegółowo wyjaśnione, a końcowy raport ewaluacyjny zostanie udostępniony do wglądu.

12.2. Zasady i tryb aktualizacji programu

Proces rewitalizacji podlegał będzie wpływowi czynników zewnętrznych, co implikuje konieczność założenia okresowej aktualizacji LPR oraz aktualizacji nadzwyczajnej w razie zaistnienia okoliczności istotnie wpływających na LPR.

Do podjęcia okresowych działań naprawczych i aktualizacji LPR podstawą będzie system monitorowania i ewaluacji. Okresowa aktualizacja będzie przeprowadzana w przypadku gdy stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów, zaistnieje potrzeba wprowadzenia do programu nowego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, zmiany harmonogramu realizacji projektów, planu finansowego lub konieczność aktualizacji wskaźników. Do LPR na późniejszym etapie jego realizacji będą mogli dołączyć dodatkowi partnerzy (zupełnie nowi, jak i zastępujący dotychczas funkcjonujących). Preferowane będą te inicjatywy, które mogą się przyczynić do sukcesu Lokalnego Programu Rewitalizacji w zakresie wprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

Ewentualność wprowadzenia poprawek i aktualizacji dokumentu wiązała się będzie z przyjęciem odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy, tak aby LPR mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. Wszelkie zmiany w dokumencie będą musiały posiadać swoje uzasadnienie merytoryczne.

Procedura okresowej aktualizacji LPR obejmuje następujące kroki:

1. Zainteresowane podmioty publiczne i prywatne, działające na obszarach wskazanych do rewitalizacji w ramach LPR lub zainteresowane podjęciem takiej działalności w trybie ciągłym zgłaszają swoje propozycje w zakresie zmiany LPR w formie pisemnej do Urzędu Gminy lub w formie karty projektu umieszczonej na stronie internetowej gminy, jeżeli propozycja dotyczy wprowadzenia nowego projektu rewitalizacyjnego,

2. Podczas przeprowadzania ewaluacji on-going (w 2018 i 2019 r.) Wójt Gminy Sułów wraz z Zespołem ds. rewitalizacji dokona weryfikacji zgłoszonych propozycji i wyda opinię odnośnie włączenia lub odmowy włączenia zgłoszonego projektu bądź innej proponowanej zmiany do Lokalnego Programu Rewitalizacji,
3. Jeżeli przeprowadzona ewaluacja skuteczności dotychczasowych działań i propozycje interesariuszy spowodują konieczność włączenia do LPR nowych projektów, modyfikacji założonych celów bądź też wyznaczonych kierunków działań warunkujących powodzenie rewitalizacji, Wójt wraz z Zespołem ds. rewitalizacji podejmuje decyzję o przystąpieniu do okresowej aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji,
4. Dokument LPR zostaje uaktualniony zgodnie z proponowanymi zmianami, a następnie poddany konsultacjom społecznym,
5. Zaktualizowany LPR, po konsultacjach z mieszkańcami, jest ponownie uchwalany przez Radę Gminy Sułów,
6. W celu przejrzystości LPR dla wszystkich zaangażowanych podmiotów (w tym IZ RPO WL) oraz partnerów, zmiany będą sygnalizowane w odpowiednim załączniku do uchwały Rady Gminy w postaci rejestru zmian,
7. Zaktualizowany LPR po przyjęciu przez Radę Gminy jest zgłaszany do Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego.

Jeżeli do LPR zgłoszone zostaną wyjątkowo istotne dla społeczności lokalnej projekty, a termin okresowej aktualizacji jest stosunkowo odległy lub gdy zaistnieją istotne zmiany w otoczeniu wpływające na LPR, Wójt ma możliwość przystąpienia do procesu nadzwyczajnej aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Do 31 grudnia 2020 r., Gmina Sułów będzie realizować działania rewitalizacyjne w oparciu o niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji okresowo poddawany aktualizacji. Po tym okresie proces rewitalizacji będzie prowadzony w oparciu o Gminny Program Rewitalizacji opracowany zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Systematyczny monitoring, ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych i jasny system wprowadzania modyfikacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji w reakcji na zmiany w otoczeniu umożliwi dostosowywanie jego założeń do bieżących uwarunkowań zewnętrznych wpływających na efektywność realizacji zaplanowanych działań, mających na celu poprawę zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej.

13. PROCES STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2008 Nr 199 poz. 1227 ze zm.) projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji należy skonsultować z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym, w celu ustalenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym projekt niniejszego dokumentu został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w sprawie uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W piśmie otrzymanym od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie Wydział Spraw Terenowych III w Zamościu z dnia 4 maja 2017 r. (znak: WSTIII.410.38.2017.KŁ) stwierdzono, że projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2016-2020 nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W uzasadnieniu wskazano, iż po analizie celów rewitalizacji oraz przypisanych do nich kierunków działań należy stwierdzić, iż żadne z zaproponowanych działań nie powinno kwalifikować się do kategorii przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2016 r., poz. 71) w związku z czym Lokalny Program Rewitalizacji nie wyznacza ram dla przedsięwzięć, a skutki wdrożenia planowanych działań nie spowodują znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko. Na obszarze gminy Sułów znajdują się następujące obszary objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r., poz. 2134): obszar Natura 2000 – Ostoja Nieliska PLB060020, Dolina Łętowni PLH060040. Realizacja dokumentu nie spowoduje negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000. Realizacja działań inwestycyjnych zapisanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2016-2020 nie spowoduje trwałego uszczuplenia lub fragmentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczone zostały obszary europejskiej sieci Natura 2000, ani nie wpłynie negatywnie na zachowanie integralności obszarów ani spójności ekologicznej Natura 2000. Z uwagi na charakter i zakres działań przewidzianych w dokumencie – spowodowanie znaczącego oddziaływania na obszar Natura 2000 w wyniku realizacji przedmiotowego Programu jest mało prawdopodobne. W związku z powyższym nie zachodzi przesłanka wskazana w art. 46 pkt 3 ww. ustawy. Realizacja planowanych inwestycji nie wpłynie w sposób negatywny na środowisko i zdrowie ludzi. Ewentualny negatywny wpływ może mieć jedynie charakter przejściowy, krótkotrwały i będzie on związany najczęściej z fazą realizacji inwestycji. Ponadto, realizacja planowanych działań, z uwagi na ich charakter i zakres, nie powinna spowodować negatywnego oddziaływania na obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadających znaczenie dla dziedzictwa kulturowego. Działania planowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2016-2020 mają zasięg lokalny – ograniczony do obszaru w granicach (jednej) gminy Sułów dlatego nie przewiduje się oddziaływań transgranicznych a także skumulowanych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zamościu pismem z dnia 25 kwietnia 2017 r. (znak: DNS-NZ.700.29.2017) uznał, iż Lokalny Program Rewitalizacji to dokument, który nie jest wymieniony w art. 46 ww. ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) i odstępuje od przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Zgodnie z art. 47 przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane także w przypadku projektów dokumentów innych niż wymienione w art. 46, jednak wymagają one uzgodnienia wyłącznie z organem określonym w art. 57, tj. z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie.

ZAŁĄCZNIK NR 1. PODSTAWA PRAWNA I METODA OPRACOWANIA PROGRAMU

Działania rewitalizacyjne w obecnym okresie programowania Unii Europejskiej zyskały nowe podstawy formalno-prawne. Wraz z wejściem w życie Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777) doprecyzowano zakres zadań własnych gminy w obszarze działań rewitalizacyjnych. Zmiana ta nie wprowadza nowego zadania własnego gminy, obciążając ją obowiązkami dotychczas nierealizowanymi, lecz jedynie sankcjonuje i porządkuje obecnie istniejący stan faktyczny w tym zakresie.

Ustawa określa zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji przy pomocy gminnego programu rewitalizacji. Do 31 grudnia 2023 roku ustawa dopuszcza realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach wdrażania innego programu rewitalizacji (w tym lokalnego lub miejskiego) przyjmowanego uchwałą rady gminy. W ustanowionym okresie przejściowym możliwe jest prowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych poprzez dwa typy programów rewitalizacji, sporządzanych w oparciu o:

- **Ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji** – gminny program rewitalizacji,
- **Ustawę o samorządzie gminnym, Wytyczne ministerialne i Zasady regionalne** – lokalny lub miejski program rewitalizacji:
 - Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r.,
 - Zasady programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym z grudnia 2015 r.

Opracowanie programu rewitalizacji zgodnie z zasadami określonymi w każdym z powyższych źródeł wiąże się z konkretnymi konsekwencjami.

Niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sułów został opracowany zgodnie z Wytycznymi⁴ i Zasadami⁵, w związku z czym na zaplanowane działania rewitalizacyjne, oprócz środków własnych i środków inwestorów prywatnych, Gmina Sułów ma możliwość pozyskania funduszy unijnych i środków krajowych.

W obecnym okresie programowania Unii Europejskiej na lata 2014-2020 wprowadzono szersze i bardziej kompleksowe pojęcie rewitalizacji. Obecna definicja rewitalizacji wynika z Ustawy o rewitalizacji, Narodowego Planu Rewitalizacji 2022 (będącego obecnie na etapie projektu i założeń), Wytycznych⁵ oraz Zasad⁶. Według ich zapisów rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy

⁵ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r.

⁶ Zasady programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym z grudnia 2015 r.

rewitalizacji w sposób zaplanowany oraz zintegrowany na podstawie gminnego programu rewitalizacji lub innego programu rewitalizacji.

Zasadniczym elementem lokalnego programu rewitalizacji jest wyznaczenie obszaru zdegradowanego, tj. obszaru na którym zidentyfikowano sytuację kryzysową. Jest to sytuacja, w której mierniki poziomu rozwoju sfer społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej są na niskim poziomie lub obserwuje się ich silną tendencję spadkową. Za stan kryzysowy należy uznać sytuację występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami co najmniej z jednej ze sfer gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej.

Kolejnym etapem jest wyznaczenie obszaru rewitalizacji, który może się zawierać w całości lub w części obszaru zdegradowanego. Niezwykle ważny jest fakt, że Ustawa⁷, Wytyczne⁸ i Zasady⁹ ograniczają powierzchnię obszaru rewitalizacji do maksymalnie 20% powierzchni gminy oraz liczbę zamieszkującej go ludności do maksymalnie 30% mieszkańców gminy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020 został poddany weryfikacji pod kątem zgodności z Wytycznymi⁵ przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego. Weryfikacja została przeprowadzona w oparciu o Procedurę oceny programów rewitalizacji w Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014 -2020.

Zasady opracowania LPR

Podczas opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sułów zastosowano następujące zasady, dzięki którym powstał dokument najlepiej odpowiadający na potrzeby rewitalizowanego obszaru i jego mieszkańców:

- partycypacja społeczna,
- kompleksowość, koncentracja, komplementarność,
- planowanie w oparciu o realnie możliwe do uzyskania środków.

Proces rewitalizacji w dokumencie został przedstawiony jako przedsięwzięcie całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni, środowiska i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany. Rewitalizacja poprzez realizację spójnych i komplementarnych działań, jest kompleksowa, co prowadzi do zmian w różnych sferach życia mieszkańców.

⁷Ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

⁸Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r.

⁹Zasady programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym z grudnia 2015 r.

Partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament wszelkich działań na każdym etapie tego procesu. Kluczowym elementem prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Sułów było zapewnienie włączenia lokalnej społeczności w proces jego opracowania. Mieszkańcy Gminy, a w szczególności sołtysi jako przedstawiciele poszczególnych sołectw, zostali włączeni w proces diagnozowania problemów, wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, określenia celów rewitalizacji oraz identyfikacji przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Niezbędne dla opracowania LPR było nawiązanie dialogu z szerokim kręgiem interesariuszy i przeprowadzanie transparentnego procesu konsultacji społecznych. Dzięki zapewnieniu wkładu społeczności lokalnej w opracowanie LPR będzie miała ona czynny wkład przy wdrażaniu i utrzymaniu przyjętych założeń.

Partycypacja społeczna w ramach rozpoczętego procesu rewitalizacji opierała się na drabinie partycypacyjnej¹⁰, mającej na celu nawiązanie kontaktu z interesariuszami procesu rewitalizacji:

- Informowanie:
 - strona internetowa Urzędu Gminy Sułów - informacje nt. opracowania, wdrażania i monitoringu LPR oraz dokumenty do konsultacji i ankiety w formie papierowej i elektronicznej (dotarcie do mieszkańców, w tym osób młodych),
 - ogłoszenia na terenie gminy – plakaty, broszury (dotarcie do mieszkańców, w tym osób starszych),
 - ogłoszenia w Urzędzie Gminy (dotarcie do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym).
- Konsultowanie (ankiety, badania, spotkania i uzgodnienia):
 - bezpośrednie spotkania z mieszkańcami,
 - ankietyzacja w formie papierowej i elektronicznej,
 - wyłożenie projektu LPR do publicznego wglądu wraz z możliwością wnoszenia uwag i propozycji projektów (na kartach projektów).
- Współdecydowanie stron:
 - włączenie się interesariuszy w realizację działań rewitalizacyjnych.

Kompleksowość, koncentracja, komplementarność Lokalnego Programu Rewitalizacji

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób **kompleksowy** (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków europejskich, w tym: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego i technicznego. Zaplanowane inwestycje nie są nastawione jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, czy skupione tylko na działaniach remontowych i modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze zdegradowanym. Lokalny Program Rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą

¹⁰<http://partycypacjaobywatelska.pl/strefa-wiedzy/abc-partycypacji/co-to-jest-partycypacja-obywatelska-2/>

osiągnięcie kompleksowości interwencji. Projekty inwestycyjne oraz tzw. "miękkie" są wzajemnie powiązane, jak również charakteryzują się synergią.

Podczas przygotowania dokumentu zastosowano zasadę **koncentracji**: terytorialnej i tematycznej. Koncentracja terytorialna przejawia się w tym, iż działania rewitalizacyjne skierowane są ku pewnemu, określonymu dzięki diagnozie, obszarowi. LPR został skierowany do obszarów najbardziej potrzebujących pomocy, gdzie koncentracja problemów jest największa. Koncentracja tematyczna polega na tym, że działania skupiają się na rozwiązywaniu problemów, które według diagnozy najbardziej szkodzą obszarowi problemowemu. Koncentracja interwencji i konieczność hierarchizacji potrzeb powoduje, że LPR dotyczy obszaru zdegradowanego w mieście, tj. tych, gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa.

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich **komplementarności** w różnych wymiarach:

- *Komplementarność przestrzenna* – na etapie tworzenia dokumentu wzięto pod uwagę wzajemne powiązania pomiędzy projektami rewitalizacyjnymi. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synerгии. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.
- *Komplementarność problemowa* oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar zdegradowany we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym).
- *Komplementarność proceduralno-instytucjonalna* dotyczy takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.
- *Komplementarność międzyokresowa* – do chwili obecnej samorząd gminy nie posiadał Lokalnego Programu Rewitalizacji skupiającego się na zdefiniowanym w diagnozie obszarze zdegradowanym. Realizowano jedynie podstawowe zadania gminy związane m.in. z opieką społeczną. Jednakże Program został opracowany w oparciu o wnioski i doświadczenia z poprzedniej perspektywy programowania, w tym Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013.
- *Komplementarność źródeł finansowania*, w kontekście polityki spójności 2014-2020 – projekty rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków m.in. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu

Społecznego (EFS) z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszaru zdegradowanego. Jednocześnie koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE. Komplementarność finansowa oznacza zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian.

Planowanie w oparciu o realnie możliwe do uzyskania środki

W związku z ograniczonymi środkami budżetowymi Gminy Sułów, konieczne jest pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Przy programowaniu działań z udziałem środków zewnętrznych uwzględniono realne możliwości uzyskania dofinansowania z dostępnych funduszy. Uwzględniono również konieczność posiadania wkładu własnego do projektów. Ponieważ na etapie tworzenia LPR koszty projektów są szacunkami, plan finansowy programu jest z konieczności indykatywny. Jednocześnie podczas naboru projektów do LPR oraz jego aktualizacji

o nowe przedsięwzięcia, potencjalni partnerzy procesu rewitalizacji zadeklarują zabezpieczenie wkładu własnego.

Elementy LPR i etapy jego opracowania

Opracowany w oparciu o powyższe zasady Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020 składa się następujących kluczowych elementów:

- opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi;
- diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
- zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji;
- wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji oraz cele rewitalizacji i odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
- lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową; mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji; indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł;
- system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji oraz mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji;

- system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

W ramach prac nad szeroką diagnozą w pierwszej kolejności przeprowadzono prace przygotowawcze polegające na zgromadzeniu materiałów źródłowych oraz danych dotyczących Gminy Sułów, zarówno ilościowych, jak i jakościowych. Dane pozyskano z Urzędu Gminy Sułów, strony internetowej gminy (<http://www.sulow.pl/>), Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, a także raportów nadrzędnych instytucji samorządowych

i wyspecjalizowanych jednostek. Dokumentami źródłowymi dla opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji była Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sułów na lata 2014-2020 oraz Strategia Rozwoju Gminy Sułów na lata 2015-2020. Problemy zidentyfikowane w strategiach zostały uwzględnione podczas opracowania diagnozy Gminy Sułów w niniejszym LPR, a wskaźniki odpowiednie dla poszczególnych problemów zostały przeanalizowane w skali wyznaczonych jednostek pomocniczych gminy Sułów, bazując w głównej mierze na granicach obrębów geodezyjnych. Po zebraniu wszystkich niezbędnych danych i informacji przeprowadzono szczegółową analizę problemów społecznych, która została uzupełniona analizą wskaźników odpowiednich dla problemów w sferach gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Na podstawie analizy wskaźnikowej, uwzględniającej w szczególności wskaźniki społeczno-gospodarcze, wyznaczony został obszar zdegradowany, na którym zidentyfikowano sytuację kryzysową. Wyznaczone jednostki wchodzące w skład obszaru zdegradowanego, w których zidentyfikowano najgorszą sytuację społeczną, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów zostały uznane za obszar rewitalizacji.

Podczas dalszych prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji określona została wizja stanu docelowego obszaru rewitalizacji oraz cele i kierunki działań rewitalizacyjnych. Następnie zidentyfikowano projekty rewitalizacyjne realizujące przyjęte cele, opracowano szczegółowy plan ich finansowania z podaniem możliwych źródeł, opracowano harmonogram ich realizacji, a także opisano komplementarność projektów.

Jednym z ostatnich etapów prac nad LPR było opracowanie systemu wdrażania oraz monitorowania efektów podejmowanych działań rewitalizacyjnych, a także systemu ewaluacji i aktualizacji.

ZAŁĄCZNIK NR 2. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU GMINY SUŁÓW

1. Sfera społeczna

Charakterystyka sfery społecznej

Według danych GUS, na terenie gminy Sułów, w 2015 r. zamieszkiwało 4645 osób, które stanowiły 4,3% mieszkańców terenu powiatu zamojskiego. Kobiety stanowiły 51,9% ogółu mieszkańców, co przekładało się na 108 kobiet w przeliczeniu na 100 mężczyzn. Średnia dla powiatu wynosiła 103 kobiety na 100 mężczyzn. Z danych Urzędu Gminy wynika, iż gęstość zaludnienia wynosi 56,6 os./km². Najwięcej osób na kilometr kwadratowy przypada w sołectwie Rozłopy-Kolonia – 70,4 osoby. Zgodnie z danymi UG Sułów teren gminy w 2015 r. zamieszkiwało 4768 osób (o 5,43% osób mniej w porównaniu do 2010 r. i 9,57% mniej niż w 2005 roku). W podziale na sołectwa największy odsetek ludności zamieszkuje sołectwo Michałów (18,3% ludności gminy) oraz sołectwo Deszkowice Pierwsze (13,2%). Natomiast najmniej sołectwo Kawęczyn Kolonia – 1,3%.

Tabela 1. Liczba ludności na terenie poszczególnych sołectw gminy Sułów w latach 2005-2015

Nazwa sołectwa	2005	2010	2015
Deszkowice Drugie	421	392	386
Deszkowice Pierwsze	685	666	629
Kawęczyn Kolonia	70	65	61
Kitów	272	247	239
Kulików	99	94	88
Michałów	1045	948	874
Rozłopy	371	347	326
Rozłopy Kolonia	101	104	99
Sąsiadka	422	407	378
Sułowiec	353	326	310
Sułów	399	389	380
Sułów Kolonia	68	71	67
Sułówek	101	103	98
Tworyczów	586	601	566
Żrebce	280	282	267

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Sułowie

Analizując dynamikę zmian liczby ludności w latach 2005-2015 w podziale na sołectwa gminy zauważalny jest spadek liczby ludności na terenie całej gminy.

Według danych GUS pod koniec 2015 r. Gminę Sułów zamieszkiwało 4645 mieszkańców, z czego 51,9% stanowiły kobiety. Od 2010 r. liczba mieszkańców zmniejszyła się o 256 osób przy czym 68,4% ubytku mieszkańców stanowili mężczyźni.

O niekorzystnych trendach demograficznych świadczy wskaźnik zmiany liczby ludności na 1000 mieszkańców w danym roku. W porównaniu do średnich dla województwa lubelskiego i powiatu zamojskiego w Gminie Sułów zmiany liczby ludności są widoczne. Najniższy wskaźnik wynoszący -27,5 osób na 1000 mieszkańców gmina uzyskała w 2009 r. (BDL GUS)

Na terenie gminy Sułów odnotowuje się ujemny przyrost naturalny, który świadczy o przewadze zgonów nad urodzeniami żywymi (2015 r. wartość przyrostu naturalnego

wynosiła -28) dając saldo na 1000 mieszkańców w wysokości -6. Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem jest ujemne saldo migracji (-42 w 2014 r.), które świadczy o większej liczbie wymeldowani niż zameldowań na terenie gminy. (BDL GUS)

Analizując ludność według ekonomicznych grup wieku, w ostatnich 5 latach, można zaobserwować spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Świadczy to o procesie starzenia się społeczeństwa, który jest widoczny na terenie całego kraju. W 2015 r., największy odsetek stanowiły osoby w wieku produkcyjnym – 60,6% ogółu ludności i ich wartość utrzymuje się na stałym poziomie w ciągu ostatnich lat.

Są to tendencje ogólnokrajowe, które osłabiają potencjał ludnościowy danej jednostki administracyjnej. Niekorzystne procesy demograficzne będą miały negatywny wpływ przede wszystkim na rynek pracy oraz system ubezpieczeń społecznych. Mogą również wpłynąć na sytuację finansową gminy, gdyż wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym i jednoczesny wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne dla osób starszych spowoduje potrzebę zwiększenia wydatków na pomoc społeczną i zapewnienie opieki osobom starszym.

Zgodnie z prognozą liczby ludności Głównego Urzędu Statystycznego w 2050 r. powiat zamojski będzie zamieszkiwało o 15,7% mniej ludności w porównaniu do 2016 r. Zgodnie z prognozą tereny miast do 2050 r. opuści ok. 12,6% mieszkańców (w porównaniu do 2016 r.), a na tereny wiejskie – 16,1%. Prognozy wynikają ze zmian struktury ludności, procesem starzenia się społeczeństwa oraz migracja ludzi młodych (zarówno w celach zarobkowych i edukacyjnych).

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy liczebności ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie, bardzo istotne kwestie związane ze spadkiem liczby dzieci i młodzieży oraz liczbą osób starszych. Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak i seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie dostosowanie dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

Rozwój gminy jest w znacznym stopniu zależny od poprawnego funkcjonowania lokalnego rynku pracy. Głównymi czynnikami, uzależnionymi od siebie i jednocześnie warunkującymi rodzaj i charakter rynku pracy, są struktura gospodarcza oraz zasoby ludzkie. W 2015 r., wg danych GUS, na terenie gminy Sułów pracowało w sumie 39 osób na 1000 mieszkańców. W podziale na płeć zdecydowany odsetek pracujących stanowiły kobiety – 67,8%.

Realizacja polityki społecznej Gminy Sułów oparta jest o „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sułów na lata 2014-2020” (SRPS). Dokument ten precyzuje zadania samorządu gminnego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w tym włączenie społeczne osób wykluczonych.

Realizacją zadań, zgodnych z SRPS, z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Sułów zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sułowie, który zlokalizowany jest pod adresem Sułów 143. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin wymagających wsparcia oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna wspiera osoby zagrożone wykluczeniem społecznym w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb i umożliwiając im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zgodnie z danymi SRPS w 2010 r. na terenie gminy Sułów z pomocy społecznej korzystały 723 osoby (14,3% ogółu mieszkańców gminy). Głównymi powodami udzielania świadczeń było bezrobocie (95 rodzin), ubóstwo (78 rodzin), długotrwała i ciężka choroba (65 rodzin), potrzeba ochrony macierzyństwa (52 rodzin) oraz niepełnosprawność (37 rodzin).

Wg danych UG Sułów w 2015 r. na terenie gminy z pomocy społecznej skorzystało 720 osób (15,1% ogółu ludności gminy). Na terenie gminy największy odsetek osób w rodzinach pobierających zasiłki z pomocy społecznej w liczbie osób zameldowanych w danym sołectwie odnotowano na terenie sołectwa Tworczyów – 24% oraz Deszkowice Drugie 23,8%. Natomiast najniższy procent pobranych świadczeń odnotowano w sołectwie Kulików – 4,5%.

W ostatnich latach zauważalny jest spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej (w 2012 r. – 745 osób) przy jednoczesnym wzroście procentowym beneficjentów. Pierwszy wskaźnik wynika najprawdopodobniej z rygorystycznych kryteriów dochodowych, które ograniczają liczbę osób uprawnionych do korzystania z pomocy społecznej. Niepokojący jest natomiast fakt zwiększania się liczby osób objętych pomocą w stosunku do ogółu mieszkańców. Fakt ten może mieć związek z pogarszającą się sytuacją na rynku pracy wynikającym m.in. z kryzysu ekonomicznego.

Oświata

Wpływ na rozwój społeczeństwa ma infrastruktura społeczna gminy, która składa się zespół urządzeń publicznych zaspakajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności. Infrastrukturę oświatowo-edukacyjną w gminie tworzą:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Sułowie oraz dwie biblioteki filialne (1589 osób na jedną placówkę),
- Zespół Szkół w Sułowie (wg danych z 2014 r. na oddział szkolny przypadało 20,5 ucznia),
- Zespół Szkół w Michalowie (18 uczniów/oddział),
- Szkoła Podstawowa w Tworczowie (8,8 ucznia/oddział),
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sułowie,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Rozłopach.

W przypadku obiektów oświatowych jest zadowalające. Niekorzystnie przedstawia się stan techniczny budynków. Wymagają one prac termomodernizacyjnych (stan informacji na 2014 r – Strategia). W aspekcie rozwoju kultury fizycznej niepokojący jest fakt, iż tylko Zespół Szkół w Sułowie posiada salę gimnastyczną, która udostępniana jest młodzieży z pozostałych placówek oświatowych na terenie gminy. Z kolei Zespół Szkół w Michalowie posiada boisko wielofunkcyjne, które w miesiącach letnich pozwala na uprawianie sportów na świeżym powietrzu. Każda ze szkół posiada place zabaw. Realizacja zadań kulturalnych wspomagana jest budynkami Ochotniczych Straży Pożarnych, które pełną funkcję centrów kultury regionalnej, jednak wymagają one doposażenia.

Ochrona zdrowia

Podstawowa opieka zdrowotna mieszkańców prowadzona jest na poziomie gminnym. Na terenie gminy Sułów funkcjonują dwa ośrodki zdrowia: w Tworczowie oraz w Michalowie. W ośrodku zdrowia w Tworczowie przyjmuje jeden lekarz, jedna pielęgniarka szkolna i jedna położna. W ośrodku zdrowia w Michalowie jest dwóch lekarzy, w tym jeden pediatra, trzy pielęgniarki i jedna położna. W każdym z ośrodków przyjmują również stomatolodzy po jednym w każdym. Na jednego lekarza przypada średnio około 1600 pacjentów. Ponieważ gmina nie posiada szpitala, mieszkańcy korzystają ze szpitali położonych najbliżej gminy, które znajdują się w Szczepleszynie oraz w Zamościu. W gminie znajdują się dwa punkty apteczne pierwszego typu. Na terenie gminy wg danych GUS w 2015 roku udzielono w sumie 12 507 porad w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.

Z przedstawionych powyżej informacji można zauważyć, że sytuacji w służbie zdrowia w gminie Sułów nie wygląda najlepiej. Wynika to między innymi z bardzo małej ilości lekarzy (3 w tym jeden pediatra) oraz stomatologów (2). Sytuacja ta ma wpływ na to, że bardzo duża liczba ludności przypada na jednego lekarza oraz stomatologa co może w znacznym stopniu wydłużyć czas oczekiwania na wizytę u specjalisty.

Bezpieczeństwo

W gminie Sułów bezpieczeństwa przeciwpożarowego strzegą Ochotnicze Straże Pożarne. Działają w oparciu o Ustawę o ochronie przeciwpożarowej, prawo o stowarzyszeniach oraz statut Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. Koszty wyposażenia, utrzymania, wyszkolenia i zapewnienia gotowości bojowej w myśl art. 32.1 ustawy o ochronie przeciwpożarowej ponosi gmina. Zgodnie z nazwą Ochotnicza Straż Pożarna to organizacja, w której uczestnictwo jest dobrowolne. Celem jej działania jest przede wszystkim zorganizowanie i wyszkolenie oddziału strażackiego. Na terenie gminy działa 13 Ochotniczych Straży Pożarnych w sołectwach: Sułówek, Rozłopy-Kolonia, Kulików, Rozłopy, Żrebce, Kitów, Tworczów, Sąsiadka, Michalów, Deszkowice Pierwsze, Sułów, Kawęczyn-Kolonia, Sułowiec.

Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy na terenie gminy Sułów w 2015 r. liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” wynosiła 10. W podziale na sołectwa procedura „Niebieskiej Karty”

wszczęta była w Deszkowicach Pierwszych, Michalowie, Rozłopach, Sąsiadce, Sułowcu oraz Tworyczowie.

Poziom bezpieczeństwa jest jednym z głównych aspektów mówiących o jakości życia mieszkańców danej jednostki administracyjnej. Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Sułów czuwa Komisariat Policji w Szczepieszynie, będący pod kierownictwem Komendy Miejskiej Policji w Zamościu.

Tabela 1. Liczba przestępstw kryminalnych popełnionych na terenie gminy Sułów w 2015 r. w podziale na sołectwa

Sołectwo	Liczba odnotowanych przestępstw kryminalnych na terenie sołectwa w 2015 r.	Liczba odnotowanych przestępstw kryminalnych na terenie sołectwa w 2015 r. na 1000 os.
Deszkowice Drugie	0	0,0
Deszkowice Pierwsze	5	7,9
Kawęczyn - Kolonia	0	0,0
Kitów	0	0,0
Kulików	3	34,1
Michalów	11	12,6
Rozłopy	2	6,1
Rozłopy - Kolonia	0	0,0
Sąsiadka	5	13,2
Sułowiec	2	6,5
Sułów	0	0,0
Sułów - Kolonia	0	0,0
Sułówek	2	20,4
Tworyczów	5	8,8
Żrebce	0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Sułowie

Na terenie gminy Sułów w 2015 roku zostało popełnionych 35 przestępstw kryminalnych. Najwyższy współczynnik w przeliczeniu na 1000 mieszkańców został zanotowany w sołectwie Kulików. W ujęciu ilościowym największa liczba przestępstw została

zanotowana w sołectwie Michalów – 11 przestępstw. Żadne przestępstwo kryminalne nie zostało odnotowane na obszarze sołectw: Deszkowice Drugie, Kawęczyn Kolonia, Kitów, Rozłopy Kolonia, Sułów, Sułów-Kolonia oraz Żrebce.

Według danych Główniej Komendy Policji na obszarze gminy Sułów w 2015 roku doszło do 39 interwencji domowych w tym jedna dotycząca przemocy domowej związanej z procedurą „Niebieskich Kart”. 35,9% interwencji miało miejsce na obszarze sołectwa Michalów.

Na terenie gminy działa również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawę z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii). Zajmuje się wspieraniem osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowaniem zdrowego stylu życia oraz pomaga rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych.

Aktywność obywatelska mieszkańców

Istotnym wskaźnikiem wizualizującym jakość kapitału społecznego gminy jest aktywność obywatelska mieszkańców, przejawiająca się uczestnictwem w organizacjach społecznych, grupach nieformalnych i innych organizowanych inicjatywach obywatelskich. Na obszarze gminy Sułów działa 25 organizacji pozarządowych. Należą do nich: Ochotnicze Straże Pożarne, stowarzyszenia, fundacje oraz kluby sportowe. Miarą aktywności obywatelskiej jest również uczestnictwo mieszkańców w wyborach prezydenckich, parlamentarnych, europejskich oraz samorządowych.

Według danych Państwowej Komisji Wyborczej w wyborach samorządowych w 2014 r. na terenie gminy Szczepieszyn frekwencja wyborcza wyniosła 58,28% i była wyższa niż średnia krajowa, wojewódzka, powiatowa. W wyborach prezydenckich w 2015 r. wzięło udział 44,98% osób upoważnionych do głosowania, jednak była to wartość niższa niż średnia uzyskana w powiecie zamojskim oraz w województwie i kraju. W wyborach do Sejmu i Senatu z 2015 r. udział głosujących wśród upoważnionych do głosowania w gminie wynosił 39,12%, dla porównania w powiecie zamojskim – 44,37%, a w skali kraju – 50,92%. Z powyższych danych można wysunąć wniosek, iż społeczność lokalna przejawia większą aktywność w wyborach, które mają bezpośrednie przełożenie na kreowanie polityki lokalnej.

2. Rys historyczny

Początki osadnictwa na ziemiach należących do Gminy Sułów sięgają już późnej epoki kamienia. Badania archeologiczne prowadzone w dolinach rzek Por i Wieprz dowiodły istnienia tutaj wielu prehistorycznych kultur z okresu mezolitu i neolitu. Warto tutaj wspomnieć chociażby o ludach kultury pucharów lejkowatych, amfor kulistych czy chociażby ceramiki sznurowej, zaś w środkowym okresie brązu pojawia się prąsłowiańska kultura łużycka. Do VI wieku naszej ery obszar ten był po silnym wpływie Cesarstwa Rzymskiego. Później w następstwie wielkiej wędrówki ludów ostatecznie osiedliły się tutaj pierwsze plemiona słowiańskie, które w przyszłości miały przekształcić się w pierwotne

polskie plemiona Łędzian. Okres tuż przed chrztem i konsolidacją ziem Polskich charakteryzował się dużą stabilizacją społeczną, a także rozwojem osadniczym regionu. W okresie od X-XIV wieku tereny te należały do ziem ruskich jako przygraniczna część Księstwa Halicko-Włodzimierskiego. Dlatego też w regionie powstają liczne grody obronne m.in. w miejscowości Sąsiadka. Ziemie należące obecnie do Gminy Sułów powracają do Polski razem z grodami Czerwieńskimi za panowania Kazimierza Wielkiego. W tym momencie następuje druga faza rozwoju osadnictwa wynikająca z wielu lokacji rycerstwa polskiego, które znacząco ożywiły ten region.

Sułów

Pod koniec XIV wieku Sułów zostaje oddany przez Dymitra z Goraja jako uposażenie dla plebana nowo utworzonej parafii w Szczebrzeszynie pozostając w dobrach kościelnych do 1865 roku. Spis z 1827 roku notuje, iż Sułów liczył 37 domów oraz 252 mieszkańców, zaś wg spisu z roku 1921 - 90 domów oraz 541 mieszkańców. Dnia 10 lipca 1943 roku mieszkańcy wsi zostali wysiedleni przez Niemców, ponadto w październiku tego samego roku żandarmeria niemiecka rozstrzelała tutaj 46 Żydów ze Szczebrzeszyna. W 1982 roku wybudowano murowaną kaplicę p.w. bł. Czesława Wyznawcy, należąca do parafii w Tworczowie.

Deszkowice

Miejscowość ta po raz pierwszy pojawia się na kartach historii w roku 1398 jako jedna z wsi należących do włości szczebrzeskich. Rejestr poborowy z roku 1564 notuje, że znajdowało się tutaj ponad 19 łana kmiecego. Ponadto w zapiskach można znaleźć informację, iż wieś posiadała folwark, młyn, karczmę, bielarnię płótna oraz drewniany dwór. Według spisu z 1921 wieś posiadała 252 domy oraz 1506 mieszkańców. W czasie II wojny światowej mieszkańcy wsi zostali wysiedleni przez Niemców. W roku 1988 zakończono budowę kościoła, zaś w roku 1999 została erygowana nowa parafia.

Kitów

Pierwotnie wieś znana jako Łętownia. Pierwsza wzmianka pochodzi z roku 1489. Od połowy XVI wieku właścicielami wsi byli Zamoyscy, którzy włączyli ją do Ordynacji. Ze spisu z 1827 wynika, iż wieś liczyła 17 domów i 107 mieszkańców. Ponadto znajdowały się tu folwark, młyn oraz dwie karczmy. W czasie II wojny światowej Niemcy dokonali pacyfikacji wsi rozstrzelując 168 osób, pozostali mieszkańcy zostali wysiedleni. Spis z roku 1921 informuje o 83 domach oraz 490 mieszkańcach.

Kulików

Po raz pierwszy pojawia się w dokumentach w 1398 roku. Przez długi okres czasu, wieś była własnością Zamoyskich, którzy włączyli ją do Ordynacji. Miejscowość posiadała również folwark, młyn i karczmę. Wg spisu z 1827 roku wieś liczyła 11 domów oraz 78 mieszkańców. W roku 1921 było już 27 domów i 177 mieszkańców.

Michałów

Wieś przed 1388 rokiem należała do szczebrzeskiej włości Gorayskich. Od XVI wieku stała się częścią Ordynacji Zamojskiej. Ponadto w XVI wieku znajdował się tutaj dwór, młyn, browar oraz dwie karczmy. Wg spisu z 1827 roku miejscowość liczyła 44 domy oraz 357 mieszkańców, zaś spis z 1921 roku mówi o 72 domach oraz 469. Folwark w Michałowie zajmował się głównie hodowlą koni rasowych. Na początku XX wieku powstała tu również niewielka elektrownia wodna, młyn wodny, magazyn zbożowy oraz szkoła. Po wojnie folwark użytkowany był przez Stadninę Koni, a później przez PGR.

Rozłopy

Po raz pierwszy informację o miejscowości możemy znaleźć w dokumentach z 1398 roku. Podobnie jak większość z wiosek z regionu również i ta początkowo należała do włości szczebrzeskiej Dymitra z Goraja. W XVI wieku zanotowano istnienie cerkwi. Pod koniec XVIII wieku włączona do Ordynacji Zamojskiej.

Sąsiadka

Na terenie miejscowości znajduje się dawne grodzisko wczesnośredniowieczne z przełomu XI-XII wieku, które identyfikuje się z historycznym grodem Sutiejsk. Nazwa wsi Sąsiadka po raz pierwszy pojawia się w roku 1430 w akcie podziału dóbr ówczesnych właścicieli. Od początku XVII wieku wieś przechodzi w ręce Zamoyskich. W tym czasie we wsi znajduje się dwór, młyn oraz karczma. Wg spisu z 1827 roku Sąsiadka liczyła 38 domów i 192 mieszkańców. Zaś w roku 1921 miejscowość posiadała 126 domów i 682 mieszkańców.

Sułowiec

Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1403 roku. Wieś często zmieniała swoich właścicieli, wśród których między innymi byli Zamoyscy. Spis z 1921 wskazuje, że wieś posiadała 60 domów i 358 mieszkańców. Na terenie miejscowości znajduje się cmentarz na którym pochowanych jest 5 tys. niemieckich żołnierzy.

Sułówek

Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1593 roku, kiedy to razem z Sułowem została przekazana w trzyletnią dzierżawę plebanowi szczebrzeszyńskiemu, pozostając w dobrach kościelnych do roku 1865. Wg spisu z 1921 roku wieś posiadała 45 domów oraz 253 mieszkańców.

Tworczów

Dawniej zwana jako Tworzyców. Po raz pierwszy wymieniona w roku 1403. W roku 1589 włączona przez Zamoyskiego do Ordynacji, pełniąc do 1792 roku rolę klucza dóbr. Wieś posiadała m.in. folwark, dwór, młyn, karczmę oraz murowany zamek. Wg spisu z roku 1921 wieś liczyła 96 domów oraz 611 mieszkańców. W latach 1932-33 wybudowano również drewniany kościół powołując później parafię p.w. św. Piotra i Pawła.

Żrebce

Wieś wspomniana w dokumentach z roku 1398 jako osady należącej do włości szczebrzeskiej. W 1593 roku włączona do Ordynacji Zamojskiej. Wg spisu z roku 1827 wieś liczyła 28 domostw i 138 mieszkańców, zaś w roku 1921 – 72 domy oraz 501 mieszkańców.

3. Strefa środowiskowa

Gleby

Na przeważającym obszarze Gminy Sułów występują gleby lessowe i brunatne. Posiadają one wysokie klasy bonitacyjne, od I do IV co sprzyja rozwojowi rolnictwa. W dolinach rzecznych występują gleby mułowe oraz torfowe. Na terenie gminy znajdują się złoża surowców ilastych oraz kruszyw naturalnych, które mogą być wykorzystywane w produkcji ceramiki budowlanej.

Zasoby wodne

Gmina Sułów posiada dobrze rozwiniętą sieć wód powierzchniowych. Przez obszar Gminy przepływają rzeki: Wieprz (z południa na północ), Pór, Stara Gorajka oraz Łętownia (z zachodu na wschód). Odprowadzają one wody do zlokalizowanego w północno-wschodniej części sztucznego Zbiornika Nielisz. W centrum miejscowości Michałów przy ulicy Zielonej położony jest staw rybny zasilany wodami rzeki Wieprz. W dolinie Póru na wysokości miejscowości Stara Wieś oraz Sułów znajdują się starorzecza tej rzeki. Na wysokości miejscowości Deszkowice Pierwsze znajdują się liczne podmokłe zagłębienia terenu, okresowo zasilane wodami opadowymi.

Rysunek 3 Zbiornik wodny "Nielisz" (źródło: *Urząd Gminy w Sułowie*)

Powietrze

Jakość powietrza na obszarze Gminy Sułów jest na dobrym poziomie, co uwarunkowane jest głównie brakiem bezpośredniej bliskości potencjalnych podmiotów gospodarczych, które emitowałyby znaczne ilości zanieczyszczeń do atmosfery. W granicach gminy nie odnotowano przekroczeń stężeń pyłów PM₁₀ oraz PM_{2,5}. Głównymi emitentami zanieczyszczeń powietrza są indywidualne źródła ciepła oraz urządzenia grzewcze opalane paliwem stałym.

Obszary chronione

Obszar Gminy Sułów w znacznej części objęty jest obszarowymi formami ochrony przyrody.

Fragment Szczepreszyńskiego Parku Krajobrazowego obejmuje swoim zasięgiem południowo-zachodnią część Gminy. Ma on na celu zachowanie wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych oraz krajobrazowych w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary Natura 2000

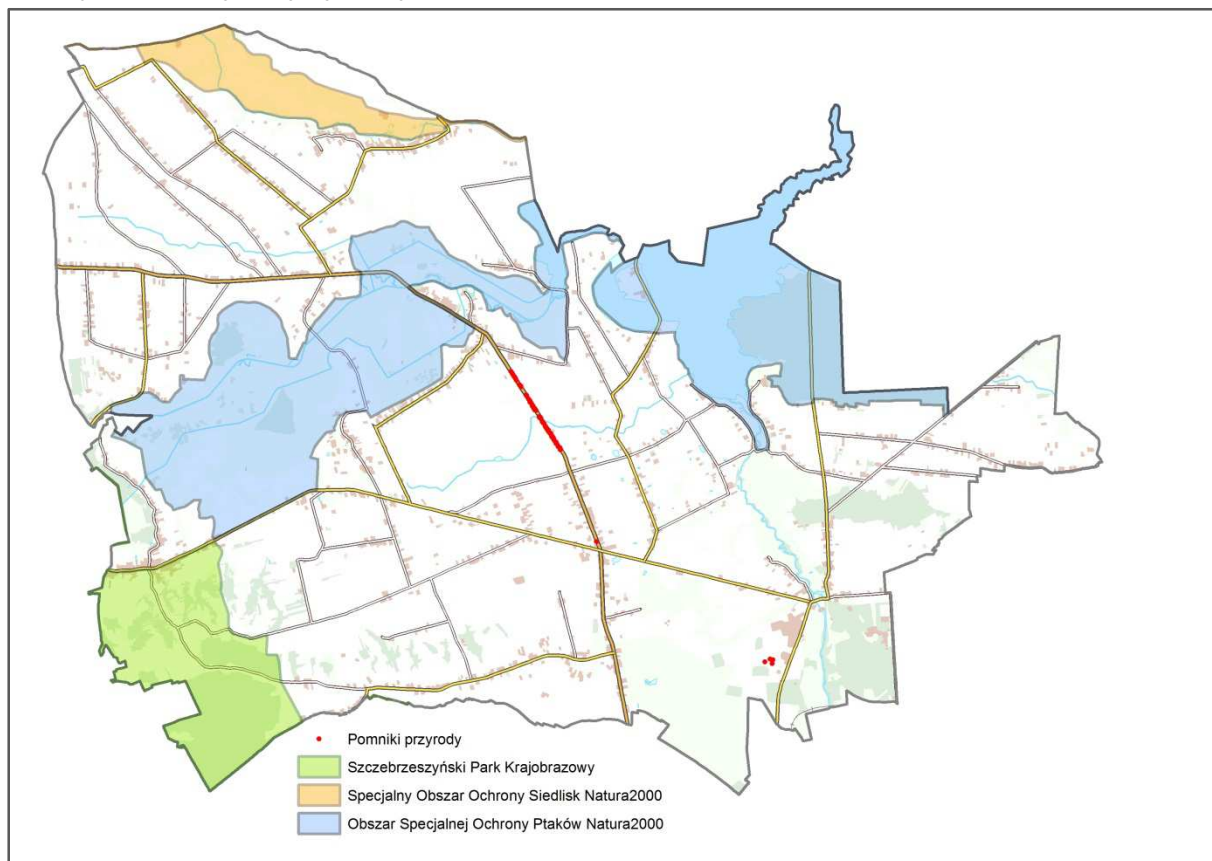
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) Ostoja Nieliska (PLB060020)

Obszar obejmuje zbiornik zaporowy na rzekach Wieprz i Por oraz przyległy od wschodu kompleks leśny "Las pod Rudą". W cofce zbiornika i strefie brzegowej występuje roślinność szuwarowa oraz turzycowiska. W lesie dominuje sosna, a w domieszce licznie występuje dąb.

Występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Obszar jest jedną z największych i najważniejszych ostoi ptaków wodno-błotnych w regionie. Bardzo duża liczebność (C6) rybitwy białowąsej (PCK) - gniazduje powyżej 50% populacji krajowej; dzięcioł białoszyi osiąga liczebność około 1% populacji krajowej (C6); stosunkowo wysoka liczebność (C7) osiąga czajka i - podczas wędrówki wiosennej - batalion. Zbiornik w Nieliszu jest również ważnym w regionie miejscem zimowania gatunków spoza załącznika I DP: krzyżówki i łyski.

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (SOO) Dolina Łętowni (PLH060040)

Obszar obejmuje dolinę rzeki Łętowni od wsi Wierzchowina (na zachodzie) do miejscowości Staw Ujazdowski (na wschodzie). Górny odcinek doliny to obszar rozległych torfowisk, w części użytkowanych ekstensywnie jako łąki kośne oraz eksploatowanych (wydobycie torfu), po części nieużytkowany. Dolny odcinek jest wąski, o przełomowym charakterze, silnie podtapiany i na ogół nieużytkowany. Obszar rozległych łąk użytkowanych ekstensywnie z obfitym występowaniem dzięgla łąkowego i brzozy niskiej. Występują tu znaczne powierzchnie, dobrze wykształconego, rzadkiego zespołu *Betulo-Salicetum repentis*. Z bezkręgowców stwierdzono występowanie czterech gatunków motyli z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Rysunek 4 Obszary chronione na terenie Gminy Sułów (źródło: opracowanie własne)

Pomniki przyrody

- grupa drzew tworząca aleję brzoza-klonową znajdującą się w pasie drogowym drogi wojewódzkiej nr 848 pomiędzy miejscowościami Sułów i Deszkowice Pierwsze
- 4 dęby szypułkowe zlokalizowane w miejscowości Michalów przy drodze powiatowej nr 3205L.

Rysunek 5 Aleja brzozowo-klonowa –pomnik przyrody (źródło: Urząd Gminy w Sułowie)

Lesistość

Gmina Sułów posiada niski wskaźnik lesistości. Łączna powierzchnia lasów wynosi 702 ha, co stanowi 7,5% powierzchni gminy.

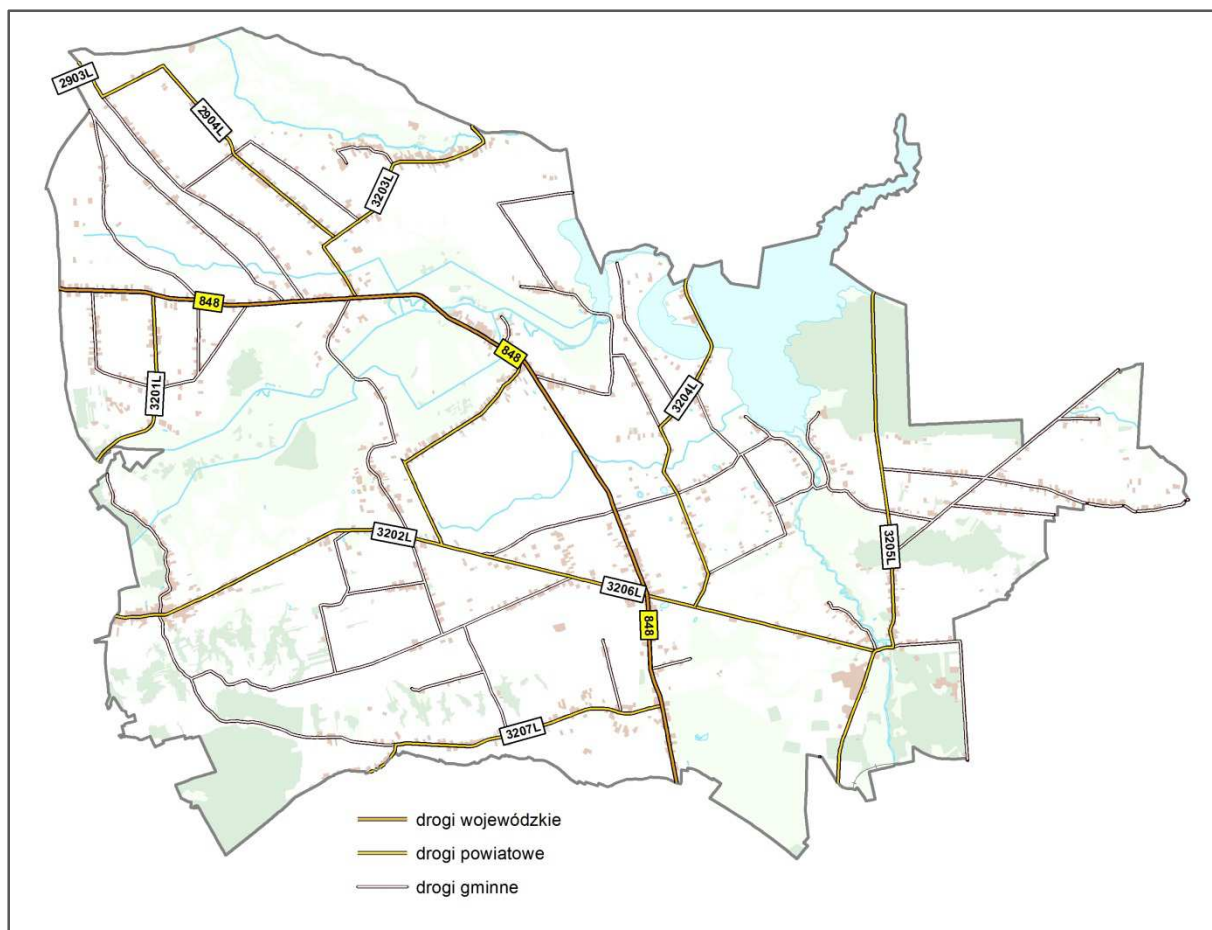
4. Sfera techniczna

Układ komunikacyjny

Na sieć układu dróg Gminy Sułów składają się drogi klasy wojewódzkiej, powiatowej oraz gminnej. Przez obszar gminy nie przebiega żadna droga krajowa.

Ważnym ciągiem drogowym jest droga wojewódzka nr 848, która biegnie przez obszar gminy na odcinku o długości 12,1 km. Łączy ona drogę krajową numer 74 z drogą wojewódzką nr 835. Główną rolę komunikacyjną na obszarze gminy pełnią drogi powiatowe nr. 2903L, 2904L, 3201L, 3202L, 3203L, 3204L, 3205L, 3206L, 3207L, których łączna długość wynosi 37, 9 km. 40 dróg klasy gminnej o łącznej długości 76 km. uzupełnia układ drogowy gminy.

Stan techniczny dróg jest zróżnicowany, jednak znaczna ich część wymaga remontów, ze względu na deformacje i ubytki w nawierzchni.

Rysunek 6 Sieć drogowa na terenie Gminy Sułów (źródło: opracowanie własne)

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Gmina Sułów posiada dobrze rozbudowaną sieć wodociągową. Jest ona zasilana w wodę z gminnego, dwustudniowego ujęcia znajdującego się w miejscowości Sasiadka. Łączna długość przewodów z przyłączami wynosi 119,1 km. Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej w gminie na koniec 2015 wynosiła 3863, co stanowi 83,2% ogółu mieszkańców. Przyłącze do sieci wodociągowej posiada 76,4% budynków mieszkalnych.

Na obszarze gminy, odcinki sieci kanalizacyjnej zbiorczej o długości 1,7 km wraz z oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną zlokalizowane są w Michalowie, przy obiektach należących do Spółdzielni Mieszkaniowej „Storczyk” oraz w Sułowie przy budynkach Urzędu Gminy i Zespołu Szkół w Sułowie. Pozostałe zabudowania korzystają z przydomowych oczyszczalni ścieków lub bezodpływowych osadników, które są okresowo opróżniane. Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w gminie na koniec 2015 roku wynosiła 431 co stanowi 9,3% ogółu mieszkańców. Przyłącze do sieci kanalizacyjnej posiada 1% budynków mieszkalnych.

Sieć elektroenergetyczna

Energia elektryczna dystrybuowana jest przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział Zamość (Rejon Administracyjny Zamość). Przez Gminę nie przebiega żadna linia wysokiego napięcia

a energia dostarczana jest przez sieć średniego napięcia 15 kW do stacji transformatorowych znajdujących się w każdym sołectwie. W Michalowie znajduje się przepływowa elektrownia wodna zlokalizowana na rzece Wieprz o mocy 0,9 MW.

Sieć gazowa

Gmina nie posiada sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają z rozprowadzanego w butlach gazu propan-butan.

System ciepłowniczy

Gmina nie posiada sieci ciepłowniczej, budynki ogrzewane są indywidualnymi źródłami ciepła oraz urządzeniami grzewczymi opalonymi paliwem stałym, które są lokalnymi głównymi emitentami zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do atmosfery

Telekomunikacja

Obszar Gminy Sułów jest objęty w bardzo dobrym stopniu zasięgiem telefonii stacjonarnej, komórkowej oraz sieci internetowej. W granicach gminy wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 848 przebiega światłowód telekomunikacyjny. Na terenie gminy znajduje się również maszt telekomunikacyjny należący do operatora sieci komórkowej POLKOMTEL. Zgodnie z założeniami projektu Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej w miejscowości Deszkowice Pierwsze, zlokalizowany będzie węzeł dystrybucyjny, co w przyszłości znacznie poprawi dostępność mieszkańców gminy do internetowej sieci szerokopasmowej.

Gospodarka odpadami

Województwo Lubelskie zostało podzielone zgodnie z zapisami Planu Gospodarki Odpadami Województwa Lubelskiego na 9 regionów. Gmina Sułów należy do Regionu Zamojskiego. Odpady powstające na terenie Gminy są w pierwszej kolejności segregowane przez mieszkańców, a następnie odbierane od nich i transportowane do składowiska odpadów w Kolonii Dębowiec PGK Sp. z o.o.

Gmina posiada Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Gminy Sułów na lata 2015-2032. W związku z tym bierze również udział w projekcie pt.: „Pilotażowy system gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego wzmocniony sprawnym monitoringiem ilości oraz kontroli ich usuwania i unieszkodliwiania”. W jego ramach na terenie Gminy zdemontowano i zutylizowano pokrycie eternitem oraz przekazano blacho dachówkę dla 13 budynków mieszkalnych.

Gospodarka niskoemisyjna

Gmina posiada Plan Gospodarki Niskoemisyjnej na lata 2016-2021. Dokument ten określa zadania, które ma do wykonania Gmina, aby spełniać postanowienia zawarte w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020. Głównym celem określonym w PGN jest „Podniesienie efektywności energetycznej, redukcja emisji CO₂ oraz zwiększenie udziału energii z odnawialnych źródeł na terenie Gminy Sułów”. Cel ten zostanie osiągnięty, jeżeli zostaną spełnione poniższe założenia:

- emisja gazów cieplarnianych zmniejszy się o ok. 450,75 Mg CO₂, tj. 1,24%

- zwiększył się udział zużycia odnawialnych źródeł energii o ok. 473,62 GJ, tj. 202,64%
- nastąpi poprawa efektywności energetycznej możliwa do ekonomicznego zrealizowania na poziomie 10 % w roku 2020 w stosunku do roku bazowego.

Odnawialne źródła energii

W 2015 roku Gmina Sułów przystąpiła do realizacji projektu pn. **„Więcej Słońca - wykorzystanie odnawialnych źródeł energii poprzez instalację kolektorów słonecznych w Gminie Sułów”** dofinansowanego w ramach Osi Priorytetowej VI Środowisko i czysta energia, Działania 6.2. Energia przyjazna środowisku, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach projektu wykonano:

- montaż 360 zestawów solarnych w budynkach indywidualnych
- montaż 3 zestawów solarnych w budynkach użyteczności publicznej
- budowę 10 słupów oświetleniowych (tzw. hybryd).

Obiekty podlegające ochronie konserwatorskiej

Na obszarze Gminy Sułów znajduje się dość dużo obiektów o znaczeniu historycznym i kulturowym, które podlegają ochronie konserwatorskiej i są wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego:

- cmentarz wojenny z I wojny światowej, nr rej.: A/1522 z 18.02.1988 w Kitowie
- zespół pałacowy „Klemensów”, XVIII-XIX, nr rej.: A/316 z 22.06.1956 i z 10.05.1967 w Michalowie w którego skład wchodzi: pałac, oranżeria, oficyna „dom emerytów”, dom odźwiernego „czerwony domek” oraz park
- budynki folwarczne, XIX/XX; elektrownia wodna, nr rej.: A/344 z 28.03.1988 w Michalowie
- budynki folwarczne, XIX/XX; urządzenia hydrotechniczne, nr rej.: A/344 z 28.03.1988 w Michalowie
- budynki folwarczne, XIX/XX; maneż, nr rej.: A/343 z 23.02.1989 w Michalowie
- zespół szkoły, XIX/XX, nr rej.: A/345 z 20.04.1990 w skład którego wchodzi szkoła oraz ogród szkolny w Michalowie
- kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła, drewniany., 1932, nr rej.: A/1514 z 31.03.1987 wraz z dzwonnica, drewniana, 1949r. w Tworczowie.

Rysunek 7 Zespół pałacowo-parkowy w Klemensowie (źródło: Urząd Gminy Sułów)

Do gminnej ewidencji zabytków wpisane są następujące obiekty:

- Kapliczka przydrożna – krzyż żelazny na postumencie w Deszkowicach Pierwszych
- Zespół folwarczny w Deszkowicach Pierwszych
- Mogiła zbiorowa pomordowanych w Kitowie
- Cmentarz wojenny w Kitowie
- Kapliczka murowana w Kitowie
- Zespół pałacowo-parkowy w Michalowie
- Zespół folwarczny w Michalowie
- Kapliczka – krzyż żelazny na postumencie w Michalowie
- Kapliczka – figurka Chrystusa w Michalowie
- Kapliczka przydrożna – figura Chrystusa w Sąsiadce
- Kapliczka przydrożna – krzyż żelazny w Sąsiadce
- Kapliczka przydrożna – krzyż żelazny na postumencie w Sułowie
- Dom, obecnie Urząd Gminy w Sułowie
- Kapliczka przydrożna – krzyż kamienny w Sułowie-Kolonii
- Kapliczka przydrożna – figura MB w Sułowcu
- Cmentarz Wojenny z I Wojny Światowej w Sułowcu
- Zespół folwarczny w Sułowcu
- Cmentarz rzymsko-katolicki w Tworyczowie
- Zespół kościoła parafialnego pw. Św. Piotra i Pawła w Tworyczowie
- Dzwonnica w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Piotra i Pawła w Tworyczowie
- Kapliczka w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Piotra i Pawła w Tworyczowie
- Kapliczka – figura z krzyżem w Tworyczowie

- Kapliczka przydrożna – krzyż żelazny na postumencie w Żrebcach

Mieszkalnictwo

Ze względu na korzystne warunki przyrodnicze oraz geologiczne, na przeważającym obszarze Gminy występują dobre warunki dla rozwoju sieci osadniczej. W granicach administracyjnych Gminy Sułów, zwartą zabudowę o charakterze zagrodowym jednorodzinny, posiadają obręby ewidencyjne: Kitów, Michalów, Sąsiadka, Sułówek oraz Żrebce. Budynki należące do Spółdzielni Mieszkaniowej „Storczyk” w Michalowie mają charakter zabudowy wielorodzinnej. Liczba mieszkań oraz izb w gminie utrzymuje się na stałym poziomie z nieznaczną tendencją wzrostową.

Tabela 2. Zasoby mieszkaniowe gminy Sułów w latach 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkań	1 862	1 864	1 865	1 866	1 868	1 870
Liczba izb	6 325	6 335	6 340	6 345	6 358	6 369
Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	156 751	156 948	157 051	157 186	157 387	157 618

Źródło danych: BDL GUS

Na koniec 2015 roku Gmina dysponowała 4 mieszkaniami komunalnymi o łącznej powierzchni 150 m²

Tabela 3. Zasoby lokali komunalnych gminy Sułów w latach 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba lokali komunalnych	0	0	2	3	4
Powierzchnia użytkowa lokali komunalnych (m ²)	0	0	73	97	150

6. Sfera gospodarcza

Rynek pracy

Gmina Sułów posiada typowo rolniczy charakter a większość mieszkańców pracuje w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Według danych z Państwowego Spisu Rolnego z 2010 roku, na terenie Gminy istniało 886 indywidualnych gospodarstw rolnych z czego 879 posiadało dochody z działalności rolniczej. Na obszarze gminy nie są zlokalizowane duże zakłady pracy w związku z tym część mieszkańców dojeżdża do firm znajdujących się w większych miejscowościach: Biłgoraju, Szczepieszynie czy też Zamościu. Na dzień 01.03.2017 na terenie gminy zarejestrowanych jest 85 podmiotów gospodarczych.

W Gminie Sułów na dzień 31.12.2016 zarejestrowane były 222 osoby bezrobotne (4,6% ogółu mieszkańców gminy) z czego 99 (2% ogółu mieszkańców) to bezrobotne kobiety a 95 to osoby bezrobotne do 30 roku życia (1,9% ogółu mieszkańców gminy). W okresie lat 2010-2015 liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych utrzymuje się na stałym poziomie

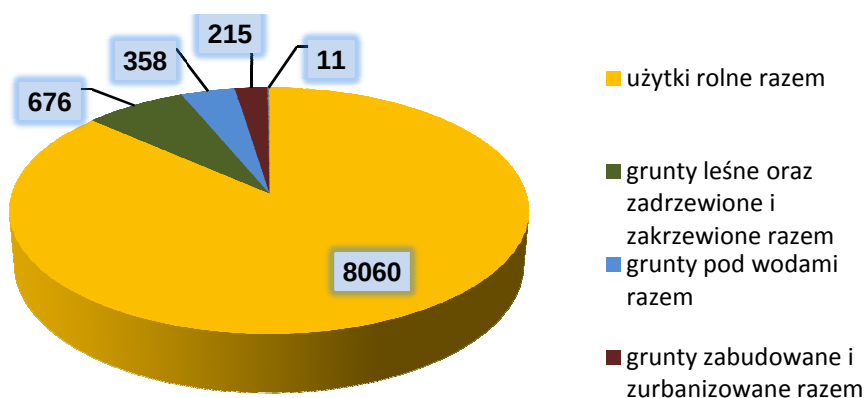
Tabela 4. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na koniec roku	270	244	272	301	273	260

5. Strefa przestrzenno-funkcjonalna

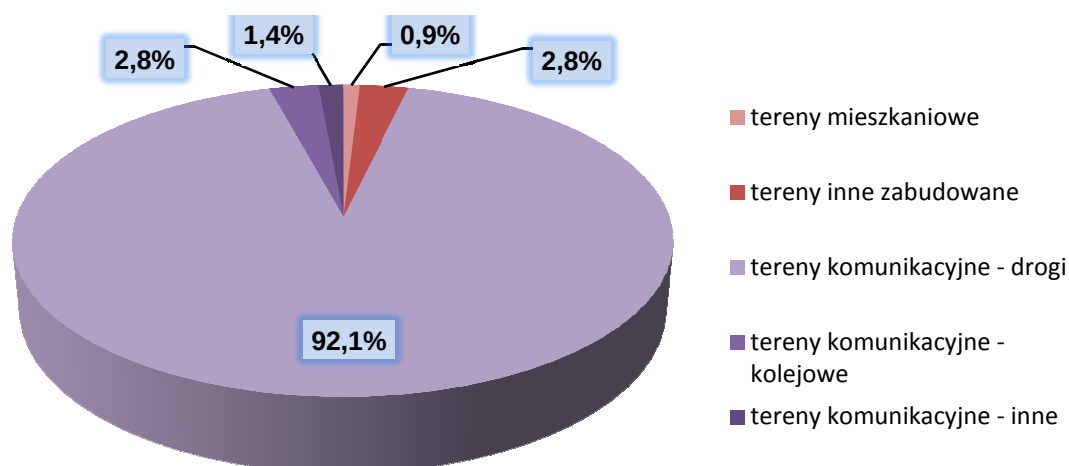
Sułów jest gminą wiejską o powierzchni 9324 ha. Największą jej część zajmują użytki rolne i wynoszą one aż 86,5% powierzchni gminy, grunty zabudowane i zurbanizowane obejmują niewiele ponad 2%. Udział gruntów leśnych wynosi około 7,3%, zaś gruntów pod wodami to 3,8% powierzchni gminy.

Wykres 1. Użytkowanie gruntów w Gminie Sułów (w ha).

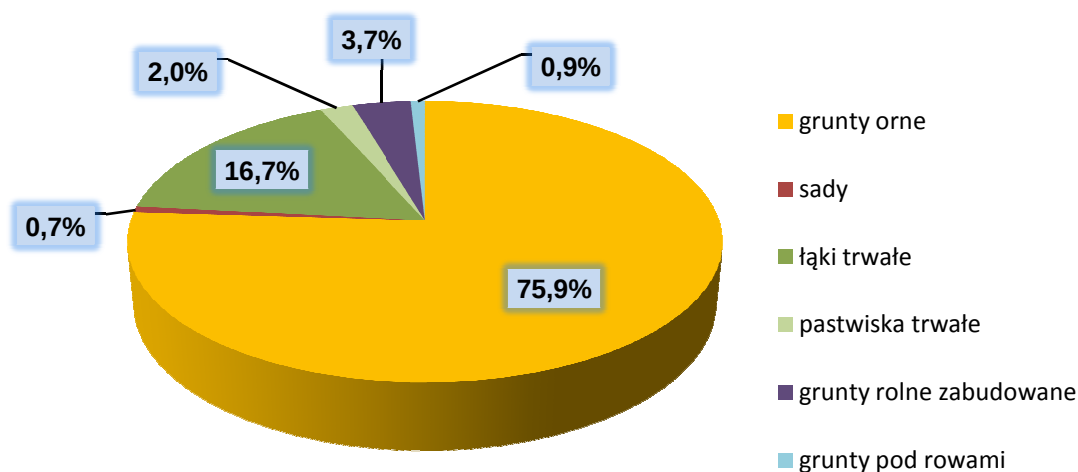
Wśród obszarów zabudowanych i zurbanizowanych, dominującą rolę odgrywają tereny komunikacyjne, a w szczególności drogi, które swym obszarem obejmują ponad 92% ogółu.

Wykres 2. Struktura terenów zabudowanych i zurbanizowanych.

Nieco większe zróżnicowanie występuje wśród struktury użytkowania gruntów rolnych. W tym przypadku prawie 76% obszaru zajmują grunty orne. W pozostałej części największy udział mają łąki trwałe ok. 16,7%.

Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów rolnych

Zarówno czynniki antropogeniczne jak i środowiskowe mają wpływ na strukturę przestrzenno-funkcjonalną gminy. Przestrzenny układ Gminy Sułów wykrystalizował się w oparciu o naturalne warunki środowiskowe, gdzie główną rolę odgrywają zarówno przepływające przez gminę rzeki Por i Wieprz, a także wysoka jakość gleb oraz ukształtowanie terenu (z lokalnymi różnicami względnymi wysokości sięgającymi nawet 70 m).

Gmina Sułów charakteryzuje się mieszanym typem zabudowy mieszkaniowej. Zabudowa zwarta jednorodzinna zagrodowa występuje w miejscowościach: Sułów, Kitów, Michalów, Sąsiadka, Sułówek Żrebce, zaś zabudowa wielorodzinna znajduje się jedynie w Michalowie.

Na pozostałym obszarze przeważa zabudowa rozproszona zagrodowa. Sułów jako ośrodek gminny pełni rolę administracyjno-usługową. Miejscowości Deszkowice Pierwsze, Michalów oraz Tworyczów pełnią rolę wspomagającą, wspólnie tworząc i dostarczając usług I poziomu obsługi. Położenie geograficzne gminy oraz jej monofunkcyjny (rolniczy) charakter pomimo wykazywanie pozytywnych warunków dla osadnictwa (za wyjątkiem obszarów na terenach zalewowych, o spadkach powyżej 15%, a także występowania gruntów słabonośnych zagrożonych zjawiskiem sufozji oraz osuwiskami), nie wyróżnia znacząco Sułowa na tle pozostałych gmin w najbliższej okolicy. Pozytywnym aspektem może być bliskość dużych atrakcji turystycznych regionu tj. Roztoczańskiego Parku Narodowego, Szczepreszyńskiego Parku Krajobrazowego, Zalewu Nielisz, a także Zespołu Pałacowo-Parkowego w Klemensowie oraz pozostałości Grodziska „Sutiejsk” w Sąsiadce.

Charakterystyka przestrzeni publicznych gminy

Przestrzeń publiczna stanowi główną wizytówkę danej jednostki administracyjnej świadcząc tym samym o jej kondycji, a także o poziomie i jakości życia jej mieszkańców. Ponadto jej prawidłowe funkcjonowanie stanowi ważny element decyzyjny wśród potencjalnych inwestorów oraz turystów.

Na terenie gminy Sułów głównymi przestrzeniami publicznymi są: Urząd Gminy w Sułowie, Zespół pałacowo-parkowy w Klemensowie, Obszar dawnego grodziska w Sąsiadce, Bank, Świetlice gminne przy budynkach OSP w Sułowie, oraz w pozostałych sołectwach, Szkoły, a także placówki biblioteczne w skład których wchodzi Biblioteka Gminna w Sułowie oraz dwie biblioteki filialne.

Na terenie gminy brak jest głównego ośrodka skupiającego życie kulturalne jej mieszkańców. Częściowo rolę tą przejęły świetlice znajdujące się przy budynkach OSP, a także Biblioteka Gminna w Sułowie. Mimo to w dłuższej perspektywie istnieje konieczność budowy lub adaptacji budynków do celów typowej instytucji kulturalnej. Problemem gminy jest również stan istniejących budynków należących do infrastruktury przestrzeni publicznej np. zabytkowy budynek Urzędu Gminy, który powinien stać się jej wizytówką, oraz niewykorzystanie potencjału turystycznego regionu.

7. Powiązanie z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sułów na lata 2017-2020 jest spójny z najważniejszymi krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi, a także z obowiązującymi dokumentami gminy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

KSRR postuluje trzy cele polityki regionalnej do 2020 roku:

- wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
- budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),

- tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych, ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Wyznaczone cele rewitalizacji LPR dla Gminy Sułów wpisują się we wszystkie trzy wyżej przytoczone cele. Prowadzą one do zwiększenia konkurencyjności obszaru poprzez określenie jego funkcji gospodarczej opartej na rozwijających się specjalizacjach, przy wykorzystaniu występujących lokalnych zasobów. Ponadto poprzez integrację działań, cele wpływają na zwiększenie spójności terytorialnej w układzie regionalnym i krajowym, w szczególności zapewniając możliwość trwałego rozwoju ekonomicznego na terenach marginalizowanych. Powyższe kompleksowe podejście do planowania rozwoju gminy oraz współpraca samorządów pozwoli na uzyskanie efektu synergii, polegającego na realizacji działań spójnych i służących osiągnięciu zamierzonych celów, określonych w LPR.

Cele rewitalizacji wpisują się w założenia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, w szczególności w wymiarze obszarów miejskich, ponieważ uwzględniają następujące aspekty:

- integrowanie funkcji obszarów wiejskich,
- rewitalizację – jednocześnie przestrzenna, gospodarcza i społeczna,
- wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych,
- rozwój lokalny dla poprawy jakości życia, atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej,
- zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług,
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sułów wpisuje się przede wszystkim w cel strategiczny 2 KPZK: poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów, w tym w szczególności w ramach kierunku działań: Wspomaganie spójności w układzie krajowym poprzez wspomaganie procesów koncentracji urbanizacji w miastach średnich i wybranych małych oraz restrukturyzację i rewitalizację obszarów zdegradowanych i miast.

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sułów zakłada kompleksowe podejście do procesu rewitalizacji integrując działania przestrzenno-środowiskowe, społeczne i gospodarcze, w związku z czym wpisuje się w główne założenia Narodowego Planu Rewitalizacji.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sułów jest spójny pod względem przewidzianych celów i działań z wyznaczonym w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego Obszarem Strategicznej Interwencji Obszary Gospodarczego Wykorzystania Walorów Przyrodniczych i Kulturowych. Cele rewitalizacji wpisują się w przewidziany dla tego obszaru rodzaj interwencji, tj.: podejmowanie działań zmierzających do wykorzystania potencjału obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo dla tworzenia warunków wzrostu społeczno-gospodarczego tych obszarów oraz określenia charakteru i natężenia funkcji turystycznej; aktywna ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrody oraz rozwój infrastruktury transportowej, poprawa dostępu do usług społecznych.

ZAŁĄCZNIK NR 3. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA – OPIS I WNIOSKI

Podsumowanie spotkań konsultacyjnych na temat Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2017-2020

Dnia 9 marca 2017 r. w gminie Sułów odbyło się pierwsze spotkanie konsultacyjne w sprawie wizji rozwoju obszaru rewitalizacji Gminy Sułów, w ramach projektu „Lokalny Program Rewitalizacji podstawą ożywienia społeczno – gospodarczo – kulturalnego gminy Sułów”.

W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Gminy w Sułowie, Radni oraz mieszkańcy gminy Sułów.

W celu jak najlepszego zdiagnozowania problemów, potrzeb oraz wizji rozwoju obszaru gminy do 2020 roku zastosowano metodę partycypacyjną „Warsztaty przyszłościowe”.

Warsztaty przyszłościowe to metoda służąca wymianie informacji i pomysłów oraz określeniu potrzeb i oczekiwań wszystkich zaangażowanych stron, ale nie znalezienia konkretnych rozwiązań. Metoda polega na jednoczesnej rozmowie o kilku aspektach danej kwestii odpowiedniej grupy osób.

Uczestnicy spotkania wskazali potencjały i problemy z jakimi boryka się gmina Sułów oraz określili docelową wizję rozwoju.

Źródło: Urząd Gminy Sułów

W pierwszej części spotkania zostało przybliżone pojęcie rewitalizacji oraz perspektywa finansowa UE 2014-2020. Uczestnicy spotkania poznali również dobre praktyki przeprowadzonych rewitalizacji w Polsce. Zaprezentowana i omówiona została Karta projektu.

Druga część spotkania dotyczyła obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji Gminy Sułów. Zaprezentowane zostały wyniki analizy przestrzennej wykonane dla poszczególnych wskaźników m.in. osoby w wieku przed- i poprodukcyjnym, tendencja zmiany liczby ludności w latach 1995-2015, osoby pobierające zasiłek, osoby długotrwale bezrobotne, przestępstwa kryminalne, wiek zabudowy, budynki wymagające remontu. Przeprowadzenie ww. analiz przestrzennych pozwoliło na wstępne wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego (obszar kryzysowy) oraz obszaru rewitalizacji (obszar o największej koncentracji negatywnych zjawisk). Obszary te zostały zaprezentowane i poddane opinii mieszkańców gminy Sułów.

Źródło: Urząd Gminy Sułów

Na spotkaniu konsultacyjnym zostały również wstępnie umówione problemy występujące w gminie Sułów oraz przeprowadzono anonimową ankietę badającą opinię mieszkańców na ten temat – w ankiecie wzięło udział 18 osób.

Uczestnicy spotkania w dyskusji odpowiadali na pytania:

- Jakie występują problemy i zjawiska kryzysowe w sferze społecznej?
- Jakie występują problemy i zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej?
- Jakie występują problemy i zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej?
- Jakie występują problemy i zjawiska kryzysowe w sferze technicznej?
- Jakie występują problemy i zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej?

Zdiagnozowane przez mieszkańców problemy i potrzeby w gminie Sułów to:

- Ograniczony rynek pracy dla kobiet i osób długotrwale bezrobotnych
- Niewielka liczb inicjatyw podnoszących kwalifikacje mieszkańców;
- Zanik kształcenia zawodowego;
- Brak centrum społeczno-kulturowego;
- Brak przestrzeni publicznych służących wypoczynkowi oraz rekreacji mieszkańców;
- Niedostateczna integracja międzypokoleniowa (m.in. place zabaw)
- Brak miejsc opieki zdrowotnej dla osób starszych;
- Narastający problem starzejącego się społeczeństwa – coraz więcej osób wymagających opieki;
- Niska świadomość ekologiczna mieszkańców;
- Potrzeba gminnego targowiska;
- Brak ogólnodostępnych miejsc spotkań i rehabilitacji dla osób niepełnosprawnych (światlic);
- Emigracja mieszkańców poza granice gminy;
- Zły stan techniczny obiektów zabytkowych tj. budynek Urzędu Gminy, Zespół kościoła parafialnego pw. Św. Piotra i Pawła w Tworczowie;
- Zły stan techniczny obiektów ochrony konserwatorskiej tj. zespół pałacowy „Klemensów”, - zespół szkoły, XIX/XX, nr rej.: A/345 z 20.04.1990 w skład którego wchodzi szkoła oraz ogród szkolny w Michalowie;
- Brak ocieplenia budynków administracji usług i mieszkalnych, co skutkuje wysokimi kosztami utrzymania budynków;
- Obiekty użyteczności publicznej nie są dostosowane technicznie dla osób niepełnosprawnych oraz z trudnościami w poruszaniu się;
- Brak budynków, które można byłoby przeznaczyć na miejsca spotkań dla młodzieży
- Zły stan techniczny dróg;
- Występowanie „dzikich” wysypisk śmieci;
- Nielegalne spalanie odpadów w piecach domowych oraz na prywatnych posesjach;
- Słaba kondycja przedsiębiorstw
- Niewystarczająca infrastruktura rekreacyjna i turystyczna;
- Zbyt niski poziom promocji turystyki;
- Brak wyposażenia w infrastrukturę techniczną boiska szkolnego w Tworczowie;
- Niewykorzystane zasoby lokalowe w zaniedbanych obiektach wymagających remontu;
- Zaniedbany teren wokół zbiornika Nielisz;

Wizja Gminy Sułów na rok 2020:

- Gmina posiada obszary, przeznaczone do rekreacji i wypoczynku;
- Mieszkańcy chcą w gminie mieszkać i pracować;
- Gmina posiada wykreowany własny produkt turystyczny;

- Obszar przyjazny dla osób niepełnosprawnych, starszych oraz z trudnościami w poruszaniu się;
- Gmina zacieśnia współpracę pomiędzy mieszkańcami, jednostkami samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcami

Źródło: Urząd Gminy Sułów

II spotkanie konsultacyjne odbyło się we czwartek tj. 6 kwietnia 2017 r. o godzinie 14:00 w Sali Konferencyjnej Urzędu Gminy Sułów (pok. nr 11). W spotkaniu uczestniczyło 16 osób, w tym Wójt Gminy Sułów, pracownicy Urzędu Gminy oraz mieszkańcy Gminy.

Podczas spotkania mieszkańcy wypełnili ankiety w sprawie opracowania właściwego planu rewitalizacji.

Pierwsza część spotkania dotyczyła procesów wdrażania, monitoringu oraz aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Podkreślono, iż Lokalny Program ma charakter operacyjny i wpisuje się w system zarządzania rozwojem lokalnym Gminy Sułów. Stanowi on również istotny element w procesie zarządzania sprawami publicznymi w gminie. Obecność podmiotów gospodarczych, instytucji i lokalnej społeczności, świadczy o zintegrowanym systemie wdrażania.

Przedstawiono również kompetencje Zespołu ds. rewitalizacji, nadzorowanego przez Wójta Gminy Sułów do których należą m.in. weryfikacja wstępnego projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji, obsługa finansowa projektu oraz opracowanie materiałów informacyjnych na temat rewitalizacji obszarów zdegradowanych w gminie i udostępnienie ich mieszkańcom gminy w urzędzie i podczas planowanych konsultacji społecznych.

W drugiej części została zaprezentowana aktualna granica obszaru rewitalizacji oraz obszaru zdegradowanego. Na zakończenie zaprezentowane i omówione zostały cele wyznaczonego obszaru rewitalizacji, wynikające z zidentyfikowanych problemów gminy Sułów na podstawie I spotkania konsultacyjnego oraz wyników ankiet. Zaprezentowano również przedsięwzięcia, które zostaną zrealizowane w ramach działań rewitalizacyjnych.

18 maja 2017 r. odbyło się III spotkanie mające charakter konferencji podsumowującej. W spotkaniu uczestniczyło 17 osób, w tym Wójt Gminy Sułów, pracownicy Urzędu Gminy oraz mieszkańcy Gminy.

Spotkanie to zakończyło proces konsultacji społecznych. Zaprezentowano szczegółowe wyniki ankiety. Omówiono również możliwości wdrożenia i finansowania zidentyfikowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Gminie Sułów.

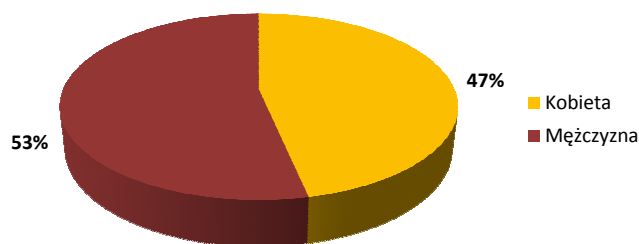
Podsumowane zostały dokonane prace nad Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Sułów na lata 2017-2020.

Podsumowanie Ankiety

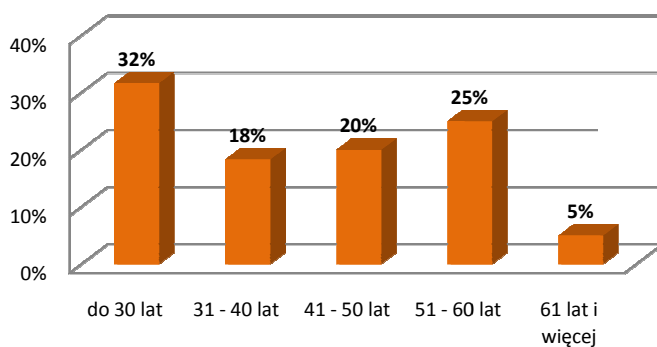
Proces konsultacji społecznych rozpoczęto od ankietyzacji prowadzonej w okresie od 06.03.2016r. do 31.03.2017r. Ankietyzacja została przeprowadzona na spotkaniach konsultacyjnych, gdzie na pierwszym spotkaniu, adekwatnie do liczby uczestników wypełniono 18 ankiet oraz na drugim spotkaniu konsultacyjnym 16 ankiet. W ankiecie pt. „Lokalny Program Rewitalizacji podstawą ożywienia społeczno – gospodarczo – kulturalnego gminy Sułów”, w sumie wzięło udział 60 osób z czego 53% stanowili mężczyźni, a 47% kobiety. Pozostałe ankiety tj. 26 zostało wypełnionych w formie elektronicznej poprzez udostępniony formularz na oficjalnej stronie Gminy Sułów.

W ankiecie przeważali ludzie w przedziale do 30 roku życia (31%) oraz ludzie w wieku 51-60 lat (25%), z kolei najmniej liczną grupą wiekową byli ludzie starsi mający 61 lat i więcej. Ankietowani w większości (41%) deklarowali, iż posiadają średnie wykształcenie. Wszyscy odpowiedzieli na 10 pytań, które dotyczyły opinii mieszkańców Gminy Sułów na temat rewitalizacji terenów w gminie. Wyniki uzyskane dzięki tej ankiecie pozwoliły na opracowanie właściwego planu rewitalizacji, który będzie możliwie najpełniej odpowiadał potrzebom mieszkańców gminy Sułów.

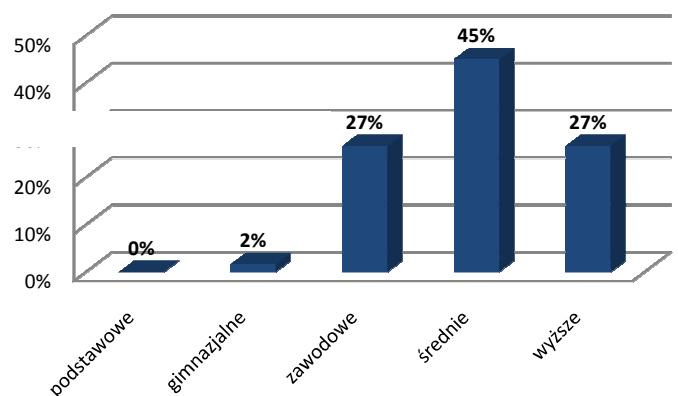
Płeć

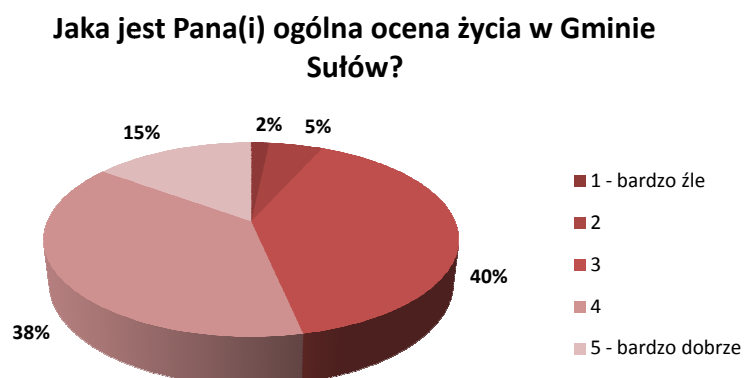
Wiek

Wykształcenie

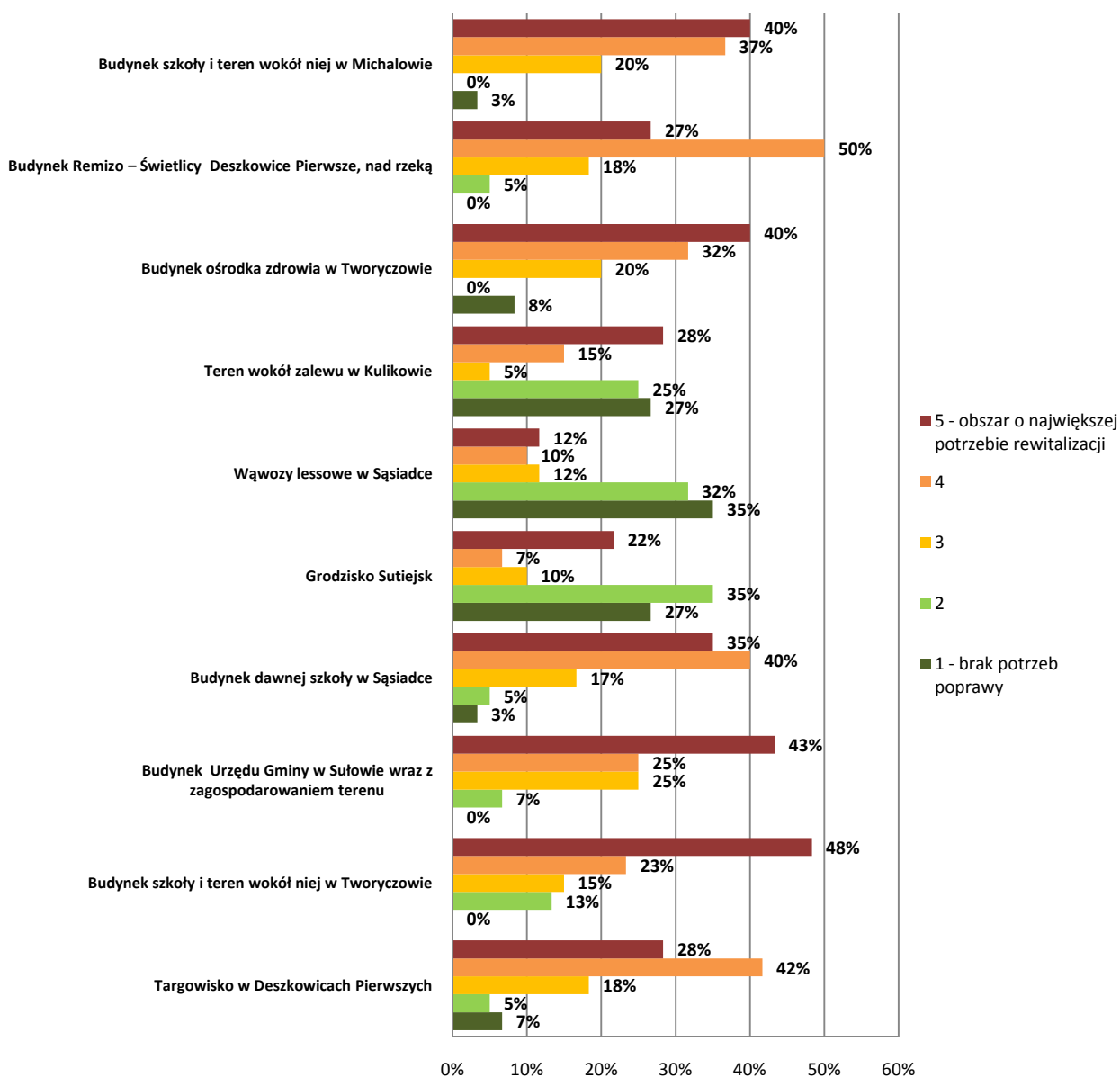
Pierwsze pytanie dotyczyło ogólnej oceny życia w Gminie Sułów.

Ponad połowa badanych (53%) oceniła pozytywnie jakość życia w Gminie Sułów. Jednocześnie należy tu zaznaczyć, iż 15% z nich ocenia życie w Gminie bardzo dobrze. Zdecydowaną mniejszość stanowią oceny negatywne (7%) z czego 2% badanych uważa, że jakość życia w Gminie jest bardzo zła.

Drugie pytanie wymagało od uczestników ankiety oceny wybranych obszarów pod względem pilności rewitalizacji. Opinię należało wyrazić w skali 5-stopniowej, gdzie cyfra 1 oznaczała brak potrzeb poprawy, natomiast 5 oznaczała największą potrzebę rewitalizacji danego obszaru. Wyniki przedstawiają się następująco:

Który z wymienionych obszarów Pana(i) zdaniem najpilniej wymaga poprawy (ożywienia)?

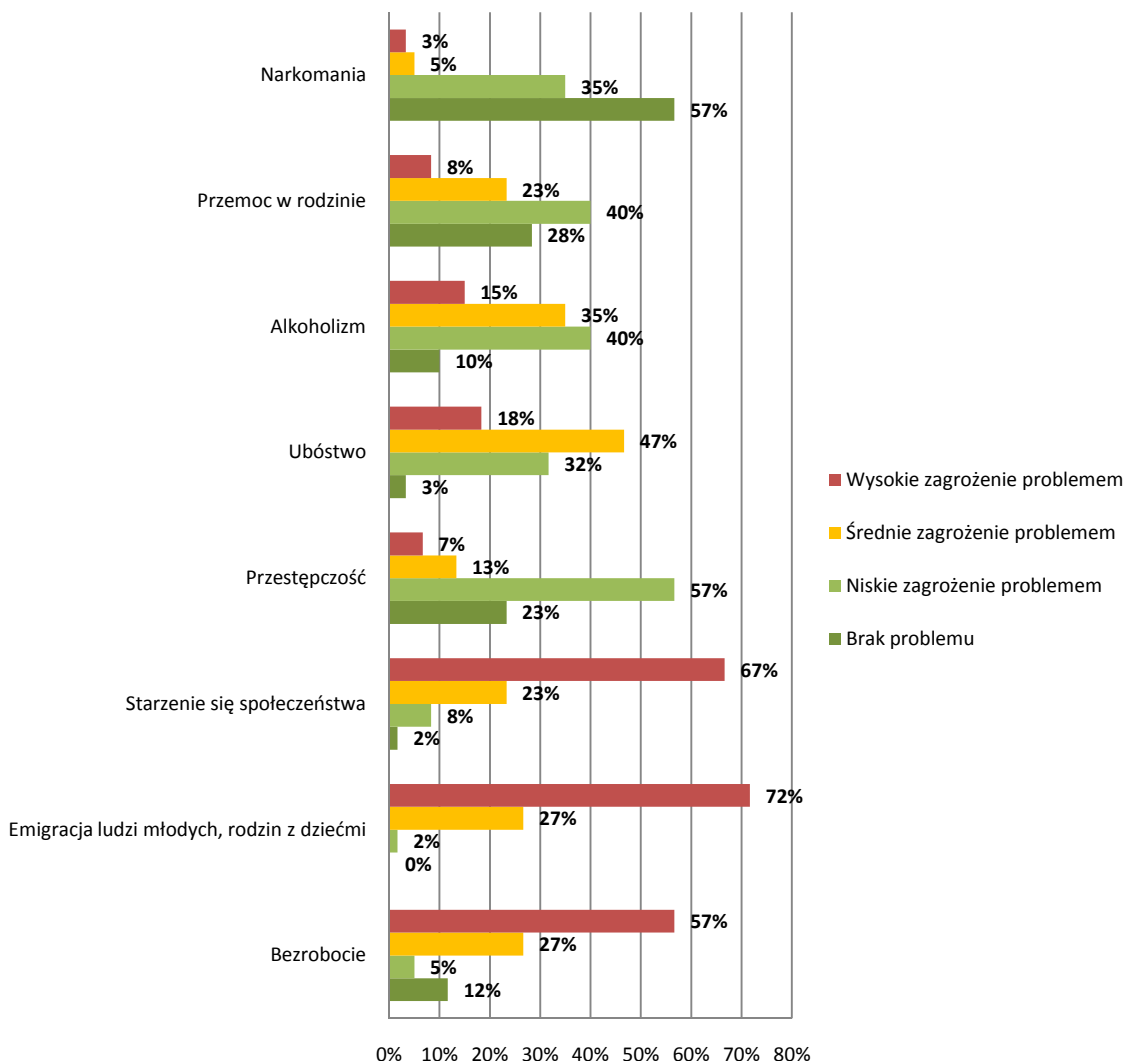

Z wykresu powyżej wynika, iż tereny wokół zalewu w Kulikowie, wąwozy lessowe w Sąsiadce oraz Grodzisko Sutiejsk zdaniem respondentów nie wymagają pilnej rewitalizacji. W powyższych przypadkach większość badanych wskazała na niską bądź też całkowity brak potrzeby poprawy i ożywienia tych miejsc. Z kolei obiekty oświatowe takie jak szkoła w Michalowie i w Tworczowie oraz budynki użyteczności publicznej np. remizo-świetlica w Deszkowicach Pierwszych, Urząd Gminy w Sułowie czy też ośrodek zdrowia w Tworczowie zostały wskazane jako najpilniej potrzebujące rewitalizacji.

Pytanie trzecie umożliwiało wpisanie swoich propozycji obiektów, które zdaniem mieszkańców miałyby zostać poddane rewitalizacji. Jedynym obiektem wymienionym w odpowiedziach został budynek OSP Tworczów.

Czwarte pytanie dotyczyło wybranych problemów sfery społecznej w Gminy Sułów. Wśród wymienionych kwestii, uczestnicy ankiety mieli określić w jakim stopniu ich zdaniem dany problem występuje na wybranym przez ankietowanych obszarze, który został określony jako najpilniej wymagający poprawy i rewitalizacji.

Jakie problemy w sferze społecznej Pana(i) zdaniem występują na wybranym przez Pana(ią) obszarach najpilniej wymagających poprawy?

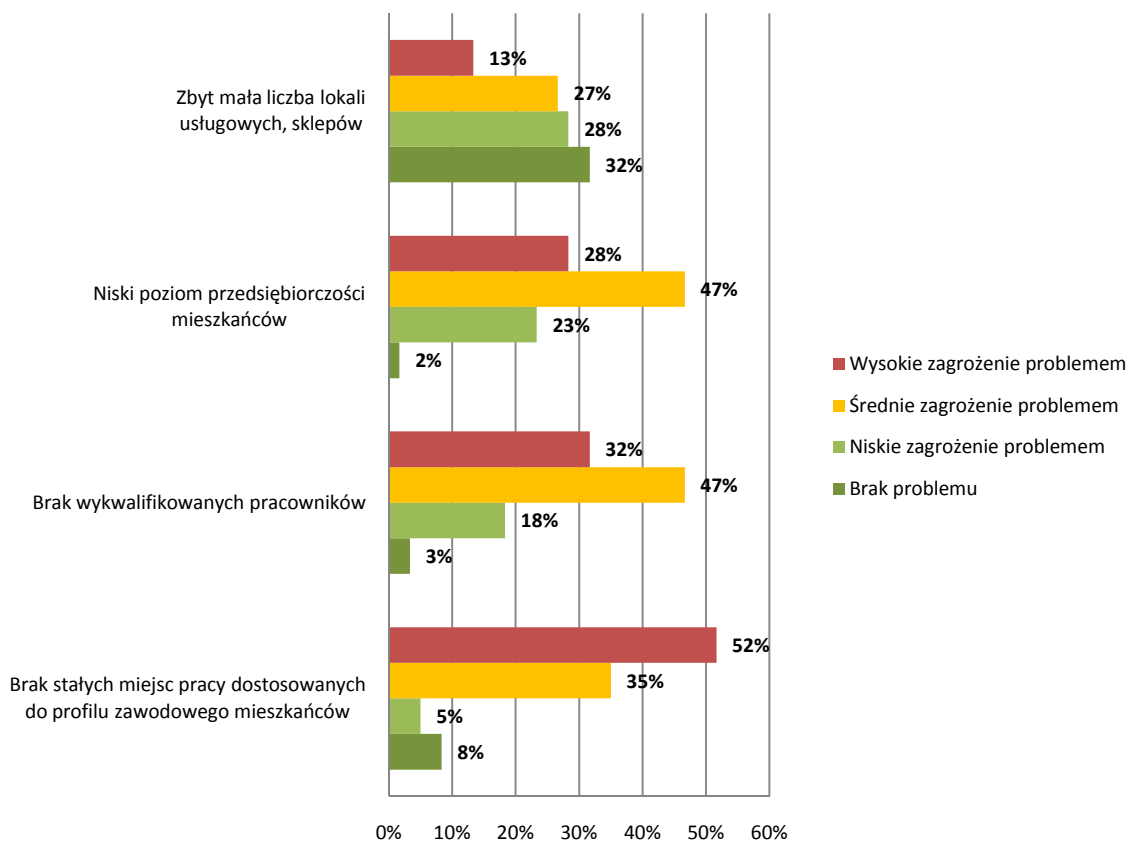

Zdaniem mieszkańców, na obszarach najpilniej wymagających rewitalizacji, kwestia emigracji ludzi młodych oraz rodzin z dziećmi (72%), starzenie się społeczeństwa (67%) oraz bezrobocie (57%) stanowią istotne zagrożenie wystąpienia problemu w sferze społecznej.

Problem ubóstwa, alkoholizmu oraz przemocy w rodzinie, zdaniem osób biorących udział w ankiecie stanowi średnie bądź niskie zagrożenie na obszarach planowanej rewitalizacji. Problemami, które zdaniem mieszkańców nie występują, lub istnieje niewielkie zagrożenie ich wystąpieniem jest kwestia przestępczości oraz narkomanii.

Piąte pytanie poruszało kwestie problemów w sferze gospodarczej występujących na obszarach uważanych przez ankietowanych jako najpilniej wymagających rewitalizacji.

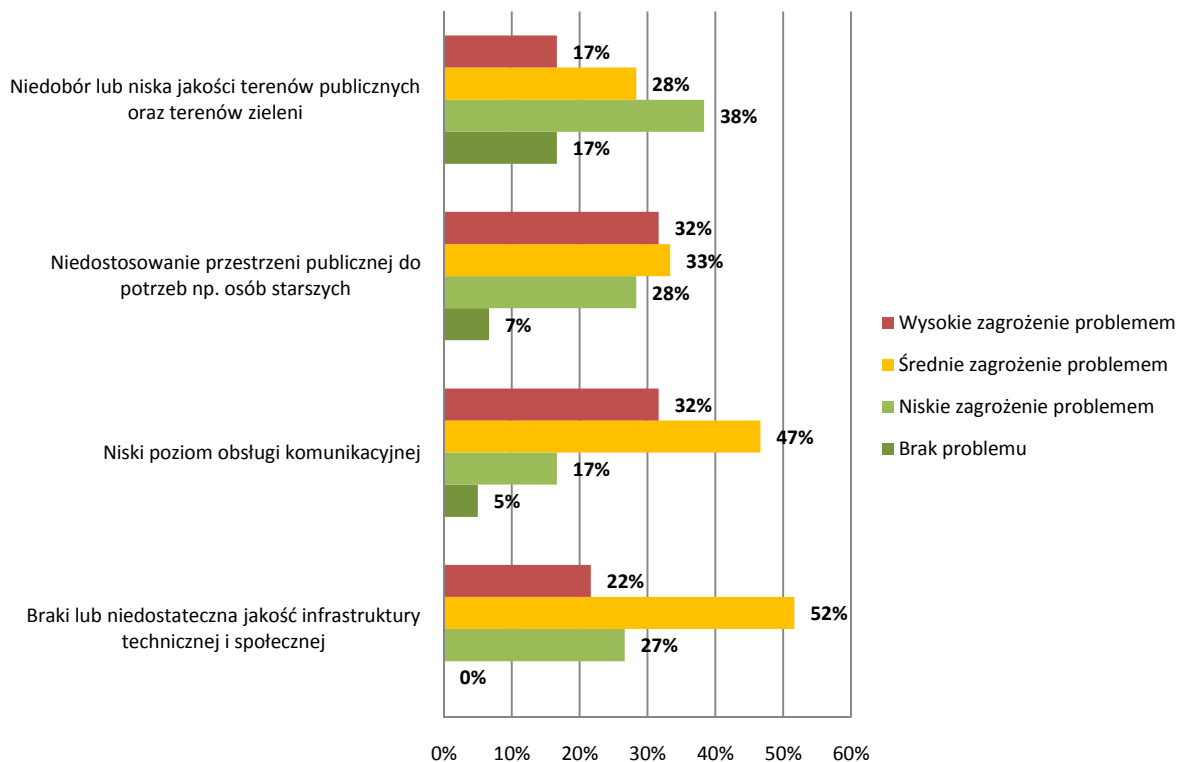
Jakie problemy w sferze gospodarczej Pana(i) zdaniem występują na wybranym przez Pana(ią) obszarach najpilniej wymagających poprawy?

Zdaniem mieszkańców problemem stanowiącym największe zagrożenie jest brak stałych miejsc pracy (52%). Brak wykwalifikowanych pracowników oraz niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Sułków, uznawana jest przez większość ankietowanych za średnie zagrożenie dla regionu. Z kolei problem zbyt małej liczby lokali usługowych podzielił respondentów. Nieznaczna większość (32%) uważa, iż zagrożenie problemem nie będzie miało miejsca, jednak niewiele mniejszy odsetek osób uważa że ta sama kwestia stanowić będzie niskie bądź średnie zagrożenie dla regionu.

Problemy sfery przestrzenno funkcjonalnej zostały poruszone w pytaniu szóstym. Wśród problemów które zostały uznane za stanowiące największe zagrożenie dla regionu są: braki lub niedostateczna jakość infrastruktury technicznej i społecznej np. dostęp do szkoły, dostęp do usług oraz niski poziom obsługi komunikacyjnej.

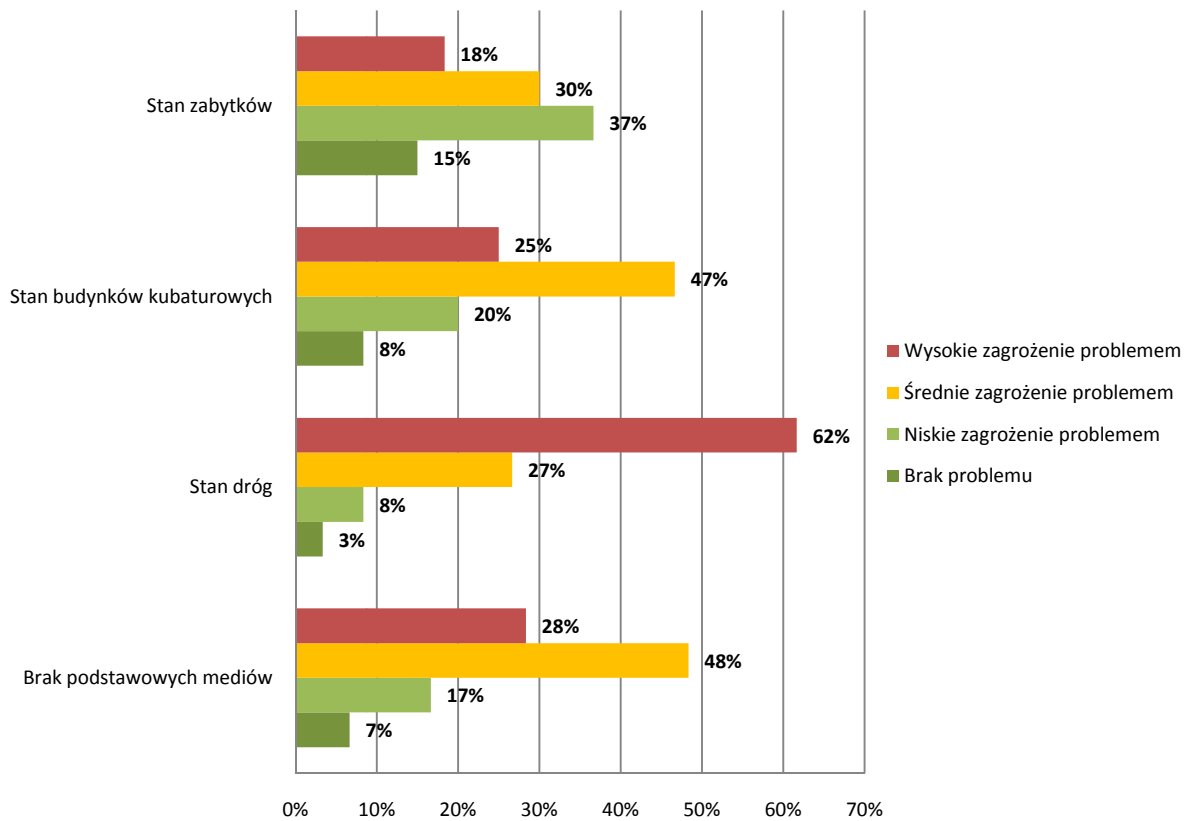
**Jakie problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej Pana(i) zdaniem
występują na wybranym przez Pana(ią) obszarach najpilniej
wymagających poprawy?**

Z kolei problem niedostosowania przestrzeni publicznej do potrzeb np. osób starszych lub niepełnosprawnych oraz niedobór lub niska jakości terenów publicznych oraz terenów zieleni nie stanowią dla mieszkańców wyraźnego zagrożenia.

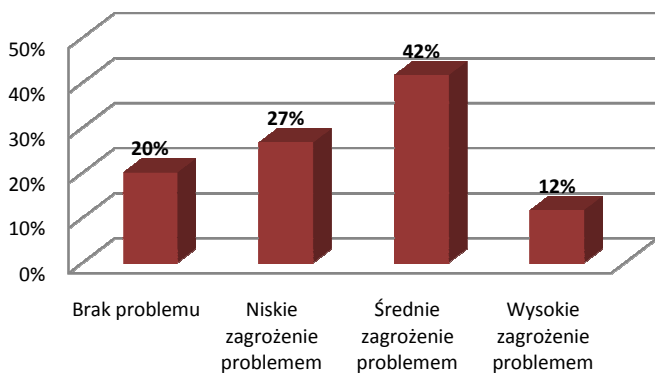
Pytanie siódme dotyczyło zagrożeń problemami ze sfery technicznej. Ankietowani spośród proponowanych zagrożeń, zdecydowanie opowiedzieli się, iż najistotniejszym zagrożeniem jest problem stanu dróg (62%). Brak podstawowych mediów oraz stan budynków kubaturowych przez większość badanych przyjęte zostały za problemy o średnim zagrożeniu dla omawianych regionów proponowanych do rewitalizacji. Za najniższe zagrożenie problemem uznano stan zabytków.

Jakie problemy w sferze technicznej Pana(i) zdaniem występują na wybranym przez Pana(ią) obszarach najpilniej wymagających poprawy?

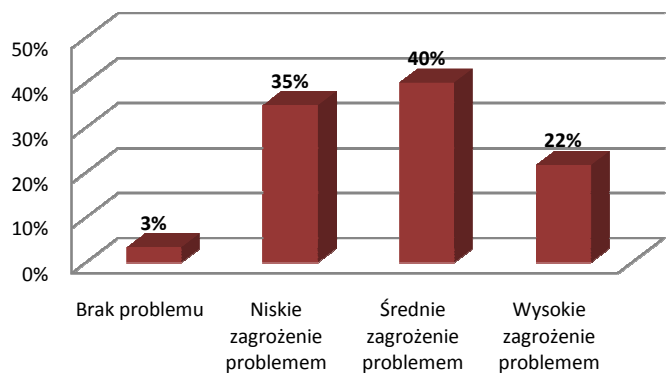

Zarówno zanieczyszczenie środowiska jak i tzw. „dzikie” wysypiska, które jako problemy sfery środowiskowej zostały poruszone w pytaniu ósmym, wg badanych nie stanowią istotnego zagrożenia. Większość ankietowanych oznaczyło te kwestie jako niskie bądź średnie zagrożenie problemem.

Zanieczyszczenie środowiska

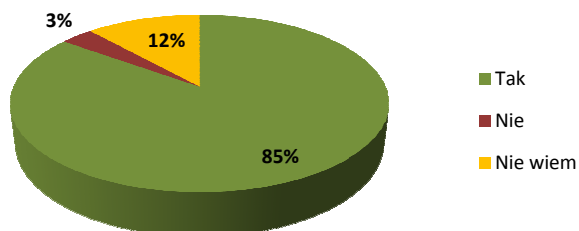

„Dzikie” wysypiska

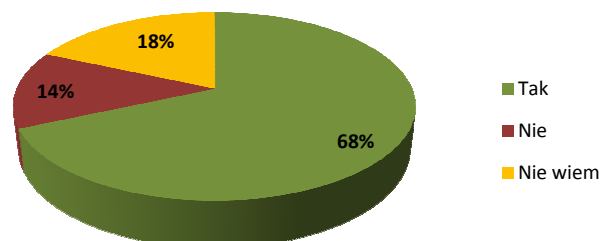

Ostatnie pytania dotyczyły poczucia istotności problemu rewitalizacji zarówno w odniesieniu do Gminy jak i do samych badanych.

Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla Pana(i) gminy?

Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście?

Wyniki jasno pokazują, że dla znacznej większości badanych problem rewitalizacji jest bardzo ważną kwestią, a sami mieszkańcy są żywo zainteresowani powyższą kwestią.